

PARAPLEGIK

ISSN 0351-9163

Št. 122

GLASILO ZVEZE PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

september 2010

KULTURNI DNEVI V PACUGU

MEDNARODNI KONGRES ESCIF

INTERVJU Z VLASTO REBEK - DOLENC

TRENING VARNE VOŽNJE

VRHUNSKI DOSEŽKI NAŠIH ŠPORTNIKOV

SLIKARSKI USPEH NA LETOŠNJEM EX-TEMPORU V PIRANU

TISKOVINA

POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1130

KAZALO

Delo zveze	stran 4
Strokovno	stran 10
Intervju	stran 16
Delo društev	stran 18
Potpis	stran 33
Iz življenja	stran 38
Šport	stran 41
Kultura	stran 48
V spomin	stran 55
Oglasi, Zahvale	stran 56
Razvedrilo	stran 57
Križanka	stran 59

Glasilno Paraplegik izdaja Zveza paraplegikov Slovenije in njena pokrajinska društva: Društvo paraplegikov ljubljanske pokrajine, Društvo paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja, Društvo paraplegikov Gorenjske, Društvo paraplegikov Istre in Krasi, Društvo paraplegikov Koroške, Društvo paraplegikov Prekmurja in Prlekije, Društvo paraplegikov severne Primorske, Društvo paraplegikov severne Štajerske in Društvo paraplegikov jugozahodne Štajerske Za ZPS: Dane Kastelic

Glavna in odgovorna urednica: Tina Pavlovič

Uredniški odbor: Jasna Tepina, Dani Globokar, dr. med., asistent fiziater, mag. Aleksandra Tabaj, Jože Globokar, Dane Kastelic, Barbara Slaček, Benjamin Žnidaršič

Tajnica uredništva: Darja Kos

Lektoriranje: Darka T. Podgoršek

Tisk: C.VISTA d.o.o., 3270 Laško

Prelom in obdelava slik: C.VISTA d.o.o.

Avtor fotografije na naslovnici: Fani Globokar

Osnovni podatki uredništva: Zveza paraplegikov Slovenije, Štihova 14, 1000 Ljubljana, p.p. 5714, Tel.: 432-71-38, fax.: 432-72-52

Email: zveza-paraplegikov@guest.arnes.si

Spletna stran: www.zveza.paraplegikov.si

Transakcijski račun: 03170-1001146571

Poština plačana pri pošti 1130

Naklada: 1800 izvodov

ISSN 0351-9163

Drage bralke in bralci,

ja, spet je z nami jesen. Lepa jesen s čudovitimi barvami in tudi dežjem, meglo in vsem drugim, kar spada zraven. Upam, da ste si med poletjem nabrali novih moči, volje za delo in aktivnosti, ki jih imate, ter se pregreli na kar močnem soncu.

Prejeli smo kar nekaj vaših člankov, dragi bralci, vaših zgodb. Vidim, da ste mnogi med vami počitnikovali v Pacugu, v našem še ne dokončanem Domu paraplegikov. Tam je v prvem tednu septembra potekal tudi vsakoletni kulturni teden, ki se ga redno udeležujemo slikarji, literati in

mnogi izmed vas. Moram reči, da je lepo uspel. Prireditve so bile vsak večer več kot odlične, o nastopajočih pa si preberite v samem članku. Z Vlasto Rebek - Dolenc, eno izmed nastopajočih, pa objavljamo tudi intervju.

V tej številki je poudarek tudi na treningu varne vožnje, ki so ga imeli naši vozniki, ter strokovnih temah, ki so vsebinsko zelo raznovrstne, da ne pozabim omeniti ankete, ki jo bo izvajala Zveza paraplegikov Slovenije. Lepo prosimo za vaše sodelovanje, saj boste tako pripomogli k čim boljši preglednosti, kaj je treba še postoriti, da bo vaše življenje še bolj polno in aktivno.

Naj samo še omenim vrhunške dosežke naših športnikov v plavanju, kolesarjenju, streljanju ... Vse čestitke! Več o tem, saj veste, pa na naslednjih straneh.

Uživajte v kostanju, moštu, mlademu vincu in vseh drugih dobrih jesenskih pridelkih.

Vaša urednica Tina Pavlovič

Predsednik Vlade RS g. Borut Pahor: »Želim si, da bo kakovost življenja invalidov v Sloveniji na koncu mojega mandata boljša kot na začetku.«

Po zgornjem zelo sporočilnem citatu naj to kolumno nadaljujem z novico, da nas je 16. avgusta 2010 kljub nekaj protokolarnim spodrsljajem na delovni sestanek sprejel predsednik Vlade RS g. Borut Pahor. Skupaj z našim resornim ministrom dr. Ivanom Svetlikom in državnim sekretarjem v kabinetu g. Jožefom Školjčem s sodelavci smo skušali najti rešitve za izboljšanje stanja v invalidskem varstvu v RS.

Premier Pahor je v svojem nastopu večkrat poudaril, da »invalidov ne smemo pustiti na robu naše pozornosti! Želim si, da bo kakovost življenja invalidov v Sloveniji na koncu mojega mandata boljša kot na začetku.« Kot sodelujoči ene izmed reprezentativnih invalidskih organizacij sem predstavil pogled naše organizacije na socialno varstvo. Podprl sem tudi pobudo, da se v okviru resornega ministrstva ustanovi delovna skupina, ki bi pregledala in ocenila trenutno stanje na

področju invalidskega varstva, ali pa naj to tudi v duhu racionalnega ravnanja opravita Direktorat za invalide pri MDDSZ in Svet Vlade RS za invalide kot že obstoječi instituciji. Če pa se želi bistveno izboljšati kakovost življenja invalidov, je treba pospešiti tempo pri sprejemanju pozitivne zakonodaje.

Zato sem poudaril zastoj pri sprejemanju Zakona o izenačevanju možnosti invalidov, Zakona o osebni asistenci, Zakona o dolgotrajni oskrbi in Zakona o davku na nepremičnine, ki zelo posegajo tudi v ekonomski status invalidov.

Dokler ni sprejetih vsaj prvih teh zakonov, ki sistemsko urejajo naše področje, ni smiselno spreminjati druge zakonodaje, denimo Zakona o lastninskem preoblikovanju loterije, ki posledično vpliva na delovanje FIHO, in Zakona o invalidskih organizacijah. Oba zakona namreč v tem trenutku in danih razmerah zadovoljujeta potrebe slovenskih invalidov, kar je pokazala tudi neodvisna raziskava Fundacije invalidskih in humanitarnih organizacij.

Presenetilo pa me je, da so slovenski mediji po tiskovni konferenci namenili več pozornosti »opoziciji« v invalidskih vrstah kot pa invalidskim organizacijam, ki predstavljajo krepko večino na tem področju. Prav nasprotno, kot je obstoječa praksa pri vladni koaliciji. Zanimivo ...

Obnovitvena rehabilitacija je v drugi polovici, res je, da kakšnih pritožb do zdaj kot organizatorji nismo prejeli. Je pa naš vodja

Predsednik Dane Kastelic

imel nekaj posredovanj, kar je razumljivo pri tako velikem številu koristnikov, saj imajo nekateri zelo nizek tolerančni prag in se vedno postavijo na stališče, da se mora vse vrteti okoli njih. Kopernik pa je že zdavnaj znanstveno utemeljil, da to ni tako!

Za nami je tudi tradicionalno srečanje z novimi člani, sprejetimi v letu 2009, ki ga že tretje leto organiziramo skupaj z Direktoratom za invalide pri MDDSZ in URI – Soča v Domu paraplegikov Pacug. Na teh

zelo koristnih srečanjih dobimo povratno informacijo od »svežih« članov, kako so preživeli leto dni po medicinski rehabilitaciji, kako so se ali se bodo vključili v programe Zveze in društev, kaj pogrešajo... Hkrati pa je to tudi priložnost za izmenjavo izkušenj med generacijami para- in tetraplegikov.

Smo tik pred lokalnimi volitvami in s tem prispevkom pozivam člane, da se aktivno vključite v podporo tistim našim sočlanom, ki so zbrali pogum in sprejeli izziv

za kandidacijo v občinske svete ali celo funkcijo župana ali županje. Ti imajo po izvolitvi možnost, da kaj bistvenega storijo za nas in našo okolico za lažjo dostopnost in boljše razumevanje invalidskega varstva v našem okolju.

Drugače bomo spet ugotavljali, da smo invalidi »najatraktivnejša roba« za politike pred volitvami, na katere se po volitvah tudi najlažje pozabi. Ali se vam zdi to prav???

Vaš predsednik Dane

STROKOVNI POSVET O FINANČNO-MATERIALNEM POSLOVANJU

Vsako leto se srečujemo z novostmi in posebnostmi pri vodenju finančno-materialnega poslovanja društev, ki sicer poteka v skladu z Zakonom o društvih in računovodskimi standardi SRS 33.

Da ne bi nastajala morebitna razlikovanja pri določitvah stroškovnih mest in drugih posebnosti (nanje so opozorile nadzorne komisije), je Zveza v juniju za predsednike pokrajinskih društev in predstavnike njihovih računovodskih servisov v svojih prostorih organizirala strokovno-delovni posvet. Pripravila in vodila ga je strokovna služba Fundacije invalidskih in humanitarnih organizacij, ki jo sestavljajo Breda Oman, Milena Gorjup in Cvetka Perme.

Najprej so govorili o kriterijih nadzornih komisij FIHO, ki jih je predstavila poslovna sekretarka FIHO Breda Oman. Govorila je predvsem o nadzorih in delu komisij, ki jih izvajajo po društvih, ter o delu društev in njihovih računovodskih servisov, zato da se v prihodnje ne bi pojavljale nepravilnosti. Komisije uspešnost posamičnega društva

ocenjujejo zgledno, primerno, še primerno, s pridržkom in neustrezno. Opozorila je tudi na pravno ureditev in organe, ki jih za poslovanje mora imeti vsako društvo. Za še nazornejše opozorilo na nepravilnosti pa so skupaj od točke do točke pregledali zapisnik o rednem nadzoru nadzornih komisij.

Računovodske izkaze in stroškovna mesta, ki naj bi bila poimenovana po programih izvajanja, sta predstavili Milena Gorjup in Cvetka Perme. Predstavitev je bila namenjena bolj predstavnikom računovodskih

servisov. Pripomnili sta, da je treba vseskozi spremljati odobrenost in realizacijo programov, saj prelivanje sredstev ni dopustno.

Predsedniki in predstavniki društev so postavili vrsto vprašanj in seveda dobili ustrezne odgovore, zato menimo, da nobeno društvo ob reviziji nadzorne komisije ne bi smelo dobiti morebitne slabe ocene. O terminih vseh poročil pa so društva že seznanjena.

Jože Globokar

Predstavniki društev so se na posvetu dobro seznanili s poslovanjem.

4. REDNA SKUPŠČINA ZVEZE PARAPLEGIKOV SLOVENIJE

Zveza paraplegikov Slovenije je 14. junija 2010 v prostorih Doma paraplegikov v Pacugu imela 4. redno sejo skupščine. Za nemo-teno delovanje našega najvišjega telesa je predsednica Mirjam Kanalec na začetku predlagala kar nekaj formalnih ureditev, nato pa je skupščina začela delo.

Po pregledu realizacije sklepov so delegati iz pokrajinskih društev in drugi udeleženci skupščine najprej prisluhnili poročilom nadzornega odbora in disciplinske komisije (v letu 2009 ni obravnavala nobenega prekrška), nato pa poročilo predsednika Daneta Kastelica o celostni dejavnosti Zveze v letu 2009. Poročilo je poleg UO in NO pregledala tudi revizorka in ga dobro ocenila. Po razpravi in sprejemu sklepov je sledilo še zajetno poročilo o Domu paraplegikov v Pacugu.

O delu nadzornega sveta je najprej poročal Dane Kastelic, o poslovnem poročilu pa v. d. direktorja Jani Trdina. Trdina je predstavil tudi načrt dela oz. obratovanje doma v letu 2010, udeleženci pa so

Delegati so z zanimanjem prisluhnili poročilom.

o delovanju doma v zadnjih štirih letih že predhodno dobili obsežno poročilo. V nadaljevanju so slišali tudi poročilo gradbenega odbora.

Trenutno so za bivalni del doma zgrajeni temelji z osnovno ploščo in podpornimi stenami, dokončna zgraditev doma pa je seveda odvisna od priliva in vira denarnih sredstev. Po poročilih se je razvila živahna razprava, delegati pa bodo pojasnila in sklepe lahko posredovali svojim članom v društvih.

Govorili so predvsem o vzrokih, ki zavirajo oziroma podaljšujejo to našo veliko dolgoletno investicijo. Skupščina je v 6. točki dnevnega reda sprejela Pravilnik o osebni asistenci, Pravilnik o zavarovanju osebnih podatkov, Pravilnik o socialnih pomočeh in Pravilnik o pritožbenem postopku, nato pa so udeleženci skupščine lahko dali svoje pobude ali pa dobili odgovore na svoja vprašanja.

Jože Globokar

ANKETA

Ring, ring ... Ja, halo? ... Pozdravljeni, kličemo iz anketnega centra in zanima nas, kdo je v vaši družini zadnji praznoval rojstni dan, da bo lahko OPRAVIL ANKETO Z NAMI!!!

Dragi člani, Zveza paraplegikov Slovenije vas bo letos prosila za sodelovanje pri izvedbi ankete. Potrebovala bo vaše odgovore na vprašanja, ki vam jih bodo zastavili vaši socialni referenti ali socialni poverjeniki.

Vendar namen naša anketa ni denimo popis vaših mer, teže in podobnih neumnosti, ampak se opravlja zaradi vzpostavitve baze podatkov, iz katere bo razvidno:

- kaj članom še ni zagotovljeno, pa bi jim po zakonu moralo biti (medicinskotehnični pripomočki, finančna nadomestila ...),
- katere prilagoditve v njihovi občini še niso izpeljane, pa bi morale biti,
- kakšno pomoč potrebujejo od lokalnih društev in Zveze,

- kakšne aktivnosti bi si želeli, da se organizirajo v sklopu posebnih socialnih programov.

Zato vas prosimo za vaše sodelovanje, da bomo vsi skupaj pripomogli k čim boljši preglednosti, kaj je treba še postoriti, da bo vaše življenje še bolj polno in aktivno.

Hvala!
ZPS

TRENING VARNE VOŽNJE ZA NAŠE VOZNIKE

Posebni socialni program Prevozi paraplegikov je eden ključnih programov, ki jih Zveza in društva izvajata za svoje člane. Predvsem pa je pomembno, da so prevozi varni in kakovostni. Nekatera društva imajo zato zaposlene voznike, spet drugim občasno pomagajo prostovoljci. V ta namen imamo v lasti tudi prilagojena kombinirana vozila, ki so ustrezno opremljena s klančinami ali dvížnimi ploščadmi.

Ko smo se predstavniki Zveze v letošnjem letu udeleževali društvenih občnih zborov, je bilo nemalokrat postavljeno vprašanje

o pravilni prilagoditvi kombiniranih vozil ali o tem, kaj pravi zakonodaja o pravilnem prevozu invalidnih oseb. Da bi zadostili vsem tem vprašanjem in hkrati voznikom ponudili možnost, da preizkusijo in obnovijo svoje znanje pravil cestnega prometa, smo zanje organizirali Šolo varne vožnje.

Žal je edini prosti termin sovpadal z državnim praznikom in nekateri vozniki so kar malo negodovali, vendar nam je vseeno uspelo trening izpeljati. Usposabljanja se je udeležilo petnajst društvenih voznikov in voznikov Zveze, ki so prišli z društvenimi vozili. Vsi so pridobili tudi diplomu o

SKUPAJ ZA VEČJO VARNOST

opravljenem osnovnem tečaju varne vožnje za osebni avtomobil.

Projekt, ki ga je izvedel Center varne vožnje Vranksko pod vodstvom inštruktorja varne vožnje Braneta Legana, je potekal v sklopu projekta Najboljši voznik, varen in varčen, ki ga sofinancira Ministrstvo za promet, Direkcija RS za ceste.

Barbara Slaček

DAN BREZ VOZIČKA

Tradicionalna prireditev Dan brez vozička, ki jo organizira Zveza paraplegikov Slovenije v sodelovanju z Društvom paraplegikov jugozahodne Štajerske in Plavalnim klubom Slovenske Konjice, je tudi letos, že sedmič zapored, potekala na mestnem kopališču v Slovenskih Konjicah.

Prireditev smo si tokrat zamislili v mednarodni zasedbi, zato smo na dogodek povabili paraplegike iz Avstrije, Hrvaške, Italije, Madžarske in Srbije. Povabilu so se žal odzvali le prijatelji iz Srbije in Hrvaške, a lahko kljub temu rečemo, da nam je uspelo uresničiti mednarodno zasedbo.

Gneča ob bazenu.

Ja, prvič vozim.

Udeležencem smo znova predstavili kar nekaj zanimivih dejavnosti, ki jih lahko invalidi, ki smo vezani na uporabo invalidskega vozička, izvajamo brez vozička. Člani Mednarodnega združenja IAHD Adriatic so spet pokazali svoje veščine in člane paraplegike popeljali pod vodno gladino.

Barbara Slaček
Foto: Miha Matavž

LETOŠNJA SEZONA V PACUGU

V Domu paraplegikov je v letošnji sezoni dobilo začasni dom več kot 160 paraplegikov, tetraplegikov ter njihovih svojce.

V letošnji sezoni smo pripravili dejavnosti v okviru bivanja organiziranih skupin za več kot 160 oseb. Do konca sezone pa bo številka presegla 200 oseb, ki so bivale v domu. Skupaj z enodnevnimi dejavnostmi, ki so potekale v domu, pa bo število gostov preseglo načrte.

Ob koncu sezone pa smo se že začeli ozirati v prihodnjo sezono. Zavedamo se dejstva, da samo voda in zrak nista dovolj za kvalitetno preživljanje časa, zato bomo dejavnostim, ki smo jih v zadnjih letih vpeljali v domu, dodali še nove. V zgodovini so se merila o kakovosti časa, namenjenega ohranjanju zdravja, menjala, saj so vedno odvisna

od razpoložljivih dobrin oziroma načinov, kako lahko ta čas izkoristimo. Seveda pa ne smemo zanemariti razpoložljivih finančnih sredstev, ki jih lahko namenimo kakovostnemu ohranjanju zdravja. Sodobna tehnologija je poskrbela, da se je močno razširil krog dobrin, ki jih uporabljamo invalidne osebe. Prav tako nam je sodobni čas prinesel tudi dostopnost do teh dobrin (sociološko, zdravstveno in finančno).

Združevanje prostega časa na morju in ohranjanje zdravja je bilo vedno zelo atraktivno, priljubljeno in množično. Potrebe, ki jih lahko zadovoljujejo proizvajalci opreme, namenjene invalidom za različne dejavnosti ohranjanja zdravja, nenehno naraščajo.

Naslednje leto na našo žalost še vedno ne bomo imeli dokončanega celotnega doma, ki bi nam omogočal izvajanje vseh zelenih

aktivnosti. Zato bomo sezono izvedli v omejenih možnostih. Predvidevamo pa nekaj novosti oziroma dejavnosti, s katerimi bomo popestrili dogajanje in dodali nekaj zdraviliške ponudbe (masaža, jutranja gimnastika v bazenu in fitnes). S tem bomo našim članom omogočili še lažje vključevanje v različne dejavnosti.

Za prihodnjo številko Paraplegika načrtujemo, da bomo že lahko pripravili podrobnejši opis predvidenega projekta Doma paraplegikov kot centra za socialno integracijo invalidnih oseb. Tako bo prihajajoča jesen priložnost za nove izzive za Zvezo paraplegikov Slovenije, da ohrani položaj ene vodilnih invalidskih organizacij, ki delujejo v korist invalidov tako v Sloveniji kot tudi v širšem evropskem prostoru.

Jani Trdina

BREZ TEŽAV NA DRUGI BREG

Ljubljana je dobila nov in dolgo pričakovan most, pod njim pa še sodoben rečni pristan.

Prvi javni anonimni natečaj za Mesarski most je bil sicer razpisan že pred 20 leti, zdaj pa je most končno dograjen. Most, ki v dolžino meri 33, v širino pa dobrih 17 metrov, je namenjen pešcem in kolesarjem.

Velika višinska razlika med levim in desnim bregom Ljubljanice je premagana z obojestranskimi stopnišči, spremljata pa ju serpentinasti klančini, ki omogočata prehod tudi ljudem na invalidskih vozičkih in materam z otroškimi vozički. Klančini sta tehnično dovršeni in se odlično vklapljata v objekt, vendar pri slabši vidljivosti in pri

Mesarski most, pod njim pa rečni pristan

vožnji z nekoliko širšimi električnimi vozički zahtevata zelo previdno vožnjo.

Na strani ljubljanske tržnice je v kletnih prostorih mostu urejena povezava z obstoječim dvigalom v Plečnikovi tržni lopi. Tam so tudi nove javne sanitarije ter dostop do bodočega parkirišča pod tržnico. Pod mostom je urejena tudi postaja za plovila mestnega rečnega prometa, ki je z dvigalom in stopnišč-

nim vzpenjalnikom dostopna tudi potnikom na invalidskih vozičkih. Mesarski most se nad Ljubljani-
co vzpenja med Tromostovjem in Zmajskim mostom, torej v središču nekdanjih mesarskih lop. Zato so sestavni del mostu tudi bronaste skulpture akademskega kiparja Jakova Bodarja. Na levem bregu mostu stoji velik kip Prometeja, na ograjah pa miniaturne hudomušno namigujejo na dogajanje v tržnih lopah.

Ta dogodek je pomemben tudi za čolnarje, saj so dobili prvi pristan v središču mesta, ki ustreza vsem modernim standardom. Pričakujejo, da bodo letos dobili še nekaj pristanišč, kar jim bo omogočilo, da bodo v prihodnosti organizirali javni prevoz Ljubljančanov po mestu. Vozili bi od zapornic na Ambroževem trgu do Špice, pozneje pa vse do križišča Peruzzijske in lžanske ceste.

Jože Globokar

IZ ZGODOVINE ... PRVA PUBLIKACIJA ZRI

Zavod za rehabilitacijo invalidov v Ljubljani je bil ustanovljen v letu 1954, svojo prvo publikacijo pa so izdali šele decembra dve leti pozneje. Prva poizkusna izdaja je bila natisnjena na petdesetih straneh v ciklostilni obliki, zanimivo pa je, da so bile v njej objavljene tudi precej kakovostne črno-bele fotografije,

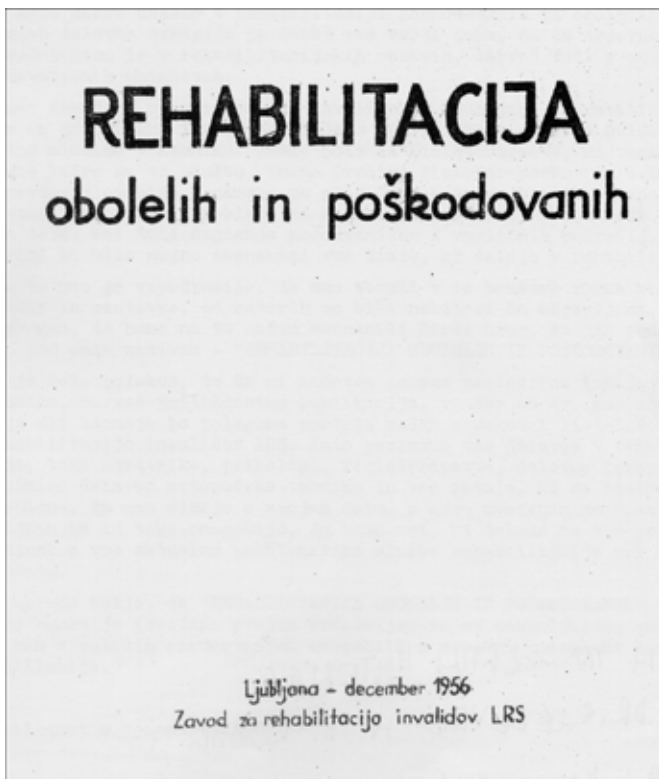
ki jih je posnel Franc Kristan. Prispevke je na pisalnem stroju prepisala tehnična urednica Majda Kobal.

Glavni in odgovorni urednik prof. dr. Bogdan Brecelj je v uvodni besedi zapisal: »Imamo Zavod za rehabilitacijo invalidov, Zdravilišče Laško, Dom za predšolsko invalidno mladino v Stari Gori, Dom za šolsko mladino v Kamniku, šolo za fizioterapevte, Društvo fizioterapevtov in delovnih terapevtov – nimamo pa glasila, v katerem bi objavljali opazovanja iz prakse ter probleme in dogajanja posameznikov z različnih področij. Z njimi bi namreč morali seznanjati vse tiste, ki delajo v rehabilitaciji.

obolelih in poškodovanih. V njem so različni strokovnjaki tistega časa objavili različne strokovne prispevke s širokega področja medicinske rehabilitacije. Med njimi je bil tudi prispevek fizioterapevtke Majde Kobal, v katerem obširno opisuje fizioterapevtske postopke rehabilitacije paraplegikov in tetraplegikov v tistem času. V članku so tovrstni postopki povzeti tudi iz tujih publikacij.

Prvo glasilo je izšlo v 100 izvodih, nekaj pa so jih poslali tudi tujim strokovnjakom in dobili pohvalne ocene. Seveda so poskusni številki štirikrat na leto sledile nekoliko kakovostnejše oblikovane izdaje. Prav verjetno je, da bi katero izmed teh prvih izdaj dobili v Narodni univerzitetni knjižnici, saj so že takrat po zakonu morali v knjižnico poslati šest izvodov.

**Iz arhiva Majde Kobal
Povzel Jože Globokar**

Naslovnica prve številke.

In tako se je rodilo glasilo Rehabilitacija

PROGRAM PRAKSE ZA INVALIDNE OSEBE

Evropski parlament podpira enake možnosti in spodbuja invalidne osebe obeh spolov, da se prijavijo za opravljanje njegovih programov prakse. Z letom 2006 je evropski parlament kot pozitivni ukrep uvedel tudi poseben program prakse za invalidne osebe.

PLAČANA PRAKSA ZA INVALIDNE OSEBE

Evropski parlament kot pozitivni ukrep ponuja plačano prakso za invalide, katere namen je olajšati invalidnim osebam vključevanje v delo.

Praksa je namenjena tako posameznikom z univerzitetno ali enakovredno izobrazbo kot osebam z izobrazbo, nižjo od univerzitetne (člen 18 Internega pravilnika o opravljanju prakse in študijskih obiskov v sekretariatu evropskega parlamenta, ki zadeva akademske kvalifikacije, potrebne za sprejem na plačano prakso, za ta program ne velja).

Glavni namen programa je ponuditi invalidom primerne in dragocene delovne izkušnje ter priložnost, da se seznanijo z dejavnostmi evropskega parlamenta.

Plačana praksa traja pet mesecev in ne more biti podaljšana. Treba je upoštevati, da praksa ne daje pravice do zaposlitve v evropskem parlamentu: uradniki so zaposleni na podlagi natečajev, ki jih organizira Evropski urad za izbor osebja EPSO; pogodbeni uslužbenci se zaposlijo na podlagi razpisa za prijavo interesa, ki ga objavi EPSO.

Priporočljivo je, da z oddajo prijave ne čakate do zadnjega dneva. Tako boste preprečili preobremenitev računalniškega sistema, ki nastane zaradi velikega števila prijav.

te v računalniškega sistema, ki nastane zaradi velikega števila prijav.

Kandidati za ta program morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- biti državljani države članice EU ali države kandidatke;
- na dan začetka prakse biti stari več kot 18 let;
- imeti temeljito znanje enega uradnega jezika Evropske unije in dobro znanje še drugega uradnega jezika;
- pred tem ne smejo opravljati druge plačane prakse ali ne smejo več kot štiri zaporedne tedne opravljati plačanega dela pri kateri od evropskih institucij ali pri poslancu ali politični skupini evropskega parlamenta;
- dokazati morajo, da so invalidne osebe (zdravniško potrdilo ali dokazilo o invalidnosti nacionalnega organa).

Če boste izbrani, boste morali poslati naslednje dokumente:

- pravilno podpisano obrazec za prijavo (prijavnico natisnite po potrditvi);
- fotokopijo potnega lista ali osebne izkaznice;
- fotokopijo najnovejšega spričevala ali univerzitetne diplome/univerzitetnih diplom, če jo/jih imate;
- podpisano priporočilno pismo univerzitetnega profesorja ali profesorja na drugi izobraževalni ustanovi ali pismo strokovnjaka, ki lahko objektivno oceni vaše sposobnosti;
- potrdilo o invalidnosti, ki je priznано v eni od držav članic Evropske unije ali v državi kandidatki.

Upoštevajte, da teh dokumentov ni treba pošiljati ob prijavi.

Dodatni dokumenti bodo zahtevani, če vam bomo ponudili opravljanje prakse. Če vam bomo ponudili opravljanje prakse, ne boste sprejeti, če ne boste poslali vseh navedenih dokumentov.

Če vas zanima opravljanje plačane prakse na podlagi te možnosti, preberite opis pilotskega programa za invalidne osebe, interni pravilnik za opravljanje prakse in študijske obiske v sekretariatu evropskega parlamenta in praktične informacije – Bruselj/Luxembourg. Mesta za prakso so prvotno predvidena v Bruslju in Luxembourg, saj nekatere informacijske pisarne v državah članicah ne zagotavljajo posebnih prilagoditev za dostop.

Če izpolnjujete pogoje za sprejem, izpolnite **prijavni obrazec na spletu**, ki ga lahko pripravite s pomočjo **vzorčnega obrazca**, ki pa daje na razpolago osnovna polja, ki se izpolnijo v prijavnem obrazcu na spletu. Ne pozabite, da se bodo vpisani podatki izgubili, če je vaš prijavni obrazec na spletu neaktiven več kot 30 minut.

Vpis in predložitev potekata v enem samem koraku in se pozneje ne moreta spreminjati. Zelo pomembno je, da vaš prijavni obrazec natisnete po potrditvi, kajti če boste izbrani, bo pravilno podpisana papirna različica vaše prijavnice zahtevana skupaj z dokazno dokumentacijo. Po potrditvi prijavnega obrazca na spletu vam bo dodeljena številka. Prosimo, da navedete to številko prijave v vsej korespondenci v zvezi s prakso.

Treba je upoštevati, da bodo vsi podatki v zvezi z vašo invalidnostjo uporabljeni samo znotraj evropskega parlamenta in

samo za zagotavljanje posebnih prilagoditev na delovnem mestu ter za olajšanje vašega iskanja dostopne nastanitve, prevoza in pomoči.

Vse o razpisu in razpisni dokumentaciji najdete na spletni povezavi:

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?jsessionId=FB5CF48440F1FF36C305AF5F81A3F73C.node2?language=SL&pageRank=4&id=147>

Če potrebujete prijavitni obrazec v drugi obliki, se po elektronski pošti

obrnite na službo za opravljanje prakse in navedite svoje želje (npr. široki tisk ali Braillova pisava):

služba za opravljanje prakse
stages@europarl.europa.eu

MEDNARODNI KONGRES ESCIF

Mednarodni kongres ESCIF – European Spinal cord injury federation – Evropsko združenje ljudi z okvaro hrbtenjače je potekal v Lobbachu, v Nemčiji, od 19. do 21. 5. 2010. Kongresa smo se udeležili člani Zveze paraplegikov Slovenije Jani Trdina, Mirjam Kanalec, Barbara Slaček, Špela Šušteršič ter Daniel Globokar, strokovni sodelavec ZPS.

Evropsko združenje ljudi z okvaro hrbtenjače ESCIF postaja prepoznaven partner pri odločanju in razvoju nege, rehabilitacije in socialne reintegracije ljudi z okvaro hrbtenjače. Prvi kongres je bil leta 2007 posvečen negi in prehrani, leto pozneje problemom staranja, lani obravnavi sindroma bolečine, letošnji kongres pa je obravnaval novosti v zdravljenju in rehabilitaciji ter podporni tehnologiji. Udeležence kongresa je gostila Fundacija Manfred Sauer, katere poslanstvo je izboljšati kakovost življenja vseh gibalno ali kakor koli drugače prizadetih ljudi. V strokovnem delu kongresa so bila drugi dan na sporedu strnjena predavanja, ki jih želim predstaviti bralcem revije Paraplegik.

Per Maximilian von Groote nam je predstavil mednarodni projekt z naslovom International perspectives on Spinal Cord Injury – IPSCI. Projekt želi zajeti vse vidike ljudi s poškodbo hrbtenjače, zasnovan je zelo široko, v sodelovanju

z mednarodno zdravstveno organizacijo WHO. Trenutno je projekt v fazi zbiranja vseh podatkov, nato pa bo sledila priprava priporočil za obravnavo bolnikov po poškodbi hrbtenjače. Priporočila bodo zajemala številna področja: preventivo poškodb hrbtenjače, zgodnje zdravljenje in rehabilitacijo, zaposlovanje, podporo z napredno tehnologijo ter drugimi širšimi vidiki, v smislu čim bolj optimalnega aktivnega vključevanja rehabilitiranca v ožjem in širšem socialnem in delovnem okolju.

Prof. dr. Fin Biering - Sorensen, dr. med., trenutno predsedujoči International Spinal Cord Society – mednarodnega raziskovalnega združenja, nam je v preglednem predavanju predstavil svoje poglede in komentarje v zvezi z dosedanjimi uspehi raziskav ter poskusov zdravljenja in vplivanja na regeneracijo hrbtenjače po poškodbi. To predavanje je bilo najkakovostnejše in je tudi izzvalo živahno diskusijo vseh udeležencev kongresa. Pri preživetju po poškodbi hrbtenjače, ki ga ugotavljamo po 2. svetovni vojni, je napredek nedvomen.

Fundacija Manfred Sauer.

Primarni mehanizmi okvare hrbtenjače pri poškodbi so povezani z akutnim pritiskom, raztrganjem ali udarnino hrbtenjačnega tkiva. Poznejši mehanizmi okvare hrbtenjače po poškodbi so povezani z moteno prekrvavitvijo, nevrogenim šokom, krvavitvijo, motnjami živčnega prenosa, vnetjem in nastajanjem škodljivih prostih radikalov, kar vse neposredno ali posredno vodi v večji delež celičnega propada oziroma smrti celic. Mednarodno združenje za raziskave poškodb hrbtenjače je že leta 2000 izdalo priporočila za raziskave, ki naj bodo usmerjene v minimiziranje škodljivih učinkov poškodbe, vnetja in brazgotinjenja, proučevanje vpliva trofičnih faktorjev za pospeševanje regeneracije in omogočanje ponovnega vraščanja delno ohranjenih živčnih poti.

Raziskovalci so usmerjeni v razvi-

Proizvodni prostori podjetja Manfred Sauer.

janje občutljivih in kvantitativnih metod, s katerimi bi lahko ocenjevali rast živčnih nevronov in funkcionalno okrevanje po poškodbi hrbtenjače.

Nevroprotektivno, torej zaščitno vlogo po poškodbi hrbtenjače so v eksperimentalnih in kliničnih raziskavah dokazali pri metilprednizolonu, gangliozidih, inzulinu, eritropoetinu, minociklinu ter nekaterih vrstah nevtrofičnih faktorjev. Celični transplantati se uporabljajo za pospeševanje razraščanja poškodovanih živčnih odrastkov, pospeševanje remielinizacije in dovajanje nevroprotektivnih faktorjev.

V ta namen so najpogosteje uporabljani transplantati perifernih živcev, Schwannove celice in celice vohalnega epitelijske nosne sluznice. Pri popoškodbeni siringomieliji so raziskovalci uporabili transplantate hrbtenjače fetusa – torej človeškega zarodka, vendar raziskava še ni končana in dokončni izsledki še niso objavljeni. Multipotentne in progenitorne celice imajo omejitve pri diferenciaciji v živčne celice, v večini dosedanjih kliničnih študij se po transplantaciji v poškodovano hrbtenjačo preoblikovale v glialne celice, ki so oporno hrbtenjačno tkivo. Raziskave so usmerjene tudi v razvoj sintetičnih implantatov, pri katerih ni nevarnosti zavrnitvenih reakcij po tran-

spodobne spontane regeneracije. Profesor je med predavanjem velik del posvetil vlogi rehabilitacije po poškodbi hrbtenjače, s katero lahko vsaj posredno pospešimo procese okrevanja.

Na koncu je poudaril, da kljub velikemu napredku in novim tehnikam zdravljenja poškodovane hrbtenjače končni cilj – popolno okrevanje hrbtenjače – še zdaleč ni dosežen. Dosedanji rezultati kliničnih raziskav in preizkušanj novih metod zdravljenja z izvornimi celicami so precej skromni. Trenutno je najboljše okrevanje doseženo pri nepopolnih okvarah hrbtenjače, kjer so bili rehabilitanti vključeni v intenzivno kompleksno rehabilitacijo.

Prof. Hunt z univerze v Bernu nam je predstavil izsledke študij na temo podporne tehnologije in sistem Locomat, ki omogoča kompleksno vadbo hoje v razbremenjenem položaju, kjer je terapijo mogoče kombinirati tudi s funkcionalno

splantaciji.

Ti implantati bi lahko bili nosilci nevtrofičnih faktorjev ali pa bi pomenili vodilo za preraščanje okvarjenega mesta hrbtenjače živčnim celicam in živčnim povezavam, ki niso bile popolnoma okvarjene in so torej

električno stimulacijo. V raziskavi intenzivne vadbe hoje pri paraplegičnih in tetraplegičnih so dokazali ugodne učinke intenzivne vadbe tudi na sistem obtočil, torej srca in pljuč. Predstavljeni so bili tudi učinki kolesarjenja s sistemom večkanalne električne stimulacije ključnih mišic spodnjih in zgornjih udov, kar omogoča kolesarjenje tudi najtežje gibalno oviranim tetraplegikom.

Prof. dr. Jose del R. Milan z univerze v Luzernu nam je predstavil dosežanje izkušnje pri razvoju vmesnikov med centralnim živčnim sistemom, torej človeškimi možgani, in računalniško podprtimi robotskimi sistemi. Za tako obliko povezovanja se lahko uporablja elektroencefalografija – EEG, ki registrira električno aktivnost človeških možganov, izmerjeno prek kože s posebnimi elektrodami.

Raziskovalni projekti so usmerjeni v razvoj računalniških orodij, ki bi bila sposobna ustrezne prepoznavne možganske aktivnosti iz posnetih vzorcev elektroencefalografije. Zelo poenostavljeno: ti vmesniki bodo lahko teoretično iz vzorca možganske aktivnosti prepoznali misli, hotenja ali namere, ki nastajajo pred in med gibanjem oziroma funkcionalnimi aktivnostmi, sočasno pa nadzirali robotski sis-

Delovno predsedstvo okroglega omizja na kongresu.

Prostori za rekreacijo v rehabilitacijski kliniki v Heidelbergu.

tem, ki bi zares izvedel gib ali neko aktivnost.

Prikazani so bili videoposnetki posamičnih kliničnih poskusov, kjer so z opisano zasnovano osebe s popolno tetraplegijo s takim sistemom nadzirali upravljanje invalidskega vozička na elektromotorni pogon.

Po predavanjih je sledila okrogla miza z delovnim naslovom Zdravljenje poškodovane hrbtenjače in eksperimentalne intervencije re-

ževati svoje člane, da bodo bolje razumeli procese okrevanja hrbtenjače po poškodbi ali bolezni.

Velika previdnost velja tudi pri branju izsledkov raziskav, ki so dosegljivi na internetu in obljublajo skorajda nemogoče, torej okrevanje v relativno kratkem času. Glede zdravljenja hrbtenjače z različnimi vrstami zarodnih celic je močno priporočljivo pridobiti informacije in nasvete pri ljudeh, ki so se že odločili za tovrstno novo obliko zdravljenja.

snično ali lažno upanje?

V odprtem omizju so aktivno sodelovali Daniel Joggi, Martin Codyre, Paolo Cipolla, Corinne Jeanmaire in Jane Horewell, ki je bila glavna moderatorka. Navajam nekaj sklepnih misli posveta: ESCIF mora izobra-

Zadnji dan kongresa smo si dopoldne ogledali proizvodnjo podjetja Manfred Sauer GmbH, ki je bilo ustanovljeno pred 30 leti. Podjetje izdeluje predvsem medicinsko-tehnične pripomočke za obvladovanje inkontinence. Vse stroje za avtomatizacijo procesa izdelave je podjetje izdelalo v lastni režiji ter s tem neposredno znižalo stroške proizvodnje.

Na koncu smo odpotovali tudi v bližnje univerzitetno mesto Heidelberg ter si ogledali prostore univerzitetne bolnišnice. Bolnišnica ima velik kirurški oddelek s travmatologijo in ortopedijo ter oddelek za rehabilitacijo poškodb in obolenj hrbtenjače. Rehabilitacijski oddelek je zelo dobro kadrovsko zastopan. Ogledali smo si tudi raziskovalni oddelek, v katerem so nam predstavili trenutno potekajoče projekte.

S spremembo zakonodaje in sistema zdravstvenih zavarovanj se je tudi v Nemčiji močno skrajšala doba hospitalizacije oziroma zdravljenja in rehabilitacije po poškodbi hrbtenjače; tako paraplegik zapusti bolnišnico po osmih tednih. Vse so nas najbolj navdušili velika telovadna dvorana ter arhivski posnetki športnikov paraplegikov in tetraplegikov iz mednarodnih športnih iger, ki so bile v sedemdesetih letih organizirane tudi v Heidelbergu. Pri tem velja spomniti, da je nekaj kolajn s takratnih iger pristalo tudi v slovenskih domovih.

Zvezi Paraplegikov se zahvaljujem, ker mi je omogočila obisk kvaliteto in strokovno izpeljanega kongresa ESCIF v Nemčiji, posebna zahvala pa tudi vsem slovenskim udeležencem, ki so skrbeli za dobro družbo ter druženje s preostalimi udeleženci kongresa.

Daniel Globokar

Telovadna dvorana v kliniki v Heidelbergu.

POSVET NA URI – SOČA:

Možnosti namestitve mladih in mlajših invalidov v Sloveniji po odpustu iz rehabilitacijskih programov

Na URI – Soča se pogosto srečujemo s problematiko namestitve mladih in mlajših invalidov, tistih, ki po končanih rehabilitacijskih programih ne morejo nazaj na svoj dom, v svoje domače okolje.

Sem socialna delavka na dveh oddelkih, to je na Oddelku za rehabilitacijo pacientov z okvaro hrbtenjače in na Oddelku za rehabilitacijo pacientov po nezgodni možganski poškodbi. Iskanje možnosti in rešitev za življenje po odpustu ni odvisno le od nas na inštitutu za rehabilitacijo. Reševanje takih življenjskih okoliščin je odvisno od možnosti, ki so na voljo v naši državi. Zato smo na URI – Soča pripravili posvet, s katerim smo želeli opozoriti na problematiko pa tudi predstaviti trenutne razmere v državi.

Takega posveta doslej še ni bilo. Predvsem smo želeli, da bi se po predstavitvi trenutnega položaja v državi nakazale možne rešitve za izboljšanje stanja.

Posveta so se udeležili pomembni akterji iz socialnega in zdravstvenega varstva:

- z Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve RS dva direktorja, direktor Direktorata za invalide g. Cveto Uršič in direktor Direktorata za socialne zadeve g. Davor Dominkuš, ter podsekretarka na Direktoratu za invalide ga. Sonja Božič Testen;
- z Ministrstva za zdravje RS je bil vabljen vodja Sektorja za zdravstveno varstvo ogroženih skupin prebivalstva g. Luj Šprohar, vendar je bil zaradi bolezni

odsoten, namesto njega je prišel g. Damjan Jagodic, ter z Direktorata za zdravstveno varstvo ga. Zdenka Tičar;

- iz Skupnosti socialnih zavodov Slovenije je prišel predsednik upravnega odbora g. Boris Koprivnikar;
- iz Urada varuha človekovih pravic Republike Slovenije je prišla svetnica varuhinje, ga. Brigita Urh;
- iz Zavoda Prizma Ponikve je prišla direktorica ga. Katja Vipotnik;
- iz Zveze paraplegikov Slovenije je prišel g. Jani Trdina, direktor Doma paraplegikov v Pacugu;
- iz URI – Soča so bili na posvetu dr. Rajmond Šavrin, vodja Oddelka za rehabilitacijo pacientov z okvaro hrbtenjače, dr. Klemen Grabljevec, namestnik vodje Oddelka za rehabilitacijo pacientov po nezgodni možganski poškodbi, ter Vanja Skok, oddelečna socialna delavka.

Skupna ugotovitev vseh udeležencev posveta je, da je

- problematika namestitve mladih in mlajših invalidov v Sloveniji prepoznana kot aktualna, nenehna in pereča; nameščanje mladih in mlajših invalidov v dom starejših občanov ni ustrezna rešitev.

Zakonsko neurejen je status za paciente, mlajše od 65 let, in za paciente, ki so zdravstveno najzahtevnejši in ki v socialno varstvenih ustanovah potrebujejo najzahtevnejšo nego. Ti pacienti se zaradi zdravstvenega stanja kljub želji svojcev večinoma ne morejo vrniti domov, saj jim ne morejo zagotavljati 24-urne nege in oskrbe.

Veliko takih pacientov ima tudi šibko socialno mrežo ali je sploh

nima in jih zato iz bolnišnice ne moremo odpustiti. Posledica tega je, da ostajajo v bolnišnici dlje, kot bi bilo potrebno.

Demografska struktura prebivalstva kaže, da se število takih oseb še povečuje. Skupna ugotovitev vseh udeležencev je tudi, da je treba nadaljevati aktivnosti, da sodelujejo vsi udeleženci iz zdravstvenega in socialnega varstva.

Dogovorili smo se, da bo naslednje delovno srečanje na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve RS, predvidoma v oktobru letos.

Skupna pobuda vseh udeležencev posveta je bila tudi, da naj organizator, to je URI – Soča, informira javnost in jo seznani s problematiko pri namestitvi mladih in mlajših invalidov v Sloveniji po odpustu iz rehabilitacijskih programov. Za to sem poskrbela in se povezala s Komunikacijsko skupino SPEM, ki je uradna tiskovna predstavnicina inštituta za rehabilitacijo.

Problematika namestitve mladih in mlajših invalidov je močno izstopajoča, aktualna in pereča. Namen posveta je bil ne le opozoriti na problematiko, ampak smo jo predvsem želeli proučiti ter poiskati skupne rešitve v medsebojnem dialogu udeležencev iz zdravstvenega in socialnega varstva.

Vanja Skok

OSEBNA ASISTENCA

Na Zvezi je zaposlenih 16 osebnih asistentov in 10 aktivnih prostovoljcev, ki pomagajo našim članom pri samostojnem življenju v svojem domačem okolju.

Cilj programa osebna asistenca je zagotoviti podporo tetraplegikom in paraplegikom pri izvajanju tistih aktivnosti, vezanih na samostojno življenje in vključevanje v družbo, ki jih zaradi invalidnosti ne more izvajati sam.

Storitve, ki se zagotavljajo v sklopu izvajanja programa, so:

1. osebna oskrba, ki zajema pomoč pri opravljanju osnovnih življenjskih potrebah (hranjenje, pitje, oblačenje in slačenje ...);
2. zdravstvena oskrba (skrb za jemanje predpisane terapije in pomoč pri aplikaciji zdravil, preprečevanje preležanin, nabava zdravil ...);
3. socialna oskrba in organiziranje prostoročnih aktivnosti (vzdrževanje socialne mreže ali pomoč pri vzpostavljanju socialne mreže, pomoč pri organizaciji dejavnosti za prosti čas ...);

4. gospodinjstva pomoč (priprava ustrežne hrane in napitkov, vzdrževanje bivalnih prostorov, postiljanje in vzdrževanje čistoče ...);
5. spremstvo.

Program financirajo FIHO, MDDSZ, ZRZZ in tri občine, iz katerih prihajajo zaposleni.

V letu 2010 smo zaposlili 10 asistentov več, kot smo jih imeli zaposlenih v preteklih letih. Ker se upravičene potrebe članov večajo, bomo tudi v letu 2011 izvajali osebno asistenco v enakem obsegu, in če bomo še uspešnejši pri pridobivanju finančnih sredstev pri različnih sofinancerjih programa osebna asistenca, bomo število asistentov povečali tudi v letu 2011.

Aktivnosti in storitve v sklopu programa osebna asistenca se čedalje bolj širijo, zato smo letos sprejeli tudi pravilnik o izvajanju osebne asistence in dogovor o izvajanju osebne asistence, ki ga podpišeta član in strokovna delavka Špela Šušteršič pred začetkom izvajanja asistence. Dogovorita se, katere storitve bi član potreboval, v

kakšnem obsegu in kdaj bi jih želel začeti uporabljati.

Žal pa se pojmovanje izvajanje osebne asistence, tako kot jo želijo člani, v zadnjih časih zelo izrablja in opažamo nepravilnosti pri članih, ki uporabljajo osebno asistenco.

Zato imamo pravilnik o osebni asistenci, ki štiti tako člana kot osebnega asistenta pred nepravilnostmi pri izvajanju osebne asistence. Pravilnik je objavljen tudi na spletni strani www.zveza-paraplegikov.si – pod rubriko Zakonodaja – akti zveze, kjer si ga lahko ogledate in natisnete.

Vsi, ki potrebujete pomoč druge osebe, vas prosim, da to sporočite meni na Zvezo ali socialnemu referentu na vaše lokalno društvo. Le tako bomo lahko pravilno načrtovali povečanje števila izvajalcev za leto 2011.

V torek, 24. 8. 2010, pa je potekalo izobraževanje osebnih asistentov na Zvezi, ki se ga je udeležilo 12 redno zaposlenih asistentov. Izobraževanje je bilo razdeljeno na dva dela: v prvem je bilo predavanje o varstvu pri delu, v drugem delu pa so se asistenti seznanili z izjavo o varnosti z oceno tveganja.

Rada bi se zahvalila vsem asistentom, ki tako vestno in odgovorno opravljajo svoje delo in s tem skupaj z nami širši družbeni javnosti sporočajo, da je start aktivnega življenja v glavi.

Vsem skupaj pa želim čim bolj pisano in aktivno jesen!

Špela Šušteršič

Izobraževanje osebnih asistentov na sedežu Zveze.

PRIPOMBE NA PREDLOG ZAKONA O DAVKU NA NEPREMIČNINE (ZDN)

Zveza paraplegikov Slovenije je Ministrstvu za finance RS posredovala pripombo, da v Zakonu o davku na nepremičnine upošteva status naše organizacije in društev, pa tudi poseben položaj naših članic in članov.

Predlog se konkretno nanaša na delno oprostitve davka na nepremičnine, ki naj velja za:

- fizične osebe, katerih posledica invalidnosti je uporaba invalidskega vozička
- invalidske organizacije, ki združujejo več kot 80 % invalidov, ki so vezani na invalidski voziček

Smiselno razumevanje uvodnega teksta predloga Zakona o davku na nepremičnine usmerja komentar glede davčne olajšave zaradi večjih funkcionalnih površin »invalidskega« stanovanja v Pravilnik o merilih za ugotavljanje vrednosti stanovanj in stanovanjskih stavb (Ur. list RS, št. 127/2004 in 69/2005), ki sicer obravnava najemna stanovanja.

V tem pravilniku se segment »površina stanovanja« evidentira in točkuje po standardu SIST ISO 9836 in se uporabljajo korekcijski faktorji za površine posameznih prostorov: za bivalne prostore je korekcijski faktor 1, za pomožne prostore pa so nižji korekcijski faktorji po tabeli.

Za naše potrebe bi bil v tem smislu teoretičen model upoštevanje nižjih korekcijskih faktorjev za bivalne prostore invalidov na vozičkih, ker bi tako zmanjšali točkovano površino in s tem dosegli nižjo davčno osnovo za odmero davka.

V 4. členu pravilnika – »vpliv velikosti stanovanja (korekcijski faktor)« so za pet razredov velikosti stanovanj določeni korekcijski faktorji, kar se smiselno lahko približa nakazanemu modelu preračunavanja iz prejšnjega odstavka.

Funkcionalni elementi stanovanj v večstanovanjskih stavbah so opredeljeni v zakonskih dokumentih:

- Zakon o graditvi objektov
- Stanovanjski zakon
- Pravilnik o minimalnih tehničnih zahtevah za graditev stanovanjskih stavb in stanovanj

Bivalno okolje za invalide na vozičkih pa mora ustrezati še drugim specifičnim funkcionalnim zahtevam, ki so določene v naslednjih dokumentih:

- Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje neoviranega dostopa, vstopa in uporabe objektov v javni rabi ter večstanovanjskih stavb
- Standard SIST ISO TR 9527

Na podlagi določil iz navedene zakonodaje so stanovanja za invalide na vozičkih dimenzionirana z upoštevanjem osnovne funkcionalne značilnosti, to je določene večje površine v vseh segmentih stanovanjske površine. Povečana tlorisna površina stanovanjskih prostorov je sad seštevanja obračalnih površin invalidskega vozička in dimenzioniranja ustrezno širokih prehodov v prostorih.

Standardno določilo za površino obračanja invalidskega vozička je krog premera 150 cm, in ta merški pogoj je temelj za oblikovanje primerne stanovanjske površine za invalide na vozičkih.

»Primerno stanovanje«, ki ga Stanovanjski zakon opredeljuje v 10. členu, je pri stanovanju za invalida na vozičku kategorija, ki mora nujno upoštevati navedeno obračalno površino invalidskega vozička v vseh stanovanjskih prostorih in vseh posameznih delih stanovanja zaradi neoviranega dostopa do vseh elementov prostorske strukture (vrata, okna, instalacije) in opreme.

Model primerjave ustrezne stanovanjske površine za dve neinvalidni osebi in stanovanja invalida na vozičku (invalid + neinvalidna oseba) kaže povečano površino invalidskega stanovanja za približno 30 %.

Navedena primerjava na podlagi podrobne prostorske analize in temu sledeče zahteve za povečane stanovanjske površine za bivanje invalidov na vozičkih so dejstvo, ki pomeni večjo ekonomsko obremenitev invalidov ter je zato upravičen predlog davčne olajšave za del stanovanjske površine, ki je nujen zaradi invalidnosti stanovalca.

Matjaž Planinc, u. d. i. a.

Po listu papirja
 Po listu tem se piše in riše,
 da vem za vse strahove moje.
 A kot šepet nečesa oddaljenega
 se mi rišejo s temno barvo
 podobe strašne in grozeče.
 S ostro konico svinčnika
 se mi zapišejo besede grozne.
 Srce krične, zataji in jih hitro s
 rumeno barvo sonca zatere.
 A v sencah barv se strah
 riše in piše.

Veronika Mlinar

Intervju: VLASTA REBEK - DOLENC

Rada imam vse, kar je lepega

Ko v programu kulturnih dni invalidov v Pacugu udeleženci preberejo, da bo enega od večerov napolnila Vlasta Rebek - Dolenc s svojim društvom Norma 7, vedo: poslušali bodo izborna besedo pesnikov in pisateljev invalidov ali pa prisluhnili dobremu pevskeemu zboru.

V obeh primerih bodo uživali, saj ustanoviteljica in duša društva Norma 7 polovičarstva ne pozna. Morda vsaka pesem, recitacija, črtica ali odlomek daljšega teksta ni ravno vrhunska umetnina, zagotovo pa je v njej veliko zagnanosti, veselja, truda ... srca. Tako kot je vse to in še več v delu Vlaste Rebek - Dolenc. Tisto več je gotovo sonce, ki jo greje v njenih Brjahl, zaselkih na zahodnem delu Vipavskih gričev, kjer sonce sije 300 dni na leto in kjer je našla svoj dom.

Brje so, bi rekli, bogu za hrbtom, daleč od »civilizacije«, večina Slovencev niti ne ve zanje. Kako ste se znašli tam?

Z možem sva jih našla povsem po naključju, vseč nama je bil prečudovit razgled na vipavsko in braniško dolino, kjer pogled seže od Nanosa vse do Dolomitov, in pred mnogo leti sva si tam zgradila počitniško hišico. Takrat sem bila zaposlena na Inštitutu za rehabilitacijo Soča in večino koncev tedna smo preživljali v sončnih Brjahl, kjer sem našla nove prijatelje.

Tam sem si dodobra odpočila po zahtevnem delu, pri katerem sem se srečevala s pacienti, ki so bili na rehabilitaciji v Soči, in njihovimi bolj ali manj tragičnimi usodami. Dopoldneve so imeli natrpane s takimi in drugačnimi terapijami, razgibanji, masažami, popoldne

pa so kar nekako izgubljeno tavalili po hodnikih in niso vedeli, kako bi ubili čas, ki v bolnišnici teče tako zelo počasi. S sodelavko Katarino, ki je bila polna idej, energije in ustvarjalnega zagona, sva se domislili, da bi organizirali popoldanska srečanja bolnikov.

Poimenovali sva jih Srečanja na križišču. Vodstvo inštituta, direktor je bil takrat Franc Hočevnar, je najino zamisel podprlo, iz skladišča smo pripeljali staro in skorajda odsluženo ozvočenje, od nekod privlekli razglašen star klavir, kuharice so nam skuhale čaj, poskrbeli smo za pecivo, z grmovjem na dvorišču inštituta okrasili kotiček na križišču dveh hodnikov in kulturni program se je lahko začel.

Kar tako, sam do sebe že ne, nekdo ga je vendar moral pripraviti.

S Katarino sva hodili od sobe do sobe in poizvedovali, kaj so pacienti počeli pred nesrečo ali boleznijo. Ni bilo treba veliko truda, da sva ugotovili, kdo je kaj pisal, kdo recitiral ali pel, nekateri so pred prihodom v Sočo igrali klavir ...

Kmalu se je pokazalo, da so naši pacienti, kljub nesrečam, poškodbam, boleznim, invalidnosti, polni talentov, ustvarjalnih moči in bogastev. Seveda so nekateri že veliko pozabili, prsti niso bili več tako hitri in spretni, beseda se je zatikala, a čajanke so bile velik uspeh in v za-

Vlasta Rebek - Dolenc

dovoljstvo nastopajočim, poslušalcem in nam, ki smo jih organizirali. Najpomembnejše za paciente pa je bilo, da niso bili več le poslušalci, temveč (znova) ustvarjalci. Organizirali smo proslave ob državnih ali drugih praznikih, pa tudi kulturne popoldneve, na katerih so nekateri bolj, drugi manj spretno recitirali, peli, igrali. Slabši, manj večji ali okornejši nastopajoči so se nekako utopili v energiji spretnejših in pomembno je bilo, da smo se dobili, ustvarjali, nastopali. Kar nekaj let.

Toda to ni bila vsa vaša takratna kulturna dejavnost.

Ne, seveda ne. V času svojega službovanja v Soči sem s skupino prijateljic, vse smo bile prostovoljke, hodila v dom starejših in tam spodbujale stanovalce, da so začeli pisati, ustvarjati. Sprva so bili do naših prizadevanj skeptični, mislili so, da bomo prišle, kaj povedale in zapele ali recitirale, ponudile stanovalcem sok in škatlo bombonov ali piškotov in – odšle.

Povsem šokirani so bili, ker sem hotela, da stanovalci sami kaj na-

pišejo, in sem jim, o groza, dajala domače naloge. Najprej zelo preproste in nezahtevne, na primer, dokončajte stavek: Miza je ... Ljudje, ki leta in leta niso napisali niti besede, so vpregli svoje sive celice in nastali so kar lepi izdelki. Potem sem nekega dne doma ugotovila, da imam sama težave s poštevanko: da sem skoraj pozabila, koliko je šest krat, saj sem take račune le redko uporabljala. Takoj ko sem prišla naslednjič v dom starejših, smo začeli ponavljati poštevanko. Pa v Soči s pacienti tudi; zame je bilo najpomembnejše, da zaposlijo možgane, da mislijo.

Organizirali ste tudi kulturna srečanja v Domu invalidne mladine v Kamniku.

Res je, enodnevne kulturne delavnice so v nekaj letih prerasle v tridnevna kulturna srečanja slikarjev, kiparjev, pesnikov, pisateljev, recitatorjev in tam sem spoznala množico ustvarjalcev, invalidov, ki so kljub preizkušnjam, ki jih je prednje postavljalo življenje, ustvarjali in zato polno živeli. Potem pa sem se preselila v Brje in za nekaj časa je moja organizatorska žilica zaspala.

A ne za dolgo, kajne?

Ne, ne za dolgo. Res sem bila sprva le gospodinja, kar je bil zame kar majhen kulturni šok. Iz polno zaposlene poslovne ženske, ki je imela zelo odgovorno delo, sem se nenadoma znašla doma, moje življenje se je nekaj časa sukalo le okoli triletne hčerke in doma. Seveda mi je kmalu postalo dolgčas in praznina me je začela razjedati, potem pa mi je nekdo predlagal, naj odprem trgovino, saj je v mojem novem kraju ni bilo. In sem jo in potem še eno.

A priznam, ni mi šlo najbolje, saj sem bila morda preveč zaupljiva in delala po domače, poleg tega so domačini kmalu začeli nakupovati v velikih trgovskih centrih in majh-

ne trgovine so začele propadati. Tako sem zaprla trgovini in ostala spet doma, nekoristna. Naključje ali usoda, kdo bi vedel, je pripeljala do tega, da sva se s prijateljico iz Brij odločili, da na dan invalidov organizirava kulturno prireditev in povabiva nanjo nekaj mojih prijateljev invalidov iz mojih časov Soče in kulturnih dni v Kamniku. Prireditev je uspela in kmalu smo ustanovili društvo animatorjev Norma 7. Trinajst let je tega, uradno nas je 12, trije ali štirje sodelavci, ki nam pomagajo, pa niso naši člani.

Društvo Norma 7 ... Od kod ime in kaj počnete?

Norma zato, ker smo po naključju prav takrat, ko smo se ustanavljali, dobili mape z napisom Norma. A smo morali temu imenu zaradi birokracije nekaj dodati in dodali smo čarobno številko 7, ki nam je, prepričana sem, prineslo srečo. Ukvarjamo pa se z animacijo ustvarjalne govorice odraslih, invalidnih in posameznih marginalnih skupin, glasbenimi recitali, kolonijami, literarnimi recitali.

Najraje organiziramo kulturne prireditve, na katerih se predstavljajo starejši in invalidi. Pokazati namreč hočemo, da so tudi starejši in invalidi taki, kot smo vsi – suhi in debeli, svetlolasi in črnolasi, čokati in vitki, lepi in malo manj lepi. Da ima tudi slika, ki jo je naslikal slikar, ki slika z usti, ali paraplegik, svoje sporočilo, da sporočajo bolečino ali radost tudi pesmi, ki jih napišejo ukrižljene in nespretne roke pesnice s hudo okvaro hrbtenice, da ima črtica izpod peresa invalidke svojo vrednost, vrednost, ki se ji reče – življenje.

Med invalidi so postala znana in priljubljena srečanja v vaši vasi, v Brjah. Pravijo, da je tam vedno praznično. Da Brje živijo z vašimi kulturnimi prireditvami.

Res je, a tudi v Brjah ni več tako,

kot je bilo. Brje so sodobno naselje, kjer živijo mame, ki vozijo svoje otroke na vse mogoče dejavnosti, in ni več časa, da bi ženske pekle pogače in stregle vino. Hkrati pa je tudi res, da Brje sprejmejo umetnike s posebno pozornostjo in veseljem.

Vsi krajani se potrudijo in ustvarjalce invalide pogostijo z domačim vinom in grozrdjem, figami in spomladi s češnjami, iz nemogočega naredijo mogoče. Prepričana sem tudi, da če bi prosili za več, bi več tudi dobili, a za zdaj po kaj več ni velike potrebe.

Društvo Norma 7 pa je dejavno tudi drugod, kajne?

Delujemo v Ljubljani, Ajdovščini, na Vipavskem križu, v Brjah, zelo radi pridemo v Dom paraplegikov v Pacug. Imamo nekaj dobrih in zvestih sponzorjev, med njimi Loterijo Slovenije, Novo ljubljansko banko in občino Ajdovščina, pa tudi nekaj občasnih. Seveda pa je denarja vedno premalo, želela bi ga več predvsem zato, da bi še dostojnejše predstavljali kulturo invalidov.

Vedno me boli, ko kdo reče, saj za invalide je dobro tudi, če jim damo samo malico. To je tako dobro kot za vsakega drugega, zdravega ustvarjalca! Invalidi bi si pravzaprav zaslužili več kot zdravi umetniki, saj morajo v svoje delo vložiti več napora, volje, dela.

Kadar govorite o ustvarjalnosti invalidov, starejših in o društvu Norma 7 se kar prehitete, vidite se, kako radi imate svoje delo.

Res je. Zelo rada imam vse, kar je lepega, poezijo in prozo, tu in tam tudi sama kaj napišem, a ni kaj dosti vredno, obožujem slikarstvo, čeprav ne znam slikati, ljubim pesem, ne znam pa kaj prida peti. Od nekdanj pa sem čutila potrebo po tem, da pomagam ljudem, ki imajo kaj

povedati in si tega želijo – z besedo, glasbo, gibom, glasom, s čopičem in jim omogočim, da se predstavijo, razvijajo, ustvarjajo. Toliko bolj, če pomoči drugih nimajo. Norma 7 predstavlja ustvarjalnost ljudi, ki niso člani društva, in to delamo z velikim veseljem.

Najbolj uživam, kadar pripravljam program, kadar moram prebrati

ali preštudirati ves ustvarjalni opus umetnika, ki ga še ne poznam in ga spoznavam po koščkih, delčkih.

Kadar moram sleherno delo, pesem, črtico, esej, prebrati trikrat ali štirikrat, na glas, počasi, išoč bolj ali manj bleščeče kamenčke, ki jih potem, na prireditvi preberem obiskovalcem. Rada tudi izbiram, katere slike bomo razstavili, spo-

znavam avtorja, njegov slog, barve, oblike. Nekaj najlepšega pa je, ko je odprtje razstave za nami, ko je prostor prazen in tih in ostanem sama ... s slikami in vtisi. Takrat vem, da sem se našla.

Da sem našla smisel in bogastvo.

Jasna Tepina

UTRINKI DRUŠTVA PARAPLEGIKOV LJUBLJANSKE POKRAJINE

SKRB ZA STAREJŠE IN SOCIALNO ŠIBKE ČLANE

DP Ljubljanske pokrajine posveča izvajanju socialnih programov največjo pozornost, za uspešno izvedbo obsežnega programa pa skrbi socialni referent Rafko Jurjevčič s sedemnajstimi socialnimi poverjeniki. Pri programu sodelujejo tudi štiri osebne asistentke in en asistent, ki jih vodi Ana Pavšek, ter nekaj prostovoljcev pod vodstvom Tereze Vrhungc.

Dom paraplegikov v Semiču pod idilično Semiško goro v Beli krajini je na začetku junija pod okrilje najprej sprejel tisto skupino naših članov, ki uporabljajo program osebne asistence. Skupaj

z asistentkami so v domu, kjer se izvajajo predvsem socialni programi Zveze in pokrajinskih društev, preživeli nekaj nekoliko drugačnih dni; med drugim so obiskali tudi vinsko klet v Metliki. Vodnica jim je ob ogledu povedala vse znamenitosti tega vinskega hrama in jih po ogledu povabila še na degustacijo belokranjske kapljice. Pravijo, da je bilo zelo lepo!

V program sodi tudi skrb za starejše in socialno šibke člane, zato smo tudi v letošnjem poletju zanje pripravili zanimiva srečanja. V domu v Semiču se pred poletjem že nekaj let srečujejo tisti naši člani, ki živijo v domovih za starejše občane. Tokrat so se jim junija pridružili še nekateri naši člani in skupaj so preživeli nekaj brezskrbnih, veselih in družabnih dni. Zanje so skrbeli Milan, ki jim je ob večerih pripravljaj različne dobrote na žaru, za dobro počutje sta poskrbeli osebni asistentki Vesna in Nevenka, pomagala pa jim je še naša dolgoletna

spremljevalka Rada.

No, ob izteku julija pa so še v večjem številu preživeli še pestrejši in izredno vroč teden v Pacugu. Še dobro, da je bil pri roki bazen s prijetno osvežilno morskovo vodo, kjer so se po mili vodi namakali in sončili. Povemo naj, da so nekateri po dolgih letih znova zaplavali. Med vsem dogajanjem v bazenu in ob njem so predvsem izkoristili čas za klepet in obujanje spominov ter tudi za presenečenje, kakršno je bilo oglašanje »radia« Pacug, ki je obširno poročal o vseh dogajanjih tistega tedna v Pacugu. Seveda so zavzeto sodelovali tudi pri izvolitvi naj prostovoljca in naj asistentke, pa tudi pri izbiri »face« tedna.

Vmes so se podali tudi na izlet v naše lepo obmorsko mesto Piran. Ogleдали so si pomorski muzej in z zanimanjem opazovali predstavnice in predstavnike rib in drugih bitij, ki živijo v koprsko-tržaškem zalivu. Seveda so se nekaj časa zadržali tudi na znamenitem Tartinijevem trgu; tam so si ženske privoščile sladoled, moški pa predvsem pogled na brhke mimoidoče mladenke.

Seveda so se dobro imeli, v društvu pa smo veseli, da smo tistim našim članom, ki zaradi različnih vzrokov

Ob obisku vinske kleti v Metliki

Še spominski posnetek za slovo

malokdaj zapustijo svoje domove, omogočili nekaj lepih in verjetno tudi nepozabnih trenutkov.

ČLANICE ŽENSKSE SEKCIJE AKTIVNE VSE LETO

Najprej so se v geometrijskem središču Slovenije udeležile festivala NVO – praznika društev v srcu. Praznik organizira Stičišče NVO Srca Slovenije in je namenjen predstavitvi dejavnosti društev in povezovanju nevladnih organizacij med seboj. Program je potekal na prireditvenem prostoru, v dvorani in na odru.

Nato so s stojnico in predstavitvijo slikarke Tine Pavlovič, ki slika z usti, sodelovale na festivalu ustvarjalnosti – Dan sonca na Trubarjevi domačiji. Festival zaživi z ustvarjalnimi in izvirnimi idejami različnih umetnikov in animatorjev, ki se družijo, sodelujejo, se igrajo in sprostitjo v prijetnem naravnem okolju ob zvokih vode. Naše članice so številne obiskovalce navdu-

V Semiču so izdelale že veliko unikatnih izdelkov.

šile z razstavo daril in voščilnic, ki jih ustvarjajo. Na začetku poletja so v domu v Semiču imele tedensko delavnico ročnih spretnosti, kjer so izpod spretnih rok prihajali najrazličnejši unikatni izdelki. Za en dan sta se jim pridružili tudi dve članici DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Seveda je kar samo po sebi umevno, da so za »kuho« in okusno hrano poskrbele same in se izpopolnjevale tudi v kulinariki. Za popestritev delovnih dni so obiskale tudi turistično točko Smuk.

Na koncu ustvarjalnega tedna so menile, da so bili poleg dela pomembni tudi druženje, izmenjava izkušenj in pogovori.

V letošnjem juliju so se srečale še v Domu paraplegikov v Pacugu. Tokrat niso imele posebnih delavnic, razen najvztrajnejše slikarke, ki je delala tudi v nočnih urah, ko se je ozračje nekoliko ohladilo. Drugače pa je izredno toplo vreme naše ženske prisililo v bolj rekreativno uživanje v bazenu, ki so ga tokrat dodobra izkoristile.

POTEPANJE PO MESTNEM JEDRU PRESTOLNICE

V juniju se je kar nekaj naših članov odpravilo na potepanje po Ljubljani, pri tem pa so sodelovale in nam pomagale študentke 2. letnika delovne terapije zdravstvene fakultete. Spremljale so nas od doma pa vse do mestnega jedra

naše prestolnice. Tudi tokrat smo za prevoz do zbirne točke in nazaj izkoristili prevoz z avtobusi LPP.

Najprej smo doživeli utrip najživahnejše Čopove ulice v prestolnici in se za krajše predstavitve ustavili na Prešernovem trgu in Plečnikovo mojstrovino – Tromostovjem. Pot smo nadaljevali do Mestnega trga, kjer nam je uvoznik LONDON TAXIJEV predstavil in razkazal ta znameniti taksi, seveda prilagojen za prevoz potnikov na vozičkih.

Tam nam je Mateja Kregar Gliha iz Zavoda za turizem Ljubljana predstavila tudi mestno hišo in njeno ožje središče, predstavitev pa nadaljevala v sami hiši. Sprejel nas je tudi župan Zoran Jankovič.

Za nekaj trenutkov smo se ustavili na Prešernovem trgu.

IZOBRAŽEVALNI KONEC TEDNA ZA SOCIALNE POVERJENIKE

Številna vprašanja in dileme, s katerimi se poverjeniki srečujejo v pogovorih s člani, zahtevajo strokovno utemeljene odgovore in informacije, ki niso zastarele. Zato se je sedemnajst naših socialnih poverjenikov, ki delujejo v osemindesetih občinah, odločilo, da v Pacugu del svojega prostega časa namenijo lastnemu izobraževanju.

In program? Začeli so z mislijo, da se je treba najprej ukvarjati s sabo, to pomeni, da se sprejemamo take, kakršni smo, obenem pa

si prizadevati za osebno rast. Strokovna delavka Zveze Špela Šušteršič je predstavila pomembne novosti, ki so pripravljene v novi zakonodaji. Slušatelji so se seznanjali predvsem z novim Zakonom o dolgotrajni oskrbi ter Zakonom o socialnovarstvenih prejemkih. Prav tako so spregovorili o čedalje večji potrebi po varovanju podatkov oziroma o tem, kateri naši podatki sodijo v kategorijo varovanih osebnih podatkov.

Nadaljevanje izobraževalnega programa so poverjeniki izkoristili za predstavitev ankete, ki jo pripravlja ZPS, in kako jo kar najkakovostneje izvesti. Ta dan so medse povabili tudi tiste naše člane, ki so se v društvo včlanili v zadnjem letu dni. Izkoristili so priložnost, da se srečajo, predstavijo programe in cilje društva, izmenjajo izkušnje in poiščejo odgovore na odprta vprašanja.

V prostem času so vsi izkoristili priložnost in zaplavali v prijetni morski vodi bazena ter se osvežili.

pripomočkov in druge, predvsem zdravniške opreme z vsega sveta. Teh naj sodobnejših izdelkov je toliko, da si jih človek v enem dnevu malo bolj podrobno ne more ogledati.

Naši člani so si seveda ogledovali tiste pripomočke, ki so bili zanimivi zanje. To so bili predvsem vozički, ki jih je na stotine v najrazličnejših izvedbah in za najrazličnejše namene. Zanimivi so bili tudi prilagojeni avtomobili s klančinami za prevoz invalidov na vozičkih in njihove predelave, pa avtodomi ...

Na sejmu je mogoče najti vse, kar bi si invaliden človek zaželel za lajšanje svojega vsakdanjega življenja – seveda če bi si vse to lahko privoščil. Izredno bogat je kopalniški program, pa različni stimulatorji in simulatorji, različna dvigala in stopniščni vzpenjalniki, številne stojke, udobna ležišča, antidekubitusne blazine, športni pripomočki itd. Na sejmu je bil celo 40.000 evrov vreden motor na treh kolesih.

odpovedali ogled domačije Jurija Vege in domačije Krač z Erbergerjevimi paviljon. Seveda je napoved o hladni in deževni soboti odvrnila tudi marsikaterega našega člana. Toda kljub temu se je na prireditvenem prostoru Š.C. Korant pri Dolu zbralo več kot 80 udeležencev srečanja in kljub vsemu je bilo lepo.

Zbrane je najprej pozdravila podpredsednica društva Mirjam Kanalec in jih povabila na okusen golaž, ki so ga kuharji z vsemi kuharskimi veččinami pripravljali vse dopoldne. Zatem je udeležence srečanja pozdravil in nagovoril podžupan občine Dol Jože Virant. Vsem je zaželel prijetno bivanje in dobro počutje na tej lepi izletniški točki. In res je bilo tako. Vreme se je spreobrnilo, udeleženci pa so se ob različnih družabnih igrah dobro zabavali in preživeli lepo in pestro srečanje.

Nekateri so se poskusili v ruskem kegljanju.

Obširneje opisane dogodke si lahko ogledate in preberete na spletni strani društva www.drustvo-para-lj.si.

Utrinke pripravil:
Jože Globokar

Socialni poverjeniki so konec tedna posvetili svojemu izobraževanju.

NA SEJMU EXPOSANITA V BOLOGNI

Nekaj članov društva si je v Bologni ogledalo letošnji mednarodni sejem varovanja zdravja z medicinskotehničnimi in drugimi zdravniškimi pripomočki – EXPOSANITA. V sedmih ogromnih dvoranah so se predstavili številni izdelovalci medicinskotehničnih

Veliko je bilo prilagojenih avtomobilov in različnih klančin.

TRADICIONALNO VSEDRUŠTVENO SREČANJE

Tradicionalno predpoletno srečanje članov in prijateljev društva je tokrat krojila slaba vremenska napoved. Zaradi nje smo namreč

SREČANJE – IZLET V TRENTO

Člani društva paraplegikov Se-vernoprimske in Obalno-kraške regije smo tako kot več let doslej tudi letos organizirali skupen izlet – srečanje. Tokrat smo se odločili za izlet do Trente.

Kljub zelo vročim dnevom, ki so tiste dni zajeli Slovenijo (35 °C), se nas je izleta udeležilo kar nekaj članov.

Trenta je ledeniška dolina v Triglavskem narodnem parku v Julijskih Alpah in je najvišji predel Soške doline. Dolina Trente s svojo veliko raznovrstnostjo flore in favne, bogato kulturno dediščino in slikovitimi vasmimi, gozdovi, rekami, jezeri, slapovi, dolinami, planinami ter visokogorjem ponuja številne priložnosti za pohodništvo.

Trenta je prijetna za obisk, a trda za življenje. Podnebne in naravne razmere niso prav prijazne za preživetje. Tu so se naseljevali ljudje, ki niso imeli mnogo izbire, pa tudi preživeti niso mogli brez dodatnega zaslužka. To je bilo morda fužinarstvo, krivolov, tihotapstvo, drobnica, v zadnjem času pa daje nove možnosti za zaposlitev dejstvo, da Trenta leži v Triglavskem narodnem parku. Na Logu je informacijski center, v katerem so tudi vaška ambulanta, sedež krajevnega urada in prireditveni prostor, park pa v te kraje pritegne tudi vedno več obiskovalcev in s tem posredno odpira možnosti, da mladi ostanejo v domačem kraju.

Prvi člani društev smo se že ob devetih dopoldne zbrali na zbirnem mestu pred muzejem. Dobili smo zelo dobre sendviče in kupon za pijačo – tega smo unovčili v bližnjem bifeju. V hladni senčici smo se okrepčali in počasi dočakali še preostale člane. Ob 10.30 smo se pomaknili v Trentarski muzej, v ka-

terem smo bili dogovorjeni za ogled.

V Trentarskem muzeju je prikazana zgodovinska, etnološka in kulturna dediščina Trente. Do 16. stoletja so dolino obiskovali le posamezni lovci, stalno pa je bila naseljena od območnega razvoja železarstva. Različne fužine so delovale do leta 1774, nato pa so se prebivalci preživljali s planšarstvom in kmetijstvom. Ob prelomu iz 15. v 16. stoletje je ozemlje prešlo izpod beneške pod habsburško upravo, nastala pa sta zaselka Soča in Trenta (razloženo naselje).

Leta 1869 je v dolini živelo 357 prebivalcev, ki so na svojih pašnikih gojili okoli 10.000 koz in ovc. Zaradi osipa prebivalstva in spremembe gospodarskega udejstvovanja je bilo 100 let pozneje le 1000 glav drobnice, številni nekdanji pašniki pa so se zarasli z gozdno vegetacijo. Leta 1906 je bila zgrajena cesta med Bovcem in naseljem Trenta, leta 1915 pa zaradi vojaških potreb še Vršiška cesta, ki povezuje dolino s Kranjsko Goro, tj. Primorsko z Gorenjsko. Med letoma 1911 in 1966 je v Trenti delovala osnovna šola, v šestdesetih letih 20. stoletja pa se je začel razvijati turizem.

Po končanem ogledu muzeja smo se na hitro odpravili navzdol po Trentarski dolini mimo Bovca, proti Kobaridu, in tam zavili desno v Breginjski kot. To je dolina na skrajnem zahodnem robu Slovenije, med Starim selom in Breginjem,

Po kosilu smo imeli čas za pogovore.

ob meji z Italijo. Vije se pod pogorjem Stola na severu ter Matajurjem in Mijo na jugu. Vzdolž reke Nadiže je nanizanih 13 naselij, med njimi tudi najzahodnejša slovenska vas, Robidišče. Najpomembnejše izročilo območja sta naravna in etnološka dediščina.

V skrivnostnem Breginjskem kotu leži na dnu doline tudi vasica Podbela. Pod vasjo, tik ob reki Nadiži, pa je kamp Nadiža. V svoj objem vabi vse, ki imajo radi neokrnjeno naravo ter čisto reko s čudovitimi prodišči. Domačini celo pravijo, da Nadiža v sebi skriva nekatere zdravilne lastnosti. Prispeli smo do vasi Podbela, kjer nas je v kampu Nadiža že pričakoval gospodar kampa z okusno pripravljanim kosilom. Čeprav v taki vročini nekaterim meso in zelenjava na žaru nista ravno preveč teknila, smo se vseeno dobro okrepčali. Po kosilu smo imeli čas za izmenjavo pogovorov, spremljevalci pa so se v Nadiži tudi dobro okopali in se vsaj malo ohladili.

Pozno popoldne smo se počasi poslovili in krenili vsak proti svojemu domu.

Klavdij Leban

PLESNE DELAVNICE V SKLOPU PLESNEGA POLETJA

Komaj sem čakala, da pride 22. 8., ker se je začelo plesno poletje v Šempetru pri Novi Gorici, s tem pa tudi različne plesne delavnice.

Nanje me je peljal Janko Černigoj. Ko smo se vsi skupaj zbrali v Šempetru, na agroživilski šoli, so nas vsi zunaj pričakali, tako da smo se najprej pozdravili in objeli, nato pa nas je Katja povabila na plesno delavnico, ki jo je vodila. Bilo nas je pet parov, od tega večina isti kot lani, s tem da sta se nam letos pridružili tudi Špela Sanabor, ki je na invalidskem vozičku in Kaja Silič. Bila sem zelo vesela, ko sem videla, da je z nami v skupini spet Mitja. Še posebej sem bila vesela, ker sva lahko spet skupaj plesala, kajti lani sva se kar lepo ujela. Soplesalci in

soplesalke so se tudi menjavali, tako da ti, ki smo na vozičku, nismo bili stalno z istimi soplesalci.

Delavnice so potekale vsak dan od 22. 8. do 28. 8. od 14.30 pa do 16. ure. Bili smo kar lepa skupina. Katja nas je naučila marsikaj novega, tako da je bilo kar naporno, obenem pa sem bila zato tudi zelo vesela. V tem času se je vsak dan kaj dogajalo. 25. 8. smo se zvečer odpravili na Marča, kjer so nekatere od plesalk imele nastop.

Naslednji dan je bilo zvečer družnije vseh plesalk in plesalcev in tudi piknik smo imeli. V petek, 27. 8., je bil letos prvič organiziran ples po Šempetru ki je bila spodbuda občina Šempeter - Vrtojba, a žal se

tega nisem udeležila. Prišli smo do konca našega skupnega druženja in 28. 8. ob 19. uri zvečer se je začela sklepna produkcija plesnega poletja, tako da je vsaka delavnica pokazala, kaj se je v tem tednu naučila. Bilo mi je zelo lepo in upam, da bo tudi drugo leto tako.

Na koncu mi dovolite, da se vsem zahvalim: Katji, Alji, Anji, Kaji in Mitju, ki smo bili skupaj v delavnici, za prečudovit in nepozaben teden, ki sem ga preživela z vami.

Iskrena hvala pa gre tudi našim organizatorjem, ker brez njih ne bi speljali plesnega poletja. Res iskrena hvala vsem. Rada vas imam.

Ana Marinkovič

Plesnih delavnic smo se udeleževali vsak dan.

TRENING VARNE VOŽNJE ZA PARAPLEGIKE POMEMBNA DOPOLNITEV INOVATIVNIH IZOBRAŽEVALNIH VSEBIN ZA MLADE

Nacionalni projekt **Še vedno vozim – vendar ne hodim** – aktivno za varnejšo vožnjo mladostnikov

V novem šolskem letu bodo invalidi svoje izkušnje predali kar 8000 mladostnikom

Vransko, 27. avgust – Člani nacionalnega projekta **Še vedno vozim – vendar ne hodim** novo šolsko leto začenjajo z novo izkušnjo – s treningom varne vožnje na centru varne vožnje AMZS na Vranskem. Mladi invalidi, ki so hude poškodbe hrbtenjače utrpeli v prometnih nesrečah, bodo danes drugače – zabavno, adrenalinsko in preventivno – dopolnili svoje znanje, ki ga bodo nato skupaj s svojimi osebnimi izkušnjami prenesli naprej na bodoče in mlade voznike.

Svoje sposobnosti v avtomobilu bo v Centru varne vožnje na Vranskem preizkusila tudi predavateljica Vesna Novak, ki poudarja: »**Trening varne vožnje** bo odlična **obogatitev vsebin**, ki jih na naših predavanjih podajamo mladostnikom.

Gre namreč za program vaj, ki jih bodo morali osvojiti vsi mladi vozniki, in vesela sem, da je v Sloveniji čedalje več preventivnih programov za ravnanje v cestnem prometu, saj lahko skupaj dosežemo večjo ciljno populacijo in jo nagovorimo na vzporednih ravneh.« Tudi Vesna se je poškodovala v prometni nesreči pri komaj 20 letih in od takrat lahko hodi le z berglami, zato dodaja: »Predavanja v okviru projekta **Še vedno vozim – vendar ne hodim** bi morala, kot je to že postal trening varne vožnje, biti **obvezna vsebina za mlade**, ki se kot vozniki motornih vozil prvič vključujejo v promet, saj bi tako preprečili številne nesreče in težke poškodbe.«

Predavanja v okviru omenjenega projekta temeljijo na pripovedih mladih poškodovancev v prometnih nesrečah. V preteklem letu jih je poslušalo več kot 5000 mladostnikov iz vse Slovenije. »V novem šolskem letu pa želimo doseči 8000 dijakov, s čimer smo bliže zastavljenemu cilju – v letu dni doseči celotno generacijo, tj. 17.000 mla-

dostnikov, starih med 15 in 18 let.« pravi David Razboršek, direktor Zavoda VOZIM, ki je v sodelovanju z Društvom paraplegikov JZ Štajerske nosilec projekta. Inovativen model neformalnega izobraževanja »mladi mladim«, povzet po danskem modelu, želijo letos še razširiti z novimi predavatelji iz vse Slovenije, hkrati pa pridobiti strokovno podporo na področju prometa in prometne varnosti ter v projekt vključiti tudi gospodarstvo. Omejena finančna sredstva jim, poudarja Razboršek, onemogočajo izvedbo še več tovrstnih predavanj, veliko pa pričakujejo od novoustanovljene Javne agencije RS za varnost prometa.

Na današnji dogodek, ki je pospremil trening varne vožnje, so organizatorji povabili tudi podpornike projekta, s katerimi sodelujejo že od samega začetka, ter člane Rotary kluba Žalec, ki so jim z donacijo omogočili

Janez Hudej, predsednik DPJZŠ, in Borut Stritar, predsednik Rotary kluba Žalec.

David Razboršek, direktor Zavoda VOZIM.

ŠE VEDNO VOZIM - VENDAR NE HODIM

ŠE VEDNO VOZIM - VENDAR NE HODIM

Med treningom varne vožnje.

trening varne vožnje. »Predsedniku Borutu Sitarju in drugim članom Rotary kluba Žalec se iskreno zahvaljujemo za njihovo plemenito dejanje.« se je na dogodku zahvalil Janez Hudej, predsednik Društva paraplegikov JZ Štajerske, in dodal: »Projekt **Še vedno vozim – vendar ne hodim** je za člane našega društva pomemben tudi kot **način hitrejše rehabilitacije** in ponovnega vključevanja v vsakdanje življenje.«

Dodatne informacije:
Anja Zagomišek,
M: 070 326 248,
E: anja@vozim.si

OB DNEVU POLICIJE

Vsak ozaveščen državljan ve oz. bi moral vedeti, da 25. junija praznujemo državni praznik – dan državnosti. Manj pa je takšnih, ki vemo, da je le dva dni pozneje, 27. junij, dan policije.

Če sem odkrita, tega tudi sama nisem vedela. Si bomo zapomnili za drugo leto. Zakaj vam pišem o tem? Ob prazniku policije, ki so ga v Policijski upravi Celje letos zaznamovali 22. junija, je direktor uprave mag. Karol Turk pripravil slovesen sprejem, na katerega je povabil tudi naše društvo.

Društvo jugozahodne Štajerske namreč že dobra tri leta aktivno sodeluje pri večini preventivnih akcijah, ki jih organizira celjska policija. Sprejema se je udeležil tudi generalni direktor policije Janko Goršek. Ob slavnostnem sprejemu so tako podelili priznanja zaposlenim in zunanjim partnerjem. Podeljevali so zlate,

Predsedniku društva je priznanje izročil generalni direktor policije.

srebrne in bronaste ščite Policije ter znake Policije za 30 let dela.

S ponosom lahko povem, da je naše društvo prejelo priznanje za pomoč in sodelovanje pri izvedbi številnih preventivnih aktivnosti.

Celjski policiji se zahvaljujemo za izkazano zaupanje in obljubljam, da se bomo po svojih močeh trudili narediti vse, da bodo naše ceste za vse nas varnejše.

Barbara Slaček

DELO, DELO, DELO

Birokracija, administracija, razpisi, koordinacije programov in dejavnosti ... in še in še. Kje so tisti časi, ko smo člani lahko izkoristili posebne socialne programe, ne da bi za to morali spisati po trideset strani dolgo razpisno dokumentacijo, o vsem voditi korespondenco in pisati poročila, da o obračunavanju stroškov sploh ne začnem.

Če želimo kakovostno izvajati programe in svojim članom ponuditi kar se da največ ter pri vsem še tem paziti, da je financerjem vse po godu, to zahteva več kot le človeka ali dva, ki občasno prideta na društvo in »kaj podelata«. Je že tako,

da takšen tempo dandanes zahteva človeka in pol za poln delovni čas. Kje in pod kakšnimi pogoji dobiti takega človeka? No, nam se je nasmehnila sreča na začetku leta, ko je naša članica Vesna diplomirala iz socialnega dela – ČESTITKE! – in se pozneje vključila v program zaposlitvene rehabilitacije. Podjetje, prek katerega poteka ta program, pa se je obrnilo na društvo in nas zaprosilo, ali lahko Vesna šestmesečno usposabljanje na delovnem mestu opravlja pri nas.

Seveda ga lahko! In tako je že od maja, kot ste lahko opazili, vedno kdo na voljo, kadar pokličete v do-

poldanskem času. Vesna se pridno uči, spoznava člane in delo v društvu, počasi pa se loteva tudi razpisne dokumentacije. Postala je tako rekoč nepogrešljiv člen pri izvajanju programov. Toda vsega lepega je vedno enkrat konec, in tako se Vesnino usposabljanje bliža koncu.

V vodstvu društva za zdaj še iščemo primerno oz. ustrezno rešitev za Vesno in seveda za društvo ter držimo pesti, da se bo za oboje tale zgodba o uspehu nadaljevala. Do takrat pa naj se ji zahvalim za vestno in korektno opravljanje dela.

Barbara Slaček

NOGOMET ALI PIKNIK

Začetek poletja je bil rezerviran za svetovno prvenstvo v nogometu, zato smo imeli z organizacijo družabnega srečanja članov kar nekaj preglavic, predvsem datumskih.

Ker zaradi številnih aktivnosti, ki jih izvajamo, nikakor nismo mogli ujeti pravega termina, je srečanje potekalo ravno tisti petek, ko je

slovenska reprezentanca igrala odločilno tekmo z Američani. Ker je bila napovedana za četrto uro, nas je pošteno skrbelo, da bodo člani začeli predčasno odhajati domov pred male zaslone. Pa je predsednik rešil stvar, ko je s seboj pripeljal manjšo televizijo, ki je rešila položaj. Še zadnji popravki sobne antene in srečanje se je začelo,

naše in nogometno. No, tekma se je končala, kot se je, mi pa smo ob dobri družbi, hrani in pijači srečanje srečno izpeljali.

Organizirali smo tudi tekmovanje v pikadu in predstavitev vozičkov podjetja Orto Sana.

Barbara Slaček

TETRAPLEGIKI NA POHAJKOVANJU IN PARAPLEGIKI NA ODDIHU

Tisti, ki trdi, da je življenje tetraplegika dolgočasno, se prekleto moti, saj mora imeti človek veliko srečo, da koga iz našega društva ujame doma. In prav je tako.

Lahko povzamemo, da so letošnje poletje dodobra izkoristili za pohajkovanje po Sloveniji in tudi zunaj meja. Zaradi bolj kislega vremena v maju so se na ogled razsta-

ve dinozavrov v Volčji Potok odpravili šele petindvajsetega maja, na nekdanji dan mladosti, ko je le posijalo sonce. Žal je ravno vreme tisti krivec, da so vse cvetoče rastline, razen prečudovitih orhidej, že odcvetele, so nas pa zato pozdravile številne grmovnice in bujno drevje. Ko smo se sprehodili skozi labirint iz žive meje, nas je pričakalo veliko dinozavrov. Največji je v

dolžino meril triindvajset metrov, v višino pa kar štiri.

In ni minilo več kot dobrih štirinajst dni, ko so se naši tetraplegiki spet odpravili na izlet. Tokrat jih je pot vodila v severno sosedo Avstrijo in tam so si v bližini Celovca ogledali park Minimundus. Minimundus je tako rekoč svet v malem, saj obsega sto petdeset maket svetovno

Ja, od vseh napornih izletov so se člani kot vsako leto spočili na obnovitveni rehabilitaciji. Tudi tokrat se nas je v Čatežu zbrala lepa skupinica in v glavnem smo jo zastopali člani Društva paraplegikov jugozahodne štajerske. V prijetnem vzdušju in lepem vremenu smo pridno obiskovali vse terapije in raziskovali novosti v Termah Čatež, skupaj smo se odpravili tudi peš do Brežic. Naj čestitamo naši Marini, ki je premagala vse ovire in morebiten strah pred neznanim, ko se je opogumila in se namočila v bazenu.

Za člane smo organizirali dve skupini v Domu paraplegikov v Pacugu ter skupino, ki se je zabavala v Semiču. Kar nekaj članov se je z družino in prijatelji odločilo tudi za oddih v Domu paraplegikov v Pineti. Kot smo že poročali, pa je našim članom od letošnje pomladi na voljo še bivalnik v kampu Adrija v Ankaranu. Žal smo imeli tam zaradi neurja že manjše nevšečnosti, a smo jih hitro odpravili.

Z vozičkom okoli sveta.

znanih objektov, v razmerju 1:25. Našim članom smo lahko hvaležni za informacije, ki so jih zbrali na svoji pot, saj vam z veseljem sporočamo, da je park lepo dostopen, poti so gladke, vstopnine za invalida na vozičku in njegovega

spremljevalca ni, ponašajo se z dostopnimi sanitarijami, dostop pa je omogočen tudi do mestnega jedra in celo do Vrbskega jezera.

Priporočamo, če želite preživeti čudovit dan, so še sporočili.

Kontejner je bil zaseden vso sezono.

Odkar smo v bivalnik namestili še klimatsko napravo, je bivanje tam zares prijetno. Po porodnih krčih in pobudah članov, ki so tam počitnikovali, smo odpravili še nekatere pomanjkljivosti, vseeno pa pozivamo člane, da nam sporočijo kritike in seveda pohvale, saj bomo lahko le tako vsem zagotovili prijetno bivanje.

Povzela:
Barbara Slaček

EKSKURZIJA NA VOJAŠKO LETALIŠČE CERKLJE OB KRKI

V spomladanskih mesecih, ko je bilo po vseh medijih veliko slišati o obletnici naše samostojne Slovenije, se je pri nekaterih naših članih porodila ideja, da bi tudi mi po svoje praznovali ta pomembni dogodek.

Ideja je bila izrečena in od nas je bila odvisna naloga, da to tudi ureničimo. Po vseh pogovorih in procedurah, kot se za vojaške zadeve spodobi, smo dobili odobritev, da lahko pridemo na ogled tega objekta. Določeni datum je bil 16. junij.

Ob 11. uri smo se zbrali pred vhodom v vojaški kompleks, čeprav nam ob prihodu vreme ni bilo ravno naklonjeno, saj je deževalo, kot da letos pada prvič. Vendar so nas prijazno pričakali pred zapornico, nas prešteli – ljudi in avtomobile –, nato pa smo se v gosjem redu odpeljali do hangarja.

Prijazni starešina nam je najprej predstavil, kako deluje ustanova in, seveda, kakšne so njihove naloge. Nato smo vstopili v hangar in tam videli kar nekaj helikopterjev, ki so namenjeni različnim nalogam. S helikopterji lahko pomagajo pri gašenju večjih požarov, namenjeni pa so tudi zahtevnim vojaškim nalogam. V tem velikem prostoru je tudi nekaj šolskih letal, na katerih se izobražujejo in urijo bodoči piloti. Naše posebne pozornosti je bil deležen znameniti falcon, ki je last naše vlade. Res je to lepa, ampak pregrešno draga ptica.

Medtem se nas je tudi vreme usmili in posijalo je sonce. Mi pa smo krenili naprej. Zunaj smo si tudi ogledali polete šolskih letal, zabnel pa je tudi helikopter. Zelo lepo je videti, je pa tudi zelo hrupno.

Naslednja postaja pa je bila stojnica, kjer je bila nazorno razstavljena

vsa oprema za vojaka topničarja. V njegovo opremo spada vse, kar potrebuje na terenu za zaščito in preživetje. Njihova celotna oprema tehta 45 kg; zdi se mi, da morajo biti kondicijsko kar dobro pripravljani.

Naslednji objekt, ki so nam ga pokazali, pa je nov nadzorni stolp. Zelo lepa in moderno urejena stavba ima vse pripravljeno tudi za sprejem civilnih potnikov in naj bi v prihodnosti tudi delovala.

V tem objektu smo naš ogled vojaškega letališča v Cerkljah tudi končali. Za konec lahko rečem, da smo lahko ponosni na te prijazne ljudi, ki so tam zaposleni. Vsi, ki smo se tega ogleda udeležili, se vodstvu letališča zahvaljujemo za prijaznost.

Bernarda Zorko

Zanimivo predavanje, v ozadju pilatus in falcon

SREČANJE MLADIH IN MALO MANJ MLADIH V NAŠEM DOMU V PACUGU

Pravzaprav si nisem mislila, da bom tako kmalu preživela nekaj dni v Pacugu, saj sem bila vedno nasprotnik te lokacije, ampak časi se žal – ali pa v veselje – vedno spreminjajo.

Čeprav naj bi tale moj članek opisal predvsem čudovite dneve, ki smo jih preživeli v Domu v Pacugu, pa ne morem mimo tega, da ne bi pojasnila mojega začetnega stavka. Zaradi same lokacije, ki je na hribu in ne ob morju, se mi je na začetku vse skupaj zdelo brez smisla. Zakaj bi bili paraplegiki in tetraplegiki nekje na hribu, kjer imajo že tako omejeno gibanje? Razložili so mi, da je na slovenski obali, ki je zelo kratka, to edina primerna parcela. Nekako sem, pa čeprav težko, sprejela to razlago, ker je slovenska obala res kratka. Potem sta se zgradila prva stavba od dveh predvidenih in bazen, pa sem bila, ko smo imeli tukaj nekaj sestankov Skupščine ZPS, spet razočarana nad samim vzdrževanjem.

Toda, glej ga šmenta, ko se je prikazala priložnost, da prvič tukaj preživim nekaj dni, sem bila nadvse prijetno presenečena in zdaj sledi tisto, kar je namen tega mojega članka.

Od 12. do 15. 8. 2010 je imelo naše društvo – Društvo Dolenjske, Bele krajine in Posavja – rezervirano bivanje v Pacugu za naše mlade člane in po naključju sem se zraven znašla tudi jaz, ki sem mlada le še po srcu. Na našem društvu so namreč predlagali mojemu možu Mirku, da gre z mladimi v Pacug, in tako sva se pridružila še midva z Žanom.

No, vsaj najin sin Žan vsekakor spada med mlade. Žal se je iz našega društva odzvalo le malo mladih članov, saj so prišli le Zahid s svojo družinico ter Gregor, Niko in Sebastjan s svojimi starši. To je bila celotna zasedba iz našega društva, pa še Zahid nas je zapustil že v petek zjutraj. Kljub temu da nas je bilo malo in da nam vreme ni bilo najbolj naklonjeno, pa mislim, da smo se imeli kar dobro, če ne celo super. Vsaj jaz sem se imela krasno in tudi od drugih nisem slišala, da bi bili nezadovoljni. In kot sem že omenila, sem bila res prijetno presenečena, saj je bilo vse čisto in urejeno, za kar ima verjetno zasluge tudi novi oskrbnik doma – gospod Izток.

Skratka, vse je bilo čisto, hrana dobra, voda v bazenu čudovita, le vreme ni bilo najboljšo, ampak tukaj se v nasprotju z morjem lahko kopaš tudi takrat, ko so v morju valovi in ko je slabše vreme. Večina se nas ni kopala le v petek, ko je bilo res ves dan bolj ali manj deževno, ampak Mirko in Žan sta tudi ta dan izkoristila za plavanje. Drugače pa smo klepetali, kofetkali, počivali in ta moj pravi dopust je

naenkrat minil. V četrtek in soboto se nam je pridružilo še nekaj članov iz Društva ljubljanske pokrajine, med njimi tudi predsednica skupščine ZPS Mirjam, pa tudi sam direktor doma je prišel naokrog.

Po raznih pogovorih z navzočimi sem ugotovila, da je ta dom nadvse primeren za težje invalide – tetraplegike, za starejše člane, pa tudi za vse nas preostale, saj sem z vsakim dnevom tudi sama vse starejša. In če sem bila nekoč nasprotnica tega doma, sem zdaj velika zagovornica in se strinjam, da je treba zadevo dokončati, kot je predvideno, da bi dom polno zaživel tudi v hladnejših dnevih, saj se vložena sredstva drugače ne morejo povrniti.

Tukaj bomo lahko počitnikovali oziroma se rehabilitirali in nabirali novih moči za vsakdanje izzive tako v družbi kot tudi takrat, ko bomo potrebovali mir, saj smo edini, ki ta mir občasno skalimo. V prijetni družbi, rekreaciji v bazenu in sobotnem večernem izletu v Koper so naši štirje dnevi v Pacugu kar prehitro minili. S sabo sem imela dve knjigi, ki pa sem ju brala v glavnem le pred spanjem, ker tudi brez knjige ni bilo dolgočas.

Vsem, ki še niste bili v Pacugu, priporočam, da greste tja in si sami ustvarite mnenje o bivanju v našem domu. Sama vsekakor upam in si želim, da bi se lahko še vračala. Žal mi je, da vam ne morem pokazati še kakšne slike, ampak žal smo vsi pozabili fotoaparate doma. Naslednjič te napake ne bomo ponovili.

Hvala društvu, ki mi je omogočilo to prvo večdnevno izkušnjo na tej lokaciji.

Zdenka Sintič

ŽIVETI, KAKOR DA JE VSAK DAN TVOJ POSLEDNJI ...

To je ena večnih modrosti, ki velja za vsakogar, ne glede na to, koliko mu kaže na uri. Vendar pa resnično preteče veliko vode, preden človek to modrost dojame in jo zares živi.

Naj si še tako dopovedujemo, kako pomembno je poskrbeti za svojega duha, si čez noč že premislimo in se vsako jutro zaženemo vsak »na svojo njivo«, kjer nas poleg silnega dela obremenjuje še skrb, kako čim bolje obrniti svoj zaslužek. Ampak pridejo tudi časi, hvala Bogu, ko postane ta skrb blažja in priložnosti nanesejo na doživetja, ki zagotovo ostanejo topli spomini za našo prihodnost.

Z ženo Bernardo sva se letos pridružila skupini 21 letoviščarjev v Pacugu pri Izoli, kjer ima Zveza paraplegikov Slovenije svoj počitniški dom. Od 12. do 16. julija nas je osem zakonskih parov in še nekaj spremljevalcev ter šofer letovalo v novozgrajenem domu, ki nas je že ob prvem pogledu očaral. Sicer smo v Pacugu že bili na izletu, vendar je organizirana odprava na večdnevno počitnikovanje in čofotanje v morski vodi vse kaj drugega. Strokovna sodelavka Martina nas je zbrala in organizirala na dogovorjeni datum, mi pa smo kot pravi zakonski pari nameravali preživeti

štiri čudovite dni ob morju. In tako nam je tudi uspelo.

Bili smo približno iste starosti, tako da sem bil pripravljen na naše stalne pogovore in jadicovanja: »Tu me boli, pa tam me še bolj ...« in podobno.

Brez zamere, med njimi sem tudi sam, ampak tokrat me je druženje z omenjenimi prijatelji še dodatno prijetno izpolnilo. Bili smo družina; tarnali smo, se izpovedovali, nakladali, se veselili, polemizirali in celo prepevali. Dobro smo se razumeli in ostajam pri svojem mnenju, da so druženja v takih skupinah najlepša doživetja, tako za mlade in mlajše, ki si želijo več izzivov, kot za starejše, ki upamo na dolge prijateljske pogovore in obujanje spominov na mladost. Društva paraplegikov pozorno sledijo novim smernicam, ki jih narekujejo člani sami, zato pa je na voljo toliko različnih programov, ki odlično zapolnjujejo naš prosti čas.

Po kopanju se je prilegla dobra hrana

no počutje, topla morska voda pri 28–29 °C, varno počutje s šoferjem, ki nas je z dvigalom spuščal v bazen in nas kot prenovljene vračal. S kombijem smo obiskali tudi turistično prestolnico Portorož in se zadnji dan zabavali do poznih ur, ko smo priredili piknik, na katerem se je jedlo, pilo in prepevalo.

Dragi prijatelji in prijateljice, preživeli smo pet nepozabnih dni. Vsak od nas je od življenja že preizkušen in zato znamo ločiti svetlobo od teme, veselje od žalosti, srečo od nesreče, mir od kaosa ... V Pacugu smo doživljali vse lepo, v nasprotju s tedaj, ko o tem še sanjati nismo smeli. Ampak pridejo tudi ti časi, ko nam življenje in dobri ljudje privoščijo vse lepo.

V imenu vseh 21 počitnikarjev se zahvaljujem Društvu paraplegikov Dolenjske, Bele krajine in Posavja ter Zvezi paraplegikov Slovenije, ki so nam to letovanje omogočili. Tako smo tudi mi lahko dejavno uresničili to večno modrost: »Živi tako, kakor da je vsak dan tvoj poslednji«. Prav to želim vsem, ki bodo svoj oddih v prihodnje načrtovali v Pacugu.

Žene na klepetu v bazenu, možje pa verjetno (?) pri točilnem pultu

S svojimi mislimi se doma še večkrat sprehodim po dvorišču v Pacugu, od koder sva z ženo odnesla lepe trenutke; prijazen oskrbnik s svojimi sodelavci, ki so nam dostavljali hotelsko hrano in skrbeli za mirno in udob-

Jože Nemanič

ANGELCA VIDEČNIK IN NJENIH 60 LET NA VOZIČKU

Vsako življenje piše svoje lepe in nelepe zgodbe, srečo in nesrečo, hrepenenja, ljubezen, sovraštvo in še veliko drugih človeških odnosov, ki vse to spremljajo. Redkim posameznikom jih uspe zapisati v zgodbe v različnih literarnih zvrsteh, ki jih lahko ob branju podživljamo tudi kot lastne izkušnje ali pa kot fikcijo pisatelja. So pa tudi življenjske poti, ki jih iz različnih vzrokov ne smemo pozabiti ali prezreti. Takšen srečen dogodek se je zgodil nedaleč stran od nas ...

»Maj je mesec cvetja in ljubezni. 29. maja 1930, ko je vse okoli prijetno dišalo po majniku, je v Videčnikovi družini privekalo na svet že deveto dete. Drobčna punčka svetlih las in zelenih oči je bila naša Angelca. Odraščala je v družbi svojih številnih bratov in sester, v prijetnem vzdušju in medsebojni ljubezni. Povsod sta se čutila kriza in pomanjkanje. Kljub očetovi zaposlitvi in zlatim skrbnim rokam mame je bilo tako tudi pri Videčnikovih.

Naša Ela, kot so jo klicali domači, je bila nagajiv otrok. V šoli je sama obračunala z dekleti, fante pa je jezila in jih tožarila, česar se rada

spominja še danes.

Še kot otrok je služila z varovanjem bogatih otrok. Ni pa ji bilo treba oditi služiti k kmetom, kot se je to zgodilo predvsem njenim starejšim bratom.

V tistih časih je bilo hudo, še posebno med vojno, a minilo je, predvsem ko so se od partizanov vrnili živi in zdravi vsi trije bratje.

Angelca je postajala brhko, čedno dekle, ki je je bilo polno povsod, kjer se je kaj dogajalo, kot da bi slutila, da to ne bo trajalo dolgo. Bila je članica pevskega zbora, dramske skupine in njej priljubljene folklore.

Izučila se je za trgovko in delala v trgovini Kos. Še zelo mlada se je zagledala v črnolasega fanta, Metožakovega Frančka. Njuna ljubezen je bila goreča. Iz nje se je leta 1949 rodila drobčna štručka. A sreča mlade družinice ni trajala dolgo.

Obisk Minke, nekdanje socialne delavke pri Zvezi, je Angelco Videčnik zelo razveselil.

zgodbo presekamo in rečemo – sreča ni trajala dolgo. Zaskrbljeno pričakujemo razlago in odgovor, kaj je prekinilo odprto pot k srečnemu življenju mlade družine.

»Še istega leta je pri izkopu gramoz za bratovo hišo usoda nesrečno zaznamovala njeno življenje. Pri padcu s hiše si je zlomila hrbtenico in skoraj dve leti je trajalo zdravljenje v bolnišnici v Celju in Zagrebu. Močna volja in materinska ljubezen do hčerke so ji vlivali dodatnih moči in poguma v boju za vsakdanje preživetje. Domov se je vrnila kot negibni invalid, česar njen partner ni mogel sprejeti. Razkol z očetom svoje hčere je z dodatno močno voljo in skrbno nego svoje matere prenesla pokončno, a z veliko bolečino v srcu.«

Leta so minevala in Angelca je najprej dobila zeta Iva, nato sta prišli na svet še vnukinji Jasna in Tadeja. Vsa njena pozornost in skrb se je obrnila k njima.

Začela se je gradnja novega doma, kjer je bila družini v vsestransko pomoč. Varovala je otroke, kuhala

Kratek življenjepisa, ki je velikokrat podoben drugim vse do trenutka, ko se nekaj prelomi, ko lepo

Hčerka Jožica skrbno kontrolira vožnjo dvigala do stanovanja.

za delavce in denarno pomagala. In že kar nekaj časa je tudi prababica Vitu, ki mu, kot seveda vsem drugim družinskim članom, posveča veliko svoje pozornosti in tako pozabi na svoje tegobe in bolečine.

Čas res hitro teče, saj Angelca Videčnik že 60 let živi na invalidskem vozičku in predvidevamo, da ima kot paraplegičarka v Sloveniji najdaljši staž. Sicer pa ni toliko let na vozičku, saj ob njeni poškodbi še ni bilo invalidskih vozičkov in je prva leta preležala v postelji. Z društvom paraplegikov in njenimi člani se je prvič srečala leta 1977, ko je prišla prvič na obnovljeno rehabilitacijo v Pineto. Bila je na enem starih, napol lesenih vozičkov in kar verjeti ni mogla, da je tam dobila recept ter kmalu tudi nov voziček. Prav tako je v Pineti dobila veliko

prijateljev in znancev, s katerimi je obdržala stike s pismi, po telefonu, z nekaterimi pa se še vsako leto srečajo na obnovitveni rehabilitaciji v Čateških Toplicah.

Angelca se težko odpravi od doma, saj ne želi obremenjevati drugih s prevozom, zato se tudi društvenih aktivnosti redko udeležuje. Skrbno pa prebere Paraplegika, vso pošto od Zveze in društva, spremlja novice v medijih in je tako dobro seznanjena z društvenimi aktivnostmi ter z dogajanjem v okolju.

Vsakokrat znova pove, kako vesela je bila, ko ji je socialna delavka Zveze pred davnimi leti pomagala, da so ji ob domači hiši postavili dvigalo, ki ji omogoča, da kljub stopnicam ne ostaja v stanovanju. Z dvigalom je samostojna, vzdržu-

je lahko stike z okoljem, se odpelje na sprehod ali na klepet.

»Prva in edina od enajstih Videčnikovih otrok je dočakala 80 let, in to kljub težki poškodbi, ki ji je tako zaznamovala življenje. Leta so kljub temu prinesla svoje. Zdaj jo boli tu in tam pa še kje, a ko z zetom vržeta karte, recimo kak 'šnops', bolečine minejo. Prav je tako, da jo le nekaj veseli in navdušuje.« Take lepe in izbrane misli je ob Angelinem praznovanju s sorodniki in prijatelji zapisala hči Jožica.

Čestitkam ob 80. rojstnem dnevu se pridružujemo tudi člani društva DPŠŠ v upanju, da tudi z nami odigra še kakšno partijo 'šnopsa', pa četudi bo zmagala njena.

Zapisal: Franci Žiberna

JE PARAPLEGIK LAHKO LOVEC?

Da. Naš član Slavko Dunaj je. Še več, njegovo življenje na vozičku je aktivno, saj se ob vseh domačih opravilih ukvarja še z ribolovom, kegljanjem, streljanjem ... in ne boste verjeli, tudi lovec je. Tokrat samo za vas razkriva svojo zgodbo, od začetkov pristopa k zeleni družini vse do ulova trofeje – jelena.

Sama vem, da na lovce v zadnjem času čedalje več ljudi gleda predvsem kot na morilce živali, kot sem do nedavnega verjela tudi sama, a me je Slavko prepričal o naspornem, saj me je spoznal s številnimi koristnimi naravovarstvenimi deli lovcev. Morda bo tudi katerega izmed vas Slavkova zgodba prepričala, da boste na lovce divjadi pogledali bolj prizanesljivo.

»V lovske vrste sem vstopil leta 1971. Takrat mi je umrl oče, ki je bil tudi sam strasten lovec in bla-

gajnik Lovske družine Križevci pri Ljutomeru. To so bili časi, ko si se v lovsko družino lahko vključil le, kadar je kateri preminil. Članstvo je bilo omejeno, saj nas je bilo preveč v primerjavi z dandanes, ko upada. Mladi zanj ne kažejo več zanimanja.

V naši družini je bil lovec že dedek, vsi njegovi sinovi in hči. Vse znanje in veselje do lova so prenesli na svoje sinove in nas, vnuke. Da bi mlad, poln elana v zeleni bratovščini lahko zamenjal svojega očeta, sem moral opraviti pripravništvo, lovski izpit in krst, s katerim postaneš polnopraven član zelene bratovščine. To so bili zlati časi za malo divjad. Fazanov, jerebic in zajcev je bilo v izobilju. Še žive zajce smo lovili v mreže in jih izvažali v tujino. Dandanes pa pride kdaj tudi leto, ko jih ne lovimo, saj jih preprosto ni; jerebic in fazanov

pa je le za vzorec. Opremljen sem bil z dvema lovskima ptičarjema (lovske pasmo psov), ki sta bila ubogljiva in zame na lovu nepogrešljiva.

V svoji lovski družini sem doživel veliko lepih trenutkov in naše pristno prijateljstvo se je razpredlo tudi zunaj lovskih meja. Skupni trenutki so minevali z veliko smeha, zabave, kdaj pa kdaj smo komu tudi kakšno zagodli. K nam na lov so radi prihajali tuji lovci, predvsem Italijani. Ti so bili pri lovu zelo nepredvidni, zato so se dogajale nesreče, ki so nas dodatno bremenile.

Mnenje ljudi glede lovcev je deljeno; mnogi nas ne marajo, saj nas vidijo kot morilce, spet drugi trdijo, da je živali preveč in zahtevajo večji odstrel. Lovci smo bili in bomo varuhi narave, saj skrbimo, da je

odstrel načrtovan, in tako omogočimo pravo ravnovesje divjadi. Od oktobra do aprila krmišča zalagamo s koruzo, da mlada divjad lažje prezimi. V LD Jelovica, s katerimi smo pobrateni, sem leta 1977 ulovil gamsa. Gams je ponos vsakega lovca, zato mi ta trofeja veliko pomeni. S številnimi drugimi krasi moj lovski kotichek.

Ob prebujanju narave, 3. maja 1978, sem se ponesrečil. Bilo mi je 29 let in vsi moji načrti, vizije za prihodnost so se sesuli kot domine. Tudi misel na lov in lovske tovariše ni imela več realne podlage. A bolj ko sem življenje na vozičku sprejemal kot trenutno dejstvo, bolj sem ugotavljal, da zmorem vedno več. Nisem se sprijaznil z mislijo, da je lov zame končana zgodba. Spet sem se obračal k zelenim bratom, jim prihajal naproti in povedal svoje strahove, želje. Verjeli so vame. S svojo vztrajnostjo, trmo in pogumom sem jim dokazal, da se niso motili. Vsa ta leta so nas zaznamovala v trdnem prijateljstvu, ki ga gojimo z naravo in pesmijo.

Od prvega koraka lovske poti do dandanes je v meni tlela skrita želja – ustreliti jelena. Nisem bil pre-

pričan, da glede na svoje stanje to zmorem. Da v našem lovišču in okolici ni jelenjadi, je bila dodatna ovira, ki me je potisnila dlje od želje. A zanjo je vedel tudi bratranec Jožek, ki si je na vsa moč prizadeval, da mi jo izpolni. Bil je prijeten septembrski dan, ko je zazvonil telefon in Jožek je z veseljem naznanil: 'Slavko, v sredini septembra greš na jelena!'. Roka na slušalki se je zatresla, srce je divje razbijalo. Želel sem zakričati, a mi je cmok, ki se je prikradel v grlo, to preprečil. Oči so se orosile od sreče ...

September je najlepši mesec za lov na jelena. To je čas za jelenji ruk, ko se samice pariyo. Ves vznemirjen in nestrpen sem pripravljaval vse za natančen strel. 13. septembra je bil dan D, ki je potekal na lovišču Gornji Petrovci, vasi ob madžarski meji. Vodnik in čuvaj, ki naju je sprejel, je bil odkrit, da se prvič v svoji karieri srečuje z lovцем na vozičku. Zanj sem bil izziv. Dal mi je še zadnja navodila.

Ob mraku, ko je narava potihnila, so se začeli oglašati jeleni. Vedno bliže je bilo slišati njihov ruk, vendar na jaso niso stopili. V zraku smo vonjali, na zemlji začutili ro-

pot tega divjega jelenjega plesa, ki se je dogajal tik ob nas ... V temi sem zagledal dva jelena, ki sta se podila za izbrankami. To je bil razlog, da nisem sprožil. 28. septembra smo znova poskušali srečo. Ura je bila pozna in spuščala se je megla. Kljub ugodnemu vetru je bila vidljivost slaba. Ob prvem mraku so iz gozda izstopili košute in tele. Takrat je izza oblakov posvetil mesec. Čakali smo, zazrti v nebo, in na pašniku zaslišali ropot. Iz zvoka ropota smo zaznali jelenji pretep.

Kljub naprezanju smo videli bolj malo. Veter je zavel in meglo potisnil na obronke pašnika. Pred nami je stala čreda jelenov. Dva sta pomerjala moči. Ko sta se utrudila, sta se začela pasti. Vodnik ju je premeril in mi dal dovoljenje za strel. Natančno sem pomeril in sprožil. Po strehu se jelen dvigne in zbeži v gozd, kjer se mrtev zgrudi. Približal sem se, in ko sem se zazrl v njegovo mogočnost, me je za trenutek stisnilo pri srcu. Že v naslednjem hipu pa me je misel, da izvajam lov v skladu s etičnim kodeksom, strelnila in pomirila.

Sledile so čestitke in razni obredi, ki so že stalnica. Ta trenutek sem sebi in tovarišem dokazal, da vsa ta leta niso bila zaman. V meni so se mešali čudoviti občutki izpolnjenosti, ponosa, veselja. Trofeja me bo do konca dni spominjala na vse te prelepe trenutke. Zahvala gre posebej bratrancu Jožku, saj bi brez njegove požrtvovalnosti in vztrajnosti moja želja ostala neureničena.

Žalosti pa me dejstvo, da mladine v naši družini lovstvo ne zanima, kar kaže na konec družinske tradicije, na katero sem zelo ponosen.«

Morda pa bo le zamikalo kakšnega pravnuka, pove še za konec in se namuzne ...

Slavko Dunaj s svojo jelenjo trofejo.

Anita Trebše

POTOPIS LIBIJA 2010

2. DEL

Prečkali smo vročo in nepopustljivo Saharo, smo si s spoštovanjem do narave prigovarjali in bili nad vse hvaležni, da nam je kot skupini uspelo. V kampu Sardeles je bila predvidena še ena nočitev. Zjutraj smo imeli v nasprotju s prejšnjimi dnevi še kakšno dodatno uro prostega časa. Izkoristili smo jo za manjša popravila vozil, oskrbo goriva in za osnovne nakupe. Trgovnice v mestu so bile bolj podobne manjšim delavnicam. Mojca je bila malo šokirana, ko je v hladilniku videla nezavite kose mesa, sladled in plastenke vode kar skupaj.

Nato se odpravimo na enodnevni izlet proti Akakusu, znamenitemu delu puščave, kjer so ogromne gmote kamenja združene s peščeni sipinami. Zapeljemo med ozkimi ogradami, polnimi koz, med hišami iz kamnitih zidakov. Med hišami je blato, ker so odtoki speljani na ulico, kar je prav pripravno za majhne otroke, ki se nasmejani igrajo in nam mahajo v pozdrav. Kmalu smo spet v vroči puščavi, ki pa drugače kot prejšnje potovanje ponuja razgled na velikanske kamnite skulpture, obdane z peskom. Puščavski vodnik Musa nas vodi tik ob visokih gmotah in ves nasmejan pravi, če že stojijo tisoče let, zakaj

bi padle prav danes. Zaupanje v njegovo vođenje je iz dneva v dan večje, saj vidimo, da je naše življenje v njegovih rokah in da svoje delo opravlja brezhibno, kot že njegov oče pred njim. V zavetju skal vidimo izklesane risbe, kjer so liki vodnih živali, kar nakazuje

navzočnost vode v teh krajih pred tisoči let. Človek dobi občutek, da je na nekem oddaljenem planetu milijone kilometrov stran.

Precej se približamo meji z Alžirijo, Nigrom in Čadom. Kljub temu da smo na enodnevni izletih, vožnja vseeno traja skoraj ves dan in Musa nas pridno opozarja, da se moramo začeti pravočasno vračati, saj se v puščavi hitro stemni. Ob sedmih zvečer je sonce malo nižje na obzorju, ob pol osmih pa je že trda tema. Vožnja ponoči v puščavi ni dovoljena, saj vojska in policija nadzirata vsako gibanje in preprečujeta kakršno koli tihotapljenje čez prostrane peščene daljave.

Jezero Ubari.

mo, toda vožnja po tej cesti nam kaj kmalu pokaže zobe. Vročina je cesto popolnoma deformirala in vožnja je podobna vožnji po stopnicah. Pa saj bo bolje po nekaj kilometrih, si prigovarjamo, toda upanje je zaman. Ob cesti je precej eksplodiranih avtomobilov, povozenih kamel in ogromno tovornjarskih gum. Zelo je vroče, zato ni čudno, da v senci redkih afriških dreves ob poti počivajo kamele in popotniki, ki hladijo pregreta vozila in sebe.

Končno prvo mesto Sabha, nekaj zelenja, namakalne naprave in naš kamp Afrika, posejan s palmami, prav ob robu goratih sipin iz zlato rumenega peska s primesmi rdečkaste barve. Naslednje jutro malo dlje spimo in Musa nam že kaže, koliko je ura. Pa saj je šele deset in danes naj bi napravili komaj tristo kilometrov. Predviden je izlet v puščavo, kjer naj bi si ogledali dolino z poslikavami na kamnitih pečinah. Na vstopu v puščavo vodič odda seznam skupine vojakom na mitnici in že se vozimo po prostranem pesku. Vožnja ni preveč naporna, saj vozimo večinoma po ravnini, vozila pa vseeno rohnijo, saj je potrebne precej moči za vožnjo po pesku. Srečamo tudi nekaj

Naša karavana.

Po udobnem spancu v slamatih kočah v kampu se zjutraj odpravimo naprej, proti naslednjemu cilju, kampu Afrika v bližini znanih slanih jezer Ubari. Končno tristo kilometrov asfaltirane ceste, si pravi-

težkih tovornjakov, ki vozijo težke stroje za naftne ploščadi. Pogled je precej nenavaden, ko srečaš takšna vozila v brezpotju, kjer ni cest. Zadnji kilometer je cesta kamnita, posuta z ostrimi kamni, in vodniku se preseka guma, Borisu na štirikolesniku pa zlomi prtljažnik. Ogleddamo si znamenito dolino Matkhanduch in sonce na obzorju nas preganja, ja, počasi moramo nazaj. Vračamo se po drugi poti, prečka-

mo, kaj se dogaja. Ob desetih zvečer zapustimo puščavo, čez jarek se vzpnemo na glavno cesto. Ker nismo vsi skupaj na izhodu iz puščave, vodnik ubere stransko pot, kjer se tako rekoč tihotapimo ven. V kampu pridemo v upanju, da mor-da uzremo Frenka, toda njegov šotor sameva med palmami. Iščemo rešitve, toda nobena ideja ni ravno pametna. Musa pravi, počakajmo malo, in stvari se bodo uredile.

čakal vodnik in nas opozarjal, da so strme ter nas ustavljal na grebenih in nas usmerjal stran od skritih pasti, ki jih v puščavi ne manjka. Vozili smo tik ob luknjah, kjer bi lahko izginil tudi tovornjak, videvali zgoarele in prevrnjene školjke avtomobilov. Vožnja je bila kmalu poplačana, ko smo uzrli prvo oazo s slanim jezerom, obdano s palmami v oprijemu strmih sipin.

Ob največjem jezeru smo se ustavili in osvežili s hladno pijačo, ki jo je ponujal domačin v lokalu, pokritem s suhimi palmovimi vejami. Naš Jaka je odšel deskat na sipino, nekateri so se kopali v jezeru, ki je dvajsetkrat bolj slano kot najbolj slano morje na svetu in globoko približno dvajset metrov. Vožnja nazaj je bila čudovita, spet pa se je bližal sončni zahod in morali smo pohiteti. V Jakovem »defenderju« je močno pokalo. Do kampa je zdržal, okvara pa je bila precej zahtevna. Musa je ugotovil, da poleg diferenciala potrebujemo še štiri ležaje. Popravilo avtomobila so spremljali tudi štirje domačini, ki so kar naprej slikali z mobiteli in telefonirali. Toda prav ti domačini so poklicali nekoga, ki je dvesto kilometrov stran odprl trgovino in ob dveh zjutraj pripeljal manjkajoče dele. Kar bi pri nas stalo dvesto evrov, je z dostavo vred računal 30 evrov.

Libijci so izredno solidarni ljudje in denar tam nima posebne veljave, to smo videli in doživeli večkrat na tem potovanju. Pri nakupu kruha

Peščeni zameti na cesti.

mo nekaj sipin, skupina se na ravnini precej razširi in skoraj ne vidimo drug drugega. Motoristi se načeloma oddaljujejo na kilometer razdalje in nekako smo navajeni, da nas počakajo. Zberemo se, toda tokrat nismo vsi. Frenka ni! Frenk je edini motorist na dveh kolesih – na motorju Ktm. Najhujše je to, da nobeden ni videl, v katero smer je odpeljal. Vsi vemo, da Frenk nima rezervnega goriva niti vode, zato smo še bolj zaskrbljeni. Morda je padel, morda se vrača po poti, kjer smo vstopili v puščavo, toda to so le ugibanja.

Vsi upamo na srečen razplet. Začenja se mračiti in vožnja postaja naporna. V prahu sledimo lučem vozila pred nami in upamo, da zagledamo Frenka. Vendar ga ni, čeprav vozimo že štiri ure. Tudi našim vozilom zmanjkuje goriva in moramo nalivati gorivo iz dodatnih rezervoarjev in kant. Vsi se sprašujemo, zakaj tako dolgo vozi-

Vemo, da je Musa edini človek, ki gre lahko Frenka iskat ponoči. Z Metodom vzameta satelitski telefon in odideta nazaj v puščavo iskat Frenka. Tajni policist Mohamed se joče za kamionom kot majhen otrok in si pripisuje tri leta strogega zapora.

Po kakšni uri čakanja zaslišimo Frenkov motor. Ko ga uzremo, se skoraj zjočemo od veselja. Obstal je, ker mu je zmanjkalo goriva, in upal, da bomo prišli mi, vendar je prišla kompozicija s težkim strojem. Gorivo so mu natočili iz ovčjega meha, in kot pripoveduje Frenk, so precej iskali, saj so imeli večinoma nafto. Skratka, ta nočna avantura se je srečno končala, skupina pa je bila od tega dne še bolj združena in močna.

V kampu so nam pripravili kamelje meso s kuskusom. Kljub temu da je bila pozna ura, smo z užitkom pojedli. Musa in Metod sta jedla za nami, saj je trajalo še kar nekaj časa, da sta se vrnila iz puščave. Zjutraj smo se odpravili na enodnevni izlet proti slanim jezerom Ubari. Iz kampa smo se zapodili v strme sipine, ki so jemale sapo. Saj je samo osemdeset kilometrov na eno stran, nas je tolažil vodnik. Pesek je bil mehak in vozila so se vkopavala. Na vrhovi sipin nas je

Dolfe bi imel druge gume.

je bilo denimo tako, da če si vzel za pet ljudi, si plačal dinar, če si potreboval pol kilograma, pa ga sploh niso računali. Zjutraj je bil avtomobil popravljen in odpravili smo se naprej. Dvesto kilometrov naprej smo se ustavili v manjšem kampu, ki je imel lastno polnilnico vode in manjši živalski vrt. Ob ogledu živalskega vrta nama je v spominu najbolj ostala kobra, ki je čez tanko steklo poskušala ugrizniti vsakega, ki se je približal terariju. Še sreča, da nobene nismo srečali v Sahari, smo si tiho prigovarjali. Kobra spada med najbolj strupene kače na svetu in prav gotovo se ne gre šaliti z njo. V tem kampu smo se poslovnili od Muse, puščavskega vodnika, in naprej smo bili prepuščeni Milutu, vodniku, ki nas je spremljal vso pot, in Mohamedu, tajnemu policistu, ki je skrbel za varnost potovanja. Milut je v tem kampu prevzel osebni avtomobil, kar je nakazovalo, da se res vračamo domov. Odšli smo naprej, in ko se je začelo mrčiti, smo prenočili v pesku kakšnih tristo metrov stran od glavne ceste. Naslednji dan je bilo zelo vroče.

Termometer je kazal 48 stopinj Celzija in koža na obrazu je pekla, kot bi nam kdo z vročim fenom pihal v obraz. Joj, smo si dejali, kaj nismo že doživeli najhujšega, in spet smo

na preizkušnji mi in vozila. Nobene vasice, samo vroč asfalt, nobene bencinske črpalke, samo gume ob cesti in školjke zgorelih avtomobilov. Kako dolgo še, smo se spraševali in končno se je po celodnevni vožnji na obzorju prikazalo manjše mesto Ash Shwayrih. Razveselili smo se ga kot oaze v puščavi. Boris je Dolfetu zamenjal jermen na štirikolesniku, Žile in Sašo sta dolivala vodo v akumulatorje, ki so vreli, drugi pa so iskali hrano, senco in vodo, hladili pregreta vozila in sebe. Sledila je odločitev, da za mestom zavijemo na cesto, ki je malo slabša, ampak bližnjica, kar pa se je pokazalo za slabo, sploh zaradi vodnikovega avtomobila, ki ni bil terenski. Na cesti so se pojavljali tudi dvometrski peščeni zameti, kjer je bilo treba Milutov avtomobil spravljati čez, kar nam je s precej napora sicer uspevalo. Ko se je zvečerilo, smo si postavili kamp v kamnitem delu puščave ob planoti, kjer je bilo polno kamel, ki so druga za drugo prišle pogledat, kaj se dogaja na njihovem prostranem pašniku.

Nekatere so bile celo noč med šotori in na srečo jih naše stvari razen hrane niso zanimale. Zjutraj je imel Boris pod šotorom škorpionjo in veliko škorpionko, ki je bila velika

Škorpionka izpod šotora.

kot dlan. To jutro nismo bili preveč zgovorni, saj smo razmišljali, kako blizu nevarnosti smo bili. Če te piči škorpion, imaš dve uri časa za protistrup, kar pa na tem delu poti ni bilo mogoče. V dveh urah ne prideš nikamor, saj smo vsak dan vozili najmanj osem ur. Vodnik nas je tolažil, da je božja volja, ali umreš ali preživiš. Če bi koga pičilo, je dejal, mu pač odrežeš prst, dlan, nogo, in mu morda pomagaš preživeti, je preprosto odgovoril. Zaradi vročine prejšnjega dne je bil Robi brez zavor, ustvaril se je nekakšen podtlak. Sčasoma so zavore začele delovati, morali pa smo naložiti Žiletov štirikolesnik na tovornjak zaradi uničenega akumulatorja. Cesta je bila vedno slabša in polna lukenj in kar oddahnili smo si, ko smo zagledali vojaško mitnico in za njo asfaltirano cesto. Prečkali smo mesto Misratah in kmalu smo bili na obali Sredozemskega morja. Ob mošeji smo si v palmovem nasadu poiskali prostor za kampiranje. Ta večer smo zakurili ogenj in imeli krst novincev, med katere sva se štela tudi midva z Mojco.

Ogenj je prav prijal, saj se je na obali občutno ohladilo. Kampiranje v Libiji je po zaslugi predsednika Gadafija uzakonjeno in daje pravico kampiranja kjer koli, kar nam je precej olajšalo izbiranje kraja, saj smo vedeli, da nas nihče ne bo preganjal. Ob budnici iz mošeje smo se odpravili naprej, namenjeni smo bili na ogled starih rimskih ruševin po imenu Leptis Magna, ki so 130 kilometrov vzhodno od glavnega mesta Tripolis. Nekaj kilometrov stran smo se naselili v

Leptis Magna.

hostlu. Ker je bil za naju nedostopen, so nama kolegi namestili dve deski, po katerih sva premagovala stopnice. Hostli so podobni starim vojašnicam, vsi enaki in že prvotno zgrajeni za sprejem popotnikov, ki pa so v tukajšnjih krajih redki. Tako ti objekti precej samevajo in so temu primerno slabo vzdrževani.

Ogled starorimskih ruševin mogočnega objekta Leptis Magna nam je vzel kar nekaj uric. Kolegi so naju spravljali čez vse kamne in stopnice, da sva videla vse kotičke tega starega mesta, ki je imelo prav vse, od savn, bazenov, kopeli do velikega amfiteatra. Mesto je še v ruševinah mogočno in v starih časih je bilo menda eno najlepših na afriški celini. Najbolj znan prebivalec tega mogočnega mesta je bil rimski cesar Lucius Septimius Severus (Septim Sever), ki je vladal med letoma 193 in 211 in ki mu je posvečen tudi slavolok pri vhodu v mesto. Naslednji dan smo potovali na obrobje glavnega libijskega mesta Tripolis.

Opazili smo, da vodnik Milut nima najboljših izkušenj z iskanjem kraja za kampiranje, zato smo pobudo prevzeli sami. Kraj za kamp smo našli tik ob obali, s čudovitim razgledom na Sredozemsko morje s spremljavo bučanja oceana. Bili

smo 25 kilometrov oddaljeni od centra Tripolisa. Sama vožnja po dvo- in štiripasovnici je bila precej adrenalinska. Vozila so se približevala drug drugemu tudi do pet centimetrov in kmalu smo spoznali, da smerokazi nimajo nobene veljave, ampak si moral s prerivanjem jasno nakazovati, kam želiš.

Najbolj so se prerivali taksisti, katerih avtomobili so bili najbolj uničeni, večinoma z razbitimi lučmi in ukrivljeno pločevino. Vsepovsod so bili velikanski plakati s predsednikom Gadafijem, velike in sodobne stavbe, kar že spominja na velika evropska mesta. Odgovoru na vprašanje, kje živi polkovnik Gadafi, so se domačini spretno izmikali in kmalu sva opazila, da na to ne bo uporabnega odgovora. Včasih, ko smo se peljali mimo vojaških objektov, si dobil občutek, da je prav tam, saj je bilo pred vhodom tudi po več deset do zob oboroženih vojakov. Ko smo na velikem trgu pred glavnim muzejem parkirali, so nas obstopili policisti in zahtevali, da obrnemo vsa vozila naprej proti pločniku.

Vprašali so, do kdaj bomo približno tam, in prijazno so povedali, da nam bodo čuvali vozila. Dobili smo občutek, da smo najbolj varovane osebe v celi Libiji. Mohamed je za spremstvo dobil še enega tajnega policista, ki nas je spremljal po ozkih ulicah starega dela mesta (Medine). Milut nas je vodil in kmalu smo opazili, da lahko v enem dnevu pregledaš samo delček mesta. Še dobro, smo si rekli, da pride mo še naslednji dan nazaj, saj

smo imeli dva dni za ogled mesta. Zlatarne in prodajalne z blagom, nakitom, kačjimi kožami, začimbami, spominki in kovanimi izdelki so se kar vrstile.

Videli smo, da Evropejci pomenijo majhen delež v tukajšnjih nakupih, saj je vse prirejeno domačinom in kupcem z afriške celine. Veliko je tudi kiča iz Kitajske, starih analognih telefonov, kasetofonov, skratka, izdelkov, ki se pri nas ne uporabljajo več. V ozkih ulicah so nama morali umikati škatle, stojnice na kolesih, da sva se lahko prebijala skozi. Sploh nama je bilo malo nerodno, ko sva se vračala po isti ulici in so jih spet z nasmehom spet umikali in govorili: No problem, welcome in Libya ... V ulici z ribjimi restavracijami smo jedli rdečkaste morske ribe, začinjene s hariso (pekočo začimbo) in prilogo kuskusom in krompirčkom; tega je hitro zmanjkalo in namesto njega smo dobili čips iz vrečke, ki ni ravno najbolj teknil poleg. Za nami je bilo korito, v katerem so splakovali hrano in domačini iz ulice so si umivali noge, kar je bilo za nas na začetku malce nenavadno. Sicer smo pa v Afriki, kajne, smo se tolažili in uživali vsak v svoji hrani.

Nekaj jih je odšlo tudi v muzej, kjer je cela Libija v malem. Midva žal nisva šla zaradi nedostopnosti. Gadafijevega hrošča, ki ga je vozil med revolucijo, sva si tako morala pogledati na fotografijah, ki so jih napravili prijatelji iz skupine. Za večerjo smo v taboru spet jedli ribe, ki so jih spekli domačini v ribarnici, oddaljeni nekaj kilometrov, in so bile zelo okusne.

Mohamed in Boris pa sta na bližnjo bencinsko črpalko odhajala na hamburgerje, ki so bili zelo okusni, čeprav je bila priloga samo trdo kuhano jajce, harisa in sir. Naslednji dan smo spet s strahom zapeljali v prometni kaos ulic Tripolisa in znova parkirali v bližini muzeja. Tokrat policistov za čuvanje ni bilo,

Tripoli stari del mesta.

smo se pa počutili povsem varne. Nekaj vozil so nam za sedem dinarjev na vozilo presenetljivo dobro oprali fantje, ki so bili na robu parkirišča s kantami vode in kupom krp. Kakor pri stojnicah nihče ni vsiljiv, niti ne ponuja svoje storitve, dokler ne pristopiš k njemu in ga ogovoriš. Ker smo že malo poznali stojnice in osrednji del tržnice, smo se odpravili še v ozadje tržnice, kjer smo videli malo več smeti, prodajo raznih eksotičnih domačih hišnih ljubljencev in utrip revnih uličic. Na trgu v kavarni smo pili kavo in iz ulic je bilo slišati žvenket kovačevih kladiv in trušč ljudi, ki so se pogajali za ceno izdelkov.

Zjutraj smo se poslovili od Frenka, ki je domov odšel z letalom, motor pa smo naložili na kamion. Kako hitro bo doma, nas pa čaka še toliko kilometrov, smo razmišljali in se odpravili naprej. Vojaške kontrole na mitnicah so bile čedalje pogostejše in temeljitejše. Na meji smo srečali ogromno tunizijskih nosačev, ki so nosili težke tovore na hrbtu in vidno izmučeni so to počeli ves dan. Ker je vstop z avtomobilom

otežen zaradi birokracije, so nosili tovore, ki so jih prevzeli kilometer stran v Libiji, kjer so v puščavi čakali libijski trgovci.

Sledilo je slovo od Miluta in Mohameda, ki sta jokala prav iz srca in nas vabila, naj se še oglasimo v Libiji. Tudi nam je bilo težko, saj smo bili res odlična skupina, ki jo je kruti svet Sahare združil v celoto. Tunizijsko mejo smo prestopili brez večjih težav, edino obrazce v francoščini smo morali izpolniti. Neko smo jih že znali izpolniti, kajti v Tuniziji se ti obrazci izpolnjujejo v kampih, hotelih, na ladjah. Italijanski popotnik, ki smo ga srečali,

je dejal, da teh obrazcev nihče ne bere in da se vsakič pošali s Tunizijci in da je enkrat vodovodar, drugič pilot, tretjič računalničar, mi smo pa vseeno pridno izpolnjevali, da nas ne bi kdo po nepotrebnem zadrževal.

Za mejo so nas še nekajkrat ustavili vojaki in policisti in povprašali, ali tihotapimo kaj goriva iz Libije. Verjeli so nam besedo, mi pa smo imeli zaloge, napolnjene do zadnje kaplje. Pot nas je vodila čez slikovito gorovje v kraj Matmata, ki je znan po kamnitih hišah pod zemljo. Vožnja je bila naporna, saj so na cesto skakali tudi majhni otroci

prisiljeni plačati domačina, da je varoval naša vozila, saj so fantje hoteli še naše ure, fotoaparate, več denarja. Pomagal nam je tudi možakar, oblečen v trenirko, na starem mopedu, ki se je predstavil kot vaški policist. Mojca in fantje so vztrajali, da tudi midva vidiva to bivališče pod zemljo. Pa saj je najmanj petdeset stopnic do dol, sva dejala in že so naju spravljali dol in res je bilo vredno ogleda.

Z dvorišča, kjer se je videlo zvezdno nebo, so vodile podzemne votline v sobane, jedilnico, lokalno gostilnico, skratka, mesto v malem. Večerjali smo v votlini, v katero so

vodila obokana vrata, ki so spominjala na vesoljsko ladjo. Hrana je bila okusna in malo manj pikantna kot v Libiji. Nekaj nas je spalo zunaj v šotorih, preostali pa so se porazgubili po podzemnih votlinah. Po zajtrku v votlini smo se odpravili naprej proti kampu Slovenka v mesto Nabeul. Po dolgi vožnji po avtocesti, brez počivališč in bencinskih črpalk, smo prispeli v predmestje Nabeula, tam pa je Domnu odpovedal tovornjak. Pa

ne zdaj, smo si rekli, jutri odpluje ladja, ki smo jo imeli rezervirano. K sreči se je na Saševem kamionu našla hidravlična cev; zamenjali smo jo, zlomljen je bil tudi nosilec motorja, tako da smo ga odvili in odnesli k lokalnemu varilcu na popravilo.

Končno smo se namestili v kampu in pozdravila nas je lastnica Fani slovenskega rodu. Iz kampa je vodila pot čez čudovit park v lokal Slovenka, kjer smo se najedli do sitega. Hrana je sveža, z obilico zelenjave, najde pa se tudi svinjsko meso, ki ga v Tuniziji ni mogoče dobiti. Ko smo zjutraj odhajali, nas

Kamele na obisku.

in prosjačili za denar, hrano in na vsak način hoteli zaustaviti našo karavano. Ko smo se zaustavili v Matmati, so pridrveli otroci in tudi mladoletniki in dali smo jim hrano, kulije, igrače. Toda to prosjačenje ima slabo lastnost: nikoli nimajo dovolj, poleg tega pa pošljejo malega otroka, nato pa mu vzamejo vse.

Tako z obdarovanjem nikakor ne dosežeš zadovoljstva, saj ne poznajo delitve, ampak zakon močnejšega. Poiskali smo podzemno bivališče, kjer so snemali prvi in peti del priljubljene serije filmov Vojna zvezd. Zaradi prosjačenja smo bili

Skupinska slika.

je gospa Fani še fotografirala in dejala, da tako velike slovenske skupine še ni nikoli sprejela v kamp, ter nam zaželela srečno pot. Proti popoldnevu smo se v Tunisu vkrkali na ladjo Fantastic in pričakovali, da čez urico ali dve odplujemo. Toda izvedeli smo, da cela luka stoji zaradi praznikov in da ladja odriše šele naslednji dan popoldne.

Ladjar je zagotovil, da se to še ni zgodilo in nam ponudil brezplačne obroke v velikanski menzi. Naslednje popoldne smo res odpluli proti Siciliji, tam pa se je vkrcalo še dodatnih sedemsto potnikov in tovorna vozila. Malo je bilo neprijetno, ker smo morali ob treh zjutraj nositi potne liste carinikom, toda navajeni smo bili še večjih

zapletov. Naslednji dan proti popoldnevu smo prispeli v italijansko luko Civitavecchia. Še osemsto kilometrov, pa smo doma in res smo pot prevozili v enem kosu, saj smo že malo pogrešali dom. Proti jutru smo prispeli domov in polni vtisov s potovanja smo se v mislih že vračali in se spraševali, kdaj bomo znova uzrli peščene sipine, preproste prijazne ljudi in se srečevali s popotniki, kot smo bili mi. Hvalježna sva vsem sponzorjem, prijateljem in Zvezi paraplegikov, ki so verjeli v naš uspeh in nas podprli, da smo skupaj kot uspešno moštvo osvojili zadan cilj.

Naučila sva se ogromno – od preprostosti do spoštovanja vode, hrane, preprostih popravil. Če imava zdaj kakšen problem, si rečeva: Prevozila sva Saharo, pa tole ne bi šlo! In zadeva je opravljena ...

Pa lep puščavski pozdrav!

Adolf Košmrl, Robi Skarlovnik
Avtor fotografij: Ivan Merljak

PES – POMOČNIK SPREMLJEVALEC

Vsi, ki imamo doma kosmatince, vemo, koliko nam pomenijo. Tega se toliko bolj zavedajo ljudje s posebnimi potrebami, bolniki, za katere kuža ni samo družabnik, ampak tudi pomočnik spremljevalec za lažje premagovanje vsakdanjih zadreg in prijaznejše ter kakovostnejše preživljanje časa.

V aprilu 2010 smo ustanovili društvo Tristokosmatih pomočnikov, kjer se trudimo in zbiramo finančna sredstva za nakupe psov spremljevalcev, ki jih potem tudi izšolamo in usposobimo za življenje z nekom, ki ga potrebuje in si ga želi. V društvu smo združili znanje, dobrosrčnost, pozitivno energijo in

dobro voljo vsi, ki smo kakor koli povezani z živalmi – Iris Selan, dr. vet. med., kot lastnica in direktorica klinike Tristokosmatih, veterinarica, ki se že veliko let ukvarja z zdravstvenim varstvom hišnih ljubljencev in brezplačno skrbi za vse naše izšolane kosmatince; Dušan Uršič kot direk-

MOSESA smo kupili v ZDA, zanj in za lastnika Jakoba pa se zdaj začena skupno delo (tudi Jakob se mora marsičesa naučiti). Na manjši sliki je inštruktorica Maja Golob.

tor in lastnik Radia Dur, ki medij-sko bogato podpira akcijo in vodi oddajo Samo govor't ne znajo; in Maja Golob kot inštruktorica ter številni somišljeniki, ki imamo radi živali in nam preprosto ni vseeno za soljudi in njihove stiske.

Šolanje psov spremljevalcev traja najmanj šest mesecev, odvisno od tega, za kaj želimo usposobiti psa. V Sloveniji v glavnem vsi poznamo pse spremljevalce slepih in slabovidnih, nekoliko že kot spremljevalce paraplegikov in tetraplegikov, vse druge sposobnosti, ki jih imajo naši kosmatinci, pa večini ljudi še niso poznane. V našem društvu pa smo prvi, ki smo to tudi razširili in nadgradili. Ukvarjamo se s šolanjem psov za sladkorne bolnike, gluhe osebe, avtiste, alergike na gluten, epileptike, psihiatrične bolnike, kar je v tujini že dobro uveljavljena praksa.

Maja Golob, velika navdušenka in ena vodilnih strokovnjakinj na tem področju v Sloveniji, je naša inštruktorica s pridobljenim ameriškim certifikatom za šolanje psov spremljevalcev.

Špringer španjelka BEA bo prva šola na spremljevalka diabetika v Sloveniji.

Pse šola brez uporabe prisile, s pozitivnimi oblikami motivacije, s pohvalami in nagradami. Šolanje prilagodi potrebam posameznega invalida, saj se pred šolanjem s kandidatom temeljito pogovorimo in upoštevamo njegove posebne potrebe. Šolamo različne pasme psov, pri katerih odkrijemo njihove najboljše sposobnosti: da so vodljivi in učljivi, psihično stabilni, prijazno pa jih po navadi sprejema tudi okolje.

Tudi po naših izkušnjah se je stanje ljudi, ki smo jim izsolali psa pomočnika, kakovostno izboljšalo, izboljšalo se jim je tudi zdravstveno stanje. Tako so nekateri prenehali jemati določena zdravila ali so vsaj zmanjšali odmerke, manj je bilo bolečin, odpravljena je bila nespečnost, življenje je dobilo nov smisel ...

K šolanju sodi tudi usposabljanje invalida, bolnika, za uporabo psa, saj je še tako dobro šolan pes brez prave vrednosti, če ga človek ne zna uporabljati ali pa ga uporablja napačno. Usposabljanje lastnika traja različno dolgo, odvisno od tega, kako aktivno življenje nekdo živi in kakšno znanje potrebujeta. Učitelj oz. vaditelj psa je vedno, vse pasje življenje na voljo za pomoč uporabniku, če pride do težav pri uporabi psa pomočnika.

Skupni strošek nakupa, vzgoje in učenja psa spremljevalca ter izobraževanja njegovega lastnika invalida znaša od sedem do deset tisoč evrov. V društvu se na različne načine trudimo, da pridobivamo sredstva: organiziramo različne dobrodelne koncerte, piknike, pridobivamo donatorje. Donatorji smo lahko tudi vsi posamezniki, ki s SMS-donacijami na št. 1919 in besedico HOV prispevamo 1 evro. Trenutno šolamo labradorca Mosesa, ki bo spremljevalec tetraplegiku, špringer španjelko Beo, ki bo v pomoč sladkornemu bolniku, in belgijsko ovčarko Majo za gluho osebo.

Bela švicarska ovčarka BELA zaradi svoje rane mladosti še ni pokazala svojih posebnih talentov, zato še ne vemo, v kakšno pomoč bo komu v nadaljevanju svojega življenja.

Konec septembra bomo v Sloveniji gostili vrhunsko strokovnjakinjo za šolanje psov spremljevalcev, go. Susan Bass iz centra za šolanje v Kansas cityju iz ameriške zvezne države Missouri, ki bo pripravila zanimivo predavanje in prikaz tudi v Domu zveze paraplegikov v Pacugu. Zato vas prijazno vabimo, da se nam pridružite 26. septembra ob 16. uri in se sami prepričate, kaj vse in na kakšen način nam lahko naši kosmati prijatelji tako zelo spremenijo življenje na bolje.

Več o akciji lahko preberete na spletnih straneh www.radiodur.si in www.tristokosmatih.si oz. v eni od naslednjih številčk revije Paraplegik.

**Iris Selan, dr. vet. med.,
in Dušan Uršič, g. m.**

VOŽNJA Z NOVIMI IZKUŠNjami

Zvezi paraplegikov Slovenije sem se pridružil maja 2010, in sicer na delovnem mestu osebnega asistenta, kjer se srečujem s pestro paleto opravil. Moje delo zajema vse od voznika in spremljevalca članov Zveze pa tja do pospravljanja prostorov.

V teh nekaj mesecih sem kot voznik s člani Zveze obiskal kar nekaj krajev. Uredil in pripravil sem počitniški dom v Pineti (Hrvaška) in počitniške hiše v Čatežu.

Pineta, junij 2010

Nato je sledilo srečanje invalidov na tekmovanju v ribolovu, ki je potekalo v Slovenski Bistrici. Na počitnikovanje v Pacug sem za tri

dni spremljal invalide iz Prekmurja. Odšli smo tudi na izlet v Piran, si tam ogledali akvarij in poslušali glasbo na Tartinijevem trgu.

Udeležili smo se likovne predstave otrok v Ljubljani in 7. mednarodnega Dneva brez vozička v Ilirski Bistrici.

Akvarij v Piranu, avgust 2010

Kadar nisem na poti po Sloveniji, člane vsakodnevno spremljam od doma do Zveze in jim pomagam pri opravilih, ki jih morajo opraviti. Naj omenim gospo Pavlico, ki mi s svojo duhovitostjo popestri dan, ali gospoda Jožeta, s katerim vedno kaj zanimivega poklepetava.

Gospod Slavko in gospod Janko ter mnogi drugi pa s svojo pridnostjo prispevajo k dobri organizaciji v Zvezi.

Kot vsak voznik sem tudi jaz moral opraviti izpit varne vožnje, ki je potekal na Vranskem. Tam sem spoznal druge voznike, ki po Sloveniji prevažajo člane društev paraplegikov, tako da sem si imel priložnost izmenjati izkušnje in doživetja pri opravljanju tovrstnega poklica.

Moje delo je precej raznoliko, tako da skrbim tudi za čistost in urejenost vozila, s katerim prevažam člane.

Poleg dragocenih strokovnih izkušenj, ki jih pridobivam na tem delovnem mestu, lahko tudi spoznavam in se vživljam v življenje invalidnih ljudi. Poleg novih spoznanj pa imam možnost prispevati k boljšemu počutju nekoga, ki je potreben pomoči.

Alen Rizvić

RADODARNA NARAVA

Takšne gobarske sezone, kot je bila v letošnjem letu, že dolgo nismo imeli. Zato so naši gozdovi po vsej Sloveniji doživeli pravo invazijo gobarjev. Na tisoče in tisoče se jih je valilo v gozdove in večina se je vračala s polnimi košarami. Seveda je bilo največ jurčkov, ki so med gobarji razen karžljev tudi najbolj cenjeni.

Pokljuka, naša prelepa planota v Triglavskem narodnem parku, že leta slovi po bogatih gobarskih sezonah. Toda tako bogate, kot je bila v drugi polovici avgusta, ni bilo že več kot deset let. Zato so v Špor-

tnem centru na Rudnem polju zadnji konec tedna v avgustu pripravili tudi lepo razstavo. Na Pokljuki namreč raste več kot 120 različnih in večinoma užitnih gob.

Kot dokaz, da je bilo letos v gobarski meki res veliko prelepih jurčkov, si na sliki pogledajte pravega poključkega jurčka, ki je zrasel ob ograji, le nekaj metrov od koč.

Videl sem ga kar skozi okno koč. Velik je bil več kot 15 cm, zraven pa je bil seveda tudi manjši bratec.

Jurčki na Pokljuki so redko kdaj črvi.

Jože Globokar

SPREJEM NAŠIH VRHUNSKIH ŠPORTNIKOV

V prostorih Zveze smo 26. avgusta sprejeli naše vrhunske športnike – plavalca Aleša Sečnika in strelce Franca Pinterja, Franca Gorazda Tirška in Dušana Ruparja, ki so barve Slovenije in tudi naše Zveze zastopali na dveh letošnjih svetovnih prvenstvih.

Športnike je nagovoril in jim za odlične izide čestital predsednik Zveze Dane Kastelic, nato pa so skupaj strnili vtise z nastopov.

Spomnimo naj, da je Aleš Sečnik v avgustu na SP v Eindhovnu na Nizozemskem v svoji disciplini postavil nov svetovni rekord, v končnih uvrstitvah pa osvojil deseto in trinajsto mesto. Na prvenstvu je nastopilo kar 664 plavalcev.

Strelci so julija tekmovali na sve-

tovnem prvenstvu v Zagrebu. Naš najboljši strelca Franc Pinter je v padajočih tarčah osvojil četrto, v svoji paradni disciplini pa sedmo mesto.

Franček Gorazd Tiršek je tekmoval v ekipi, ki je osvojila bronasto kolajno in dosegel še 12. mesto v skupini SH2 leže. Dušan Rupar je v skupini SH1 leže osvojil 29. mesto. Na strelišču Vrapčanski potok se je zbralo 247 športnikov iz 43 držav.

Na sliki od leve: vodja športa Gregor Gračner, strelci – Franc Pinter, Franček Gorazd Tiršek in Dušan Rupar, plavalec Aleš Sečnik in predsednik Zveze Dane Kastelic.

Jože Globokar

ALEŠ SEČNIK – S SVETOVNIM REKORDOM

Na mednarodnem tekmovanju v plavanju v Berlinu (18.–20. 6. 2010) je odlični plavalec DP lju-bljanske pokrajine Aleš Sečnik s časom 1:37,26 postavil nov svetovni rekord na 50 m delfin v kategoriji S2.

Še več, tudi v disciplini 50 m prsno je s časom 2:07,57 dosegel prvo mesto, odlično drugo mesto pa je s časom 6:11,17 dosegel še na 150 m mešano. Tekmoval je tudi v disciplini 50 m prosto (1:27,58), kjer je bil peti, in v disciplini 50 m hrbtno, kjer je s časom 1:50,86 osvojil šesto mesto. Aleš je tako dosegel same vrhunske uvrstitve, za katere si vsekakor zasluži vse čestitke.

Namen udeležbe na mednarodni

tekmi v Berlinu je bil izpolnitev norm v štirih disciplinah, ki so pogoj za udeležbo na svetovnem prvenstvu. Potekalo je od 15. do 22. avgusta 2010 v Eindhovnu na Nizozemskem.

Aleš je bil še do pred kratkim klasificiran v skupino S4, v kateri ni imel nobenih možnosti za boljše uvrstitve. Toda kljub slabemu položaju ni odnehal in je vztrajno treniral. To se mu je po uspešni preklasifikaciji v skupino S2 obrestovalo že v Berlinu, hkrati pa mu je odprlo

Vrhunske uvrstitve v Berlinu.

pot v prihodnja mednarodna tekmovanja.

Jože Globokar

NOVI SVETOVNI REKORD V PLAVANJU

Slovenska reprezentanca je od 15. do 21. avgusta v nizozemskem mestu Eindhoven tekmovala na svetovnem prvenstvu v plavanju invalidov. Ekipo smo sestavljali plavalci Dejan Fabčič, Darko Đurić in Aleš Sečnik ter glavni trener Boro Štrumbelj s pomočnico Katjo Ovsenič.

Kljub nekaterim poškodbam, ki so nas pestile pred in med samim prvenstvom (Darko – rama, Aleš – križne vezi), smo dosegli odlične uvrstitve. Poleg nekaterih odličnih nastopov v predtekmovanju se je Darko Đurić izkazal v finalu na 100 m prosto, v katerem je zasedel sedmo mesto. Sam sem poskrbel, da se domov nismo vračali praznih

rok, saj sem v svoji paradni disciplini 50 m delfin s časom 1:23,72 popravil svoj rekord iz Berlina.

To svetovno prvenstvo pa je bil hkrati zadnji nastop za dolgoletnega najboljšega plavalca Dejana Fabčiča. Vsi skupaj mu želimo uspešne poti v drugih vodah ...

Zahvalil bi se ZPS in DPLJ za lep sprejem ob vrnitvi v domovino,

Aleš Sečnik je odplaval nov svetovni rekord.

hkrati pa jih vabim na sodelovanje že pri naslednjem projektu – evropskem prvenstvu v Berlinu leta 2011.

Aleš Sečnik – član DPLJ

SVETOVNO PRVENSTVO V STRELJANJU ZA INVALIDE

Od 15. do 25. julija 2010 je v Zagrebu potekalo svetovno prvenstvo v streljanju za invalide. Na tekmovanju je bilo 247 strelcev iz 43 držav. Gre za najmočnejše strelsko tekmovanje, glede na to, da na paraolimpijskih igrah zaradi sistema kvot in s tem omejenega števila nastopajočih ne morejo nastopiti resnično vsi najboljši strelci. V petčlanski slovenski reprezentanci pod vodstvom trenerke Polone Sladič in njenega pomočnika Aleša Kosmača so bili poleg Srečka Majcenoviča in Damjana Pavlina tudi trije člani Zveze paraplegikov Slovenije, in sicer Franc Pinter Ančo, Dušan Rupar in Franček Gorazd Tiršek.

Zaradi hude vročine je tekmovanje potekalo v zelo težkih razmerah, ki pa so bile enake za vse tekmovalce. Izidi so pokazali, da se strelski šport še naprej hitro razvija, tako po re-

zultatih kot po številu tekmovalcev. Še vedno so dominantne azijske države, zlasti Koreja in Kitajska. Zaradi bližajočih se paraolimpijskih iger v Londonu leta 2012 pa se je razvnel tudi boj za neposredno uvrstitev v London.

Prvenstvo v Zagrebu je bilo prvo, na katerem je uvrstitev na prvi dve mesti prinesla eno mesto (kvoto) za nastop v Londonu. Slovenska reprezentanca se tudi tokrat ni izne-

V petčlanski slovenski reprezentanci pod vodstvom trenerke Polone Sladič in njenega pomočnika Aleša Kosmača so bili poleg Srečka Majcenoviča in Damjana Pavlina tudi trije člani ZPS: Franc Pinter Ančo, Dušan Rupar in Franček Gorazd Tiršek.

verila tradiciji in je že sedemnajsto leto zapored v Slovenijo prinesla medaljo z uradnega tekmovanja. Posamične medalje tokrat sicer ni bilo, je pa bronasto medaljo z zračno puško stoje v kategoriji SH2 (strelci s stojalom) pristreljala ekipa v sestavi Franček Gorazd Tiršek, Srečko Majcenovič in Damjan Pavlin. Medalja je bila dosežena v neverjetni konkurenci in za Slovenijo so zaostale takšne strelske vellesile, kot so Koreja, Velika Britanija in Francija. Prav tako je uvrstitev dveh tekmovalcev (Pavlina in Tirška) v finale v isti disciplini fantastičen uspeh, saj je imela v tej disciplini dva finalistata le še Kitajska, s katero pa je številčna in vsakršna druga primerjava Slovenije seveda nemogoča.

Naš najboljši strelca Franc Pinter Ančo je tokrat ostal brez medalje.

V svoji paradni disciplini z zračno puško stoje je osvojil sedmo mesto in s tem dokazal, da je še vedno konkurenčen v boju za najvišja mesta. Z MK puško v trojnem položaju je zasedel 10. mesto.

Dušan Rutar je z zračno puško stoje zasedel 19. mesto, v disciplini leže pa 43. mesto. Franček Gorazd Tiršek je poleg ekipnega bronca z zračno puško stoje in osvojenega četrtega mesta ekipno z zračno puško leže dosegel tudi zelo dobri posamični uvrstitvi. V disciplini stoje je osvojil šesto mesto, leže pa 18. mesto.

Kako močna je konkurenca v kategoriji SH2, pove tudi podatek, da je v disciplini leže kar 10 strelcev zadelo 600 krogov od 600 možnih (Pavlin in Tiršek sta zadela po 599 krogov), tako da sta dva strelca z

absolutnim rezultatom 600 krogov ostala celo brez finala najboljših osmih strelcev.

Hrvaški organizatorji so se izkazali z organizacijo svetovnega prvenstva. Odprtja tekmovanja, ki je potekala na osrednjem zagrebškem trgu, Trgu Bana Jelačića, se je udeležil tudi predsednik Mednarodnega paraolimpijskega komiteja, sir Philip Craven.

Bližina tekmovanja je bila edinstvena tudi z vidika obiskov slovenskih navijačev. Skoraj vsak dan smo imeli na tekmovanju obiske iz Slovenije, kar je tekmovalcem veliko pomenilo, obiskovalci pa so izkoristili edinstveno priložnost in si v živo ogledali najboljše svetovne strelce invalide.

Polona Sladič

EVROPSKO PRVENSTVO ZA KOLESARJE INVALIDE

17. in 18. julija je bilo v Vratni na Slovaškem evropsko prvenstvo za kolesarje invalide. Na tekmovanje smo šli tudi tekmovalci iz Slovenije. Pot je bila zanimiva in družba prijetna. Z vremenom nismo imeli sreče, saj je tudi na tem tekmovanju deževalo.

17. 7. smo v moji kategoriji, v kateri je nastopalo 13 tekmovalcev, vozili 11 km. Žal mi je za zlato medaljo zmanjkalo moči in sem za prvim zaostal za tri sekunde. Tudi drugi dan v skupinski vožnji na 27 km sem bil drugi, oba krat pa je bil pred mano Poljak Arkadiusz Skrzypinski. Tudi preostali naši kolesarji niso bili slabi.

Ker se moj handbike ne da razstaviti in ga ne morem spraviti v osebni avtomobil, me je v Ljubljano z društvenim kombijem peljal Stane.

Marko Sever

Prvovrščeni Poljak Arkadiusz Skrzypinski (levo) in drugovrščeni Marko Sever (desno).

PRIPRAVE NA TEKMOVANJE V REGIONALNI LIGI

Zveza paraplegikov Slovenije bo tudi v sezoni 2010/11 pripravila košarkarsko tekmovanje v okviru regionalne lige. Z delovnim posvetom, ki je za vodje ekip in organizatorje potekal junija v prostorih Zveze, so se že začele prve priprave.

Na posvetu so najprej prisluhnili poročilom za sezono 2009/2010. Poročali so: tehnični delegat Milan Lukan, delegat sodnikov Žarko

Tomšič (pripomnil je, da bi morali sodniki imeti enake drese in da bi tekme sodili trije sodniki) in vodja lige Gregor Gračner (omenil je nekaj napak in dal predloge za kakovostnejše izvedbe posamičnih tekem).

V razpravo se je vključil tudi Roman Lisac, direktor lige NLB, in povedal, da je bil kar nekoliko presenečen ob kvaliteti košarke na vozičkih, in zelo pozitivno ocenil tekmovanje v ligi. Za tem so sprejeli finančno poročilo in predlog o višini kotizacije.

V točki Pobude in sprejem pravilnika lige ter določitev vrstnega reda ekip so se v razpravo vključili vsi udeleženci delovnega sestanka. Sprejeli so kar nekaj predlogov, ki bodo omogočali kvalitetnejše

ligaško tekmovanje, in kar nekaj prilagoditev bo potrebnih, da bodo uskladili vse predloge. Upoštevali so tudi vse predloge, ki so jih v pisni obliki poslali manjkajoči predstavniki ekip.

Tehnični delegat Milan Lukan, vodja sodnikov Žarko Tomšič in Gregor Gračner bodo tudi v tej sezoni obdržali svoje zadolžitve. Tudi to igralno sezono bo materialno podprla Nova ljubljanska banka, medijsko pa Kosarka.si.

Tekmovanje bo tudi v sezoni 2010/2011 potekalo po pravilih IWBF za ekipe s 14,5 igralnih točk in po enokrožnem turnirskem Bergerjevem sistemu. Sklenili ga bodo s polfinalnim in finalnim srečanjem.

Vsaka ekipa bo morala zagotoviti sodnika, organizator posamičnih kol pa tudi vse potrebno za nemoteno tekmovanje – dvorano, zapišnikarje, prehrano in drugo. O številu ekip in urniku tekmovanja se bodo še dogovorili.

Jože Globokar

Predstavniki ekip in vodstvo regionalne lige se pripravljajo na novo sezono.

ŠPORTNI PARK STOŽICE V LJUBLJANI

S košarkarsko tekmo med Španijo in Slovenijo (ogledali smo si jo tudi paraplegiki in drugi invalidi na vozičkih) je 10. avgusta v Ljubljani športni center Stožice tudi uradno zaživel. Ko bo celoten kompleks povsem dograjen, bo slovenski prestolnici resnično v ponos.

Seveda ni treba posebej poudarjati, da so vsi posamezni objekti – dvorana, stadion, garaže, sanitarije in vse spremljajoče

infrastrukture zasnovane skladno z vsemi veljavnimi zakoni, predpisi in standardi, torej povsem dostopne tudi gibalno oviranim obiskovalcem. Upoštevali so tudi vse zahteve športnih standardov FIFA, UEFA, FIBA ipd.

Dostop za osebe na vozičkih do tribun obeh športnih objektov je omogočen tako iz parka kot iz garažnega objekta. Na tribunah

je 1 % vseh prostorov za gledalce namenjenih osebam na vozičkih in njihovim spremljevalcem – na stadionu 168, na VIP-tribunah 8, v športni dvorani pa 107 mest. Prav toliko sedežev je namenjenih spremljevalcem. V obeh garažah je ob vvhodih za invalidne voznike rezerviranih 37 parkirnih mest.

Edina težava nastane, ko navijači zadnje vrste vstanejo in začnejo tisto znano: »Kdor ne skače,

ni Sloven'c!» Prvič se invalidi ne počutimo Slovence, ker ne moremo skakati, drugič pa nič ne vidimo prav v tistih trenutkih, ki so najbolj napeti in najzanimivejši. Vendar je bilo kljub temu na obeh tekmah navijaško vzdušje enkratno.

Posebna zahvala gre tudi vsemu osebju in varnostnikom, ki so bili do invalidov še posebno prijazni.

Jože Globokar Pred večnamensko dvorano v Športnem centru Stožice.

OBVESTILO

Vse člane, svojce in prijatelje obveščamo, da je Nogometna zveza Slovenije pooblastila Zvezo paraplegikov Slovenije za prodajo vstopnic gibalno oviranim osebam in njihovim spremljevalcem za vse

reprezentančne tekme, ki se bodo v letu 2010 odigrale na stadionu Stožice v Ljubljani.

Gibalno ovirane osebe morajo pred prevzemom vstopnic dostaviti

dokazilo o članstvu v društvu ali Zvezi.

Vse informacije in tudi vstopnice dobite pri tajnici Zveze **Darji Kos** na telefonu **01/432 71 38**.

NAJBOLJŠI RIBIČ JE RUDI CENTRIH – PREKMURCI PA NAJBOLJŠA EKIPA

Po petih krogih – v Hrastju (Mota), Zalogu (Ljubljana), Marofu (Celje), Brdinju (Slovenj Gradec) in 9. julija ob bajerju Pragersko – so ribiči paraplegiki in tetraplegiki končali ligaško tekmovanje v športnem ribolovu s plovcem.

V letošnji ribolovni sezoni so tek-

movale naslednje ekipe: DP Murska Sobota, DP Celje, DP Maribor, DP Slovenj Gradec, DP Novo mesto, DP Koper in DP Ljubljana. Taka je bila tudi končna uvrstitev v ekipnem tekmovanju. V posamični konkurenci je prvo mesto osvojil naš najboljši ribič in aktualni svetovni podprvak Rudi Centrih (CE),

na drugo mesto se je uvrstil Silvo Križanič (MS), na tretje pa Slavko Dunaj (MS).

Sklepno tekmovanje je pripravilo DP severne Štajerske. Ob bajerju Pragersko so ribiči v triurnem tekmovanju ujeli predvsem babuške, ploščiče in somiče. Najuspešnejši je bil Miran Jernejšek z več kot 5 kg rib, skoraj 4 kg rib je imel v mreži Franc Simonič, Slavko Dunaj pa 2,2 kilograma. Ob budnem spremljanju treh sodnikov, tehtanju, razglasitvi izidov in podelitvi pokalov so ribiči precej zajeten ulov izpustili nazaj v bajer.

Ribiči so od Zveze paraplegikov dobili tudi različne plovce, ki jih bodo lahko koristno uporabili pri svojem priljubljenem hobiju.

Tokrat so ribiči imeli kar dober ulov.

Jože Globokar

JADRANSKA MAGISTRALA

Turistična cesta z oznako D8 povezuje severni in južni Jadran v skupni dolžini 643 kilometrov. Ko sva se s sopotnico pogovarjala, kako in kje bova preživela letni dopust, sva se odločila za solo potep s štirikolesnikom. K taki odločitvi je največ prispevalo dejstvo, da se nama kljub prijavi na letovanje v Pineti ni uspelo uvrstiti na lestvico izbrancev! No ja, bova pač bolj po nomadsko in manj udobno.

Sobota, 24. 7. 2010, dež, oblaki in turobno vreme. Oblečeva se v dežne kombinezone in kljub rahlemu oklevanju poženeva v dež in proti Kočevju. Prečkava mejo in pri Delnicah zavijeva levo na Mrkopalj. Dež počasi slabi in kot kaže, bo Jadran v soncu. Še prej pa se bo treba prebiti do njega, kajti nekje sem zgrešil in voziva se po sicer lepi, a mačadamski in gozdni cesti, ne vedoč, da sva naključno zavila v prelepo območje naravnih znamenitosti z imenom Bijele stene v predelu Gorskega kotarja, Velike in Male Kapele. Nikjer žive duše, le midva in povsem novo okolje z vsemi lepotami, ki jih premore to območje.

Dneve po avanturi po navadi izkoristim za podrobnejši pregled prevožene poti in krajev, ki sva jih

obiskala, tudi po medmrežju, ki še malce razširi obzorje, in šele takrat se navadno pokaže prava slika lepote, ki so nama bile dane.

Po nekajurni vožnji, kjer nisva srečala nobenega človeka, se spustiva v »civilizacijo«. Priključiva se na glavno cesto, ki se strmo spušča proti obali. Senj, sonce in počitek, kjer ne manjka domač sendvič.

Da ne bi bilo vse skupaj preveč naporno, iz torbe vzameva napihljivo blazino, mini kompresor in kmalu počivava nekje ob cesti s pogledom na morje. Polurni počitek in že drviva naprej. Bencinska črpalka v Jablancu pri Stinici, tam seveda nahraniva še najin moped, pokličem znanca, ki ima v Stinici svoj apartma, prijetno srečanje, klepet ob kavici, in že se posloviva. Loviva trajekt za Pag, vesela ugotoviva, da na najino srečo ni kakšne hude gneče, trajekt, na katerem je GPS kazal potovalno hitrost 12 km/h, izkrcavanje in Pag je najin. Rahlo utrujena poiščeva avtokamp v Povljani, ki sicer ni posebej prilagojen za naše vozičke, kljub temu pa se mi je uspelo oprhati. Kratek sprehod po rivi, »karlovačko«, čeprav minister za zdravje opozarja, in nato edino logično dejanje za ta dan: zaspala sva kot dva hrčka.

Gospod si je dobro izmislil tisto, da se na njegov dan ne sme nič delati. Tako v nedeljo ostaneva v kampu, počivava na plaži, dobro jeva in že sledi psihična priprava za naslednji dan. Po zajtrku, kupljenem v sosednji trgovini, se lotiva pospravljanja, sledi plačilo na recepciji in veter že hladi obraza, skrita pod čelado. Zadru se izogneva po obvoznici, mimo naju drvijo prelepi zalivčki, polni dopustnikov. Po registrskih

Pogled na jadransko magistralo.

tablicah na avtomobilih se da sklepati, da letošnja turistično sezono sosedov rešujejo predvsem Čehi, Slovaki in Poljaki. Po znamkah avtomobilov pa povsem upravičeno sklepam, da so državljani teh držav precej nad našim standardom.

Urejena, na novo asfaltirana cesta naju pripelje na Murter, otoček, ki ga od celine loči mostiček. Avtokamp Jezera-Lovišča, o katerem mi je pripovedoval Jože, je prijeten, z WC-jem in prho, prilagojenima za naše vozičke. Prijazno osebje, rahla, prijetna utrujenost – in postavljanje šotora je vse, kar še storiiva. Na Murterju ostaneva dva prijetna dneva, ki jih izkoristiva za poležavanje, plavanje in vse, kar sodi k letnemu dopustu. Prijetna in topla večera s sprehodom se končata v dalmatinski konobi ob jedeh, ki jih ponuja morje.

Po dveh dneh pa ponovno v sedlo in po magistrali še globlje v notranjost Dalmacije. Zalivčki, marine, divje plaže, nekatere strmo spuščajoče se proti morju, nekatere peščene, polne turistov, dopustnikov in plavalcev, veter na obrazu in svoboda, ki mi jo daje štirikolesnik. Vmes kakšen postanek, kavica, točenje goriva na bencinski črpalki. Šibenik, Trogir, Split – vse je že za nama. Večja mesta kar po vrsti obvoziiva po obvoznicah. Ne da se nama po precejšnji vročini

Še dobro, da stopnice niso ovira.

voziti po mestnih zastojih, sam pa sem vedel, da se pravi del Jadranske magistrale šele začena. V skalo vklesana cesta se ponekod vzpenja precej visoko nad morjem in pogledi na prečudovite zalive in obale me osrečujejo. V enega teh divjih oziroma samotnih zalivčkov se spustim po strmi in precej slabi kolovozni poti, ki je z normalnim avtomobilom, kaj šele invalidskim vozičkom, sploh ne bi zmožel.

In spet se zavem, kaj mi omogoča štirikolesnik. Spustiva se v zaliv, kjer sva popolnoma sama, voda je kristalno čista in ne morem si kaj, da ne bi napihnil dveh malih blazin. Dam ju pod rit in se presedajoč spustim po skalah v vodo in zaplavam v tej zelenomodri, prijetno osvežilni in slani kopeli.

Ohlajena in okopana nadaljujema pot proti Makarski rivieri. Podgora, prijetno naselje z avtokampom, popolnoma neprilagojenim za invalide, je najino naslednje prenočišče. No ja, eno noč bova že zdržala, večerni sprehod, prijetne kavarnice, tržnice, stojnice in vse preostalo naju prepriča, da kraj še kdaj obiščeva, kar se je nazaj grede tudi zgodilo.

Naslednji dan pojeva zajtrk, kupljen v trgovini, kavico dobiva v kampu, kjer srečava slovensko družino, ki z avtodomom potuje po obali. Ne morejo se načuditi, kako in kam bova zložila vso »kramo«, ki je razstavljena na štirikolesniku. Startava še kar zgodaj, če sploh lahko rečem temu zgodaj, kajti ura je že 10 dopoldne. Še slovo in spet nama brni pod ritjo. In ta dan se pripeljeva do Dubrovnika.

Ni besed, sem in tja kakšna solza sreče v kotičku očesa in prijeten občutek, da nama je uspelo. Nekako globoko v sebi čutim ponos, da mi je uspelo premakniti še eno mejo v tem boju dokazovanja, kaj sploh zmorem kot paraplegik. Še eno prepričanje in dokaz, da zmorem oziroma da zmoremo in da

kljub invalidnosti lahko živimo kvalitetno življenje, ki ga s takšnimi in drugačnimi pomagali lahko živimo.

Po ogledu Dubrovnika spotoma obiščeva še najboljšega sosedo (Mercator) in se počasi prepustiva cesti, ki naju pripelje na polotok Pelješac. Takoj ob vstopu je čudovito naselje Ston s svojim obzidjem in s svetovno znano stonsko maslino. Poiščeva prvi kamp, ki ni prilagojen za vozičke, a se mi kljub temu uspe prebiti do umivalnika, da se urediva in osveživa. Sledi bolj »nomadska« večerja in spanec naju premaga.

Polotok Pelješac nama s svojo dolžino okoli 70 kilometrov vzame dobršen del dneva, ko raziskujema zanimivosti. Precej jih je – od prijaznih domačinov do skritih kotičkov, zapuščenih vasi in nazadnje tudi vinskih kleti, kjer je prvovrstno domače vino plavac, nekdanje znano kot pelješac, skoraj v vsaki kleti. Ne moreva si kaj, da ne bi kupila nekaj te avtohtone pijače. V te kraje se vsekakor še vrneva.

Prav tako se tega dne vrneva na Murter v kamp, kjer sva že bila. In presenečeno ugotoviva, da so si naju nekateri, ki so tam počitnikovali več dni, dobro zapomnili. Mahajo in pozdravljajo naju, kot da se že dolgo poznamo. Seveda ni veliko štirikolesnikov na cesti, še manj pa takšnih, na katerih so pritrjeni tudi invalidski vozički.

Moram priznati, da sva na tej, 1800 kilometrov dolgi poti, videla veliko dvignjenih palcev, med pogovori pa doživela še več odobravanja in priznanja, da si upava na takšno pot. Mnogi sploh niso mogli dojeti, da paraplegik (če seveda najprej počisti svoje podstrežje) sploh lahko potuje in uživa povsem enakovredno življenje. In takrat sva bila ponosna sama nase. Prav je, da se

Postanek na poti domov.

tudi tako malce ohrabrimo in si priznamo, da le ni vse tako črno in težko, kot je slišati od »jamračev« na vozičkih.

Kratek SMS po mobilnem telefonu naju naslednji dan takoj požene v sedlo. Najdaljša vožnja v enem dnevu v vsem dopustu. Murter–Rovinj, kjer naju prijatelji že čakajo z večerjo in hladnim hmeljevimi napitkom.

Več kot 380 kilometrov premagava v slabih devetih urah, seveda skupaj s postanki za kavico, jedajo in točenjem goriva. Tempo vožnje ni hiter, kajti človek ne more kar tako odbrzeti mimo prelepe pokrajine, ne da bi si jo ogledal z vetrom na obrazu.

V Rovinju naju prijatelji gostijo dva dni, počitek, plaža, morje in vse preostale stvari kar zlezejo pod kožo, toda nenaden prihod fronte oziroma slabega vremena naju spodi iz Rovinja. Dopust končujeva tako, kot sva ga začela. V dežju, globoko v naju pa sijeta sonce in vsa prevožena pot.

In, glej ga, zlomka. Nisva še niti dobro končala, pa se v pogovoru že zalotiva, kako in kje naslednje leto, naslednji dopust. Seveda spet Jadranska magistrala z dodatkom Črne gore in nekaj večjih otokov. Pa lep pozdrav vsem bralcem Paraplegika!

Jaka in Suzana

DNEVI KULTURE INVALIDOV – PACUG 2010

V kulturnem tednu so se zvrstile zanimive prireditve

V Domu paraplegikov v Pacugu so od 30. avgusta do 4. septembra 2010 v organizaciji Zveze paraplegikov Slovenije in DP Istre in Krasa potekali tradicionalni, tokrat že peti Dnevi kulture invalidov – PACUG 2010. Sestavljale so jih vsakodnevne likovne delavnice, ob večerih pa kulturne prireditve. Na delavnicah se je pod strokovnim mentorskim vodstvom akademskega slikarja Izidorja Jalovca in Rassa Causeviga v različnih slikarskih tehnikah izpopolnjevalo osem slikark in osem slikarjev, na likovni razstavi pa razstavljalo 25 slikarjev, med njimi tudi Izik Adir iz Izraela ter Mario Barbujani iz Italije. Na stenah doma je viselo več kot 70 njihovih najnovejših del. Seveda so pod budnim očesom mentorjev nastale tudi številne nove umetnine.

Ponedeljek: ODPRTJE RAZSTAVE IN IZTOK MLAKAR

Večerno kulturno prireditev je povezovala Polona Škodič, ob odprtju razstave pa je kot umetnostna zgodovinarica tudi predstavila avtorje in njihova dela. Nekaj misli je v pozdravnem nagovoru ob odprtju razstave povedal tudi podžupan piranske občine Alberto Manzin: »Leto je naokoli in spet imamo priložnost, da si ogledamo sadove tega dela. Razstava je nekaj posebnega, ker ima drugačno razsežnost s priokusom drugačnega življenja, truda, volje in moči. Zato gredo vsa moja občudovanja in prizadevnosti umetnikom, ki so presegli omejitve, ovire in težave.«

Številne ljubitelje likovne umetnosti sta nagovorila in pozdravila tudi

predsednik Zveze Dane Kastelic in predstavnik DP Istre in Krasa Benjamin Žnidaršič. V nadaljevanju je bil vsekakor zvezda večera odličen dramski igralec in slavni kantavtor Iztok Mlakar, ki ga je na harmoniki spremljal David Šuligoj. V svojem enkratnem nastopu je nanizal ne-

Iztok Mlakar v svojem enkratnem nastopu

kaj svojih poznanih uspešnic, ki so navdušile poslušalce. V svojih pripovedih se je sprehajal iz vsakdanih življenjskih zgodb do ljudskih pesmi, ki jih je spretno, komično in hudomušno prepletal z glasbo. Njegov kantavtorski talent je znova zažarel v svojem polnem izrazu, njegov humor pa znova navdušil.

Torek: ZGODBA PO MOTIVIH DRAME EDWARDA ALBEEJA

V domu je bilo živahno. Slikarke in slikarji so že dopoldne postavili stojala in začeli ustvarjati. Na platinah so nastajala nova dela, mentorja pa sta svetovala, kaj je treba popraviti, spremeniti, dodati ...

V kulturnem večeru so udeleženci in gostje uživali v zgodbi o živalskem vrtu, ki sta jo po motivih drame Edwarda Albeeja in režiji Janeza Vajevca uprizorila Sebastjan Pikel in Žiga Čamernik.

Zgodba govori o založniku Petru in večnem študentu Luki, ki neko

nedeljo ob primestnem bajerju prisede k njemu na klopco. Kljub temu da slednjemu ni do pogovora, se zaradi vpljudnosti ukloni in prisluhne Lukovi izpovedi, ki je pretresljivo iskrena. Med njima se tako splete nenavadna vez, ki se iz bežnega srečanja dveh tujcev spremeni v »nekaj več«. Njun pogovor postopoma preraste v konflikt, ki se čedalje bolj stopnjuje in pripelje do tragičnega konca. Igralcema se je na koncu predstave za lep gledališki dogodek zahvalil Benjamin Žnidaršič, nato pa smo se z njima zadržali še v prijetnem pogovoru.

Igralca Žiga Čamernik in Sebastjan Pikel v drami Edwarda Albeeja.

Sreda: koncert ansambla OUTSIDERS BAND »YUGO ROCK«

Po likovnih delavnicah je sredin kulturni večer zaznamoval koncert Outsiders band. Skupina je nastala januarja 2008, ko so svoje moči združili David Čaušević – bas kitara, Denis Živkovič – kitara, Štefan Prajnšperger – bobni, Nejc Štrajnarj – klaviature in Anže Čuk – vokal. Kot ljubitelji Yu-rocka in tuje rock glasbe so s takšnim repertoarjem začeli tudi koncertirati. Kmalu so se uveljavili kot predskupina in že nastopali pred nastopi večjih slovenskih t. i. YU-ROCK bendov. Nato so se jim uresničile sanje in letošnjega junija so posneli prvi CD in videospot.

Seveda so nas na koncertu navdušili z značilno rock glasbo. Zaigrali so nam znane uspešnice še bolj znanih ansamblov YU-ROCKA (Bijelo dugme, Riblja čorba, Plavi orkestar, Parni valjak, Pankrti, DENIS&DENIS, Divjle jagode) in nas na trenutke popeljali nekoliko nazaj, v čase dobrega starega rocka. Seveda je bil to pravi rock, da se je tresel cel Pacug, med drugim pa smo slišali znane skladbe, kot so: Kad ljubi Bosanac, za njim pa še Računajte na nas, Motori, Lipe cvatu, Bandera rossa itd. Na koncu lahko zapišemo, da ta ansambel še veliko obeta, kajti preprosto rečeno – res so dobri!

V sredo smo imeli res pravi rock.

Petek: VEČER POEZIJE IN SLOVENSKIH USPEŠNIC

Likovni umetniki so 3. septembra z zadnjo likovno delavnico končali

Na koncu so nas očarale ŠIŠKE.

svoje izpopolnjevanje, z Večerom poezije in slovenskimi uspešnicami pa vsi skupaj tudi Dneve kulture invalidov – PACUG 2010. Šest slikarjev je pripravilo le še dela za XLV. mednarodni slikarski EX-TEMPORE v Piranu.

V kulturni večer nas je s šansonom L'HYMNE A L'AMOUR neumrljive francoske šansonjerke Edith Piaf popeljala naša prijateljica in prevajalka Snežana Muzica, nato pa je voditeljica programa Vlasta Rebek - Dolenc predstavila naše pesnice – Ljubico Jančar, Darinko Slanovec, Gordano Kitak, Marijo Grbec in pesnika Benjamina Žnidaršiča.

Na Poeziji brez meja so pesmi poetov interpretirali recitatorji: povezovalka programa Vlasta, Polona Kresal, Vesna Grbec in Marija Grbec, naš vsestranski kulturni umetnik Benjamin Žnidaršič pa je svoje pesmi predstavil sam. Povemo naj, da z Društvom Norma 7, ki ga vodi predsednica Vlasta Rebek - Dolenc, na obojestranskih prireditvah že vrsto let odlično sodelujemo.

Zatem so recitacije prepletale slovenske uspešnice Ženskega pevskega zbora postojnskega vrtca ŠIŠKE, ki ga vodi Nina Maver. Prikupne mladenke je na klaviaturi spremljala Tanja Mejak, ki je za vse nastope pripravila tudi aranžma.

Mlade pevke so nas prijetno prese-netile že na odprtju razstave v Po-stojni, tokrat pa so sicer skromno število poslušalcev dobesedno očarale. Pa ne samo na odru, ampak tudi po prireditvi, ko konec zaključek nadvse uspešnih kulturnih dni proslavili s kozarčkom rujnega.

Najprej so se predstavile s pesmijo Zvon ljubezni, nato pa prepevale popularne slovenske narodne in zabavne, ki so jih združile v dveh miksih. To je bil večer za dušo, večer, ki je z odličnimi izvajalci vsakega posebej obogatil in navdušil. In tako smo se na najlepši način poslovili od tega našega tradicionalnega kulturnega dogodka. Na svidenje na DNEVIH KULTURE – PACUG 2011.

V prostorih doma so se z več ko sedemdesetimi slikami na stenah predstavili: Vojko Gašperut, Stojan Zafred, Branko Rupnik, Željko Vertelj, Boris Šter, Zorica Razboršek, Dragica Sušanj, Jožica Ameršek, Angela Medved, Jani Bevc, Miran Jernejšek, Franc Ekart, Klavdij Leban, Jože Tomažič, Metod Zakotnik, Radovan Gros, Ljudmila Turk, Jože Vodušek, Rezka Arnuš, Stojan Rutar, Sonja Pouhe, Jasna Tepina, Tina Pavlovič in Benjamin Žnidaršič ter Izik Adir iz Izraela ter Mario Barbujani iz Italije.

Na slikarskih delavnicah je pridobivalo novo znanje šestnajst slikark in slikarjev. Na sliki Jože Vodušek.

Jože Globokar

VELIKI SLIKARSKI USPEH NAŠIH SLIKARJEV NA XLV. MEDNARODNEM SLIKARSKEM EX-TEMPORU V PIRANU

Naš res bogati kulturni teden slikarskega druženja v Pacugu smo sklenili z največjih uspehom naših slikarjev na XLV. mednarodni slikarski EX-TEMPORE v Piranu. 4. septembra 2010 je bila na Tartinijevem trgu v Piranu razglasitev izidov natečaja za izbor najboljših del, narejenih v prvem tednu septembra v okviru enega največjih slikarskih EX-TEMPOROV v tem delu Evrope.

Po rdeči preprogi nagrajencev so se zapeljali oz. sprehodili Benjamin Žnidaršič, Stojan Rutar in Vojko Gašperut. Na razstavo je bil uvrščen tudi mentor Izidor Jalovec. Iz naše likovne šole pa so sodelovali še Mario Barbujani, Lidija Jalovec in Irena Furlanič. Mednarodna strokovna žirija v sestavi: Majda Božeglav Japelj iz Pirana, Renzo Grigolon iz Gradeža (Italija), Sabina Salamon z Reke (Hrvaška) in Toni Biloslav iz Pirana (tajnik) je pregledala kar 275 likovnih ustvarjalcev

Velik uspeh naših slikarjev XLV. mednarodni slikarski EX-TEMPORE v Piranu.

iz devetih držav. Prijavilo se je 310 udeležencev. Razstava, na kateri je 79 del, je postavljena v prostorih skladišča soli Monfort.

Gre za največji slikarski skupinski uspeh slikarjev, ki so skupaj ustvarjali v Pacugu pod mentorskim vodstvom Rassa Causevija in aka-

demskega slikarja Izidorja Jalovca. Ob tem lahko govorimo o dobrem delu mentorjev in strokovnem pristopu likovnega izobraževanja, ki prej ali slej lahko prinese dobre rezultate tudi drugim slikarjem.

Benjamin Žnidaršič

Kultura

ČESTITKA

Ponovno iskreno čestitam ob velikem uspehu vaših slikarjev na EX-TEMPORU v Piranu! Preživela sem prijetne urice na slikarskem druženju in lepo izpeljanem kulturnem programu v Pacugu in upam, da se kaj kmalu vidimo!

Lepa hvala ga. Dragici za obisk naše razstave keramičark italijanske skupnosti v Tartinijevi hiši in objavljene slike mojih keramičnih izdelkov!

Želim vam obilo uspehov še naprej in vse dobro ter vas pristrčno pozdravljam!

Dragica Bončina Bolanča

Paraplegiki v hromost so ujeti;
le v molitvi jim upi niso vzeti.
Ostali so darovi, naj so optimisti.
Trpeč pogosto se preda
umetnosti.

Eden piše, tetraplegik z usti riše,
umetnin so polne invalidov hiše.
Dekubitus prej ali slej dobi vsak,
napačno sedenje je vzrok napak.

Živeli naj bi vsi lepo in zdravo,
čprav nismo več samozadostni.
Trpljenje naj ne vzame um,
glavo,
dvignimo jo, živi ostali ponosni.

Ljubezen naj nas sočna greje.
Naša volja močna podira meje.
Preštete verne pozna Gospod,
naj Bog odloči, kdaj iti je od tod ...

Ponesrečenih brez krivde je
preveč.
Popravi cesta se ali drevesa ni več,
ki vzrok je nesreče, za zle usode;
nas kaplje je že za kozarec vode.

Jože Žakelj

7. KOLONIJA USTVARJALNIH DEJAVNOSTI V AJDOVŠČINI

16. julija 2010 so se naši kulturni umetniki zbrali na zanimivem literarno-likovnem srečanju, ki ga je v sodelovanju z Zavodom ARS VIVA in Zvezo paraplegikov Slovenije pripravilo Društvo animatorjev NORMA 7 pod vodstvom predsednice Vlaste Dolenc - Rebek. Kljub hudi vročini se je na tradicionalni 7. koloniji ustvarjalnih dejavnosti Ajdovščina 2010, ki vsako leto poteka v okviru projekta normaFEST, zbralo presenetljivo veliko udeležencev in spremljevalcev.

Pod geslom Jaz sem ta biser našel kar v sebi so potekale razne delavnice, ki so bile namenjene ustvarjalnim aktivnostim likovnih in literarnih ustvarjalcev, prav tako pa tudi ljubiteljem likovne in literarne govornice, ki so člani posameznih invalidskih društev oziroma drugih društev in zavodov. Likovniki so pod mentorskem vod-

stvom Rassa Causeviga ustvarjali v parku ob reki Hubelj. Na delavnici so se izpopolnjevali: Marta Frei, Sonja Jež, Dragica Čadež, Zorica Razboršek, Tina Pavlovič, Klavdij Leban, Jože Tomažič, Boris Šter, Benjamin Žnidaršič in drugi predstavniki različnih organizacij in društev.

Na trgu in v prostorih avle in dvorane prve slovenske vlade pa je potekala lutkarska delavnica, razstava likovnih del udeležencev in literarna delavnica različnih umetnikov. Med njimi so bili tudi naši poeti: Ljubica Jančar, Darinka Slanovec in Benjamin Žnidaršič. Med trajanjem kolonije je vse dogajanje spremljal Ulični radio Poetikon in o tem poročal ljudem na ulici.

Sanda Hain, direktorica TIC Ajdovščina in predstavnica za stike z javnostjo pri Občini Ajdovščina je na koncu prelepega družabnega

Ustvarjalnega duha ni uničila niti pasja vročina.

dogodka kronološko predstavila zgodovino in pomembne dejavnosti v Občini Ajdovščini.

Za kavo, sadje, sladoled, prehrano in dobro brsko vinsko kapljico je poskrbela Majda in vaščanke ter vaščani iz vasi Brje, s katerimi že tradicionalno dobro sodelujemo. Prireditelj pa sta finančno podprla JSKD RS za ljubiteljsko dejavnost in Občina Ajdovščina.

Benjamin Žnidaršič

SLIKARSKA RAZSTAVA JOŽICE AMERŠEK

V prostorih Doma Krščanskega bratstva bolnikov in invalidov na Zaplani je 14. avgusta 2010 svojo prvo samostojno razstavo pripravila slikarka Jožica Ameršek iz DP Dolenjske, Bele krajine in Posavja.

To je bil resnično lep dogodek z bogatim kulturnim programom, ki ga je z izbranimi besedami povezovala naša pesnica Darinka Slanovec. Ob odprtju razstave so si številni ljubitelji likovne umetnosti na stenah večnamenskega prostora doma lahko ogledali najnovejša dela iz opusa naše dolenjske slikarke.

Za nadvse prijeten uvod v odprtje razstave sta poskrbela odlična pevka Jožica Kališnik in znani citrar Tomaž Plahutnik. Že njuna prva pesem o naši lepi domovini je ganila vse. Nato sta trenutke, ko spregovorijo glasba, slike in poezija, oživel recitatorki Nina in Darinka, za tem pa je predsednica društva Vlasta Dolenc - Rebek predstavila Društvo animatorjev Norma 7 in

njene člane, ki so z recitacijami naše pesnice Marjetke Smrekar sodelovali v programu.

Vmes so citre Tomaža Plahutnika in pesmi Jožice Kališnik še ogrevala srca ljubiteljev kulture, poezije in glasbe, še posebno pesem Vsi so venci vejli. Ob koncu sta lepemu kulturnemu dogodku poseben pečat z recitalom Lainščkove poezije dodala še Majda Birska (Norma 7) in Metod Zakotnik (DP Gorenjske).

O likovnih delih Jožice Ameršek je oceno študenta umetnostne zgodovine Jake Racmana prebrala Vlasta Dolenc - Rebek.

Jože Globokar

Kritiko likovnih del je posredovala Vlasta Dolenc - Rebek.

PO PESNIŠKIH ZBIRKAH TUDI KNJIGA

Ljubica Jančar je po pesniških zbirkah Šopek. Postojte, ljudje in skupni zbirki štirih naših pesnikov Most na drugi breg napisala tudi avtobiografsko delo z naslovom VESELA ... PONOSNA ... HVALEŽNA!

V knjigi je Ljubica v nekakšnih krajših utrinkih strnila in opisala svoje življenjske dogodke in velikokrat tudi grenke izkušnje. Razdelila jih je v enajst sklopov – Zgodnje otroštvo, Konec brezskrbnosti, Pri nas doma, Pod Kamniškim gradom, Spet v Bodeščah, Spet v Radovljici, Moji dragoceni otočki, Belokranjska idila, Društveno življenje, Drobci iz samotnih razmišljanj in Moje največje bogastvo je prijateljstvo. Knjigo, v kateri je tudi enajst njenih pesmi, je popestrila s številnimi izvirnimi fotografijami.

Rezka Šubic Plesničar je knjigi na pot med drugim zapisala: »Dolgo je tlela želja, da bi vsaj nekaj svojih doživetij in izkušenj delila z drugimi, znanimi in neznanimi, saj je zgodaj občutila, da živi drugače kot večina in da bo to trajalo celo

življenje. Doživela je marsikaj neprijetnega, se sproti učila in zorela. Njej sami se zdijo mnogi dogodki iz preteklosti skoraj neresnični in verjetno boste tudi ob branju teh vrstic nekateri zmajali z glavo. Najprej in najbolj jo boste seveda razumeli številni znanci in prijatelji invalidi, ki hodite podobno pot.«

Ljubica nam hoče povedati, da isto sonce sije vsem, da je življenje vredno živeti, da v našem čudnem svetu še srečujemo ljudi, ki znajo gledati s srcem, in končno še, da včasih lahko že z nasmehom naredimo čudež.

Knjigo je oblikovala Laura Sterle, pri založbi pa je sodelovala Zveza paraplegikov Slovenije in DP Gorenjske.

Jože Globokar

RAZSTAVA SLIKARKE DRAGICE SUŠANJ

V Mali galeriji Mirka Kranjca v Kosovelovem domu v Sežani je bilo 19. avgusta ob občinskem prazniku odprtje samostojne razstave slikarke DP Istre in Krasa Dragice Sušanj. Slikarki, nastopajočim in gostom je v imenu občine in župana dobrodošlico izrekla Majda Brdnik, v imenu Kosovelovega doma pa pesnik David Terčon.

V kulturnem programu, ki ga je povezovala Polona Škodič, je Lainščkove pesmi za Ženski glas in zvozne izvrstno interpretirala Majda Birska iz Društva Norma 7, večno mladega Tartinija in njegov menuet pa na violini igrala Eva Hojski. Slikarko in njena dela je ljubiteljem likovne umetnosti predstavila umetnostna zgodovinarica Polona Škodič in med drugim poudarila:

»Dragica Sušanj, ki ima za seboj že dokaj uspešno pot in kar veliko razstav, ustvarja v glavnem v tehniki olja na platno, blizu pa sta ji tudi risba in grafika. Njena likovna govorica je slogovno in pripovedno razgibana. Realizem se preveša v lirični ekspresionizem, ta pa jo občasno vodi celo v abstraktno izražanje. Poleg klasične slikarske teme krajine jo zanima tudi tihožitje.

Naslikala je vrsto nežnih cvetnih kompozicij, ki razkrivajo njen čustveni odnos do narave in sveta. Rada slika drevesa, stoletne osamelce, gmajne, travnike in opazuje

Dragica ima za seboj že precej uspešno slikarsko pot.

spokojne rečne bregove z vrkami.« Dragica Sušanj je študentka Mednarodnega združenja slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami, in je ena tistih likovnih ustvarjalok, ki ji moramo priznati izjemen napredek.

Jože Globokar

SLIKARSKA DELAVNICA OB DNEVU DRŽAVNOSTI

Letošnja, že peta likovna delavnica je potekala na domu našega referenta za kulturno dejavnost in slikarja Borisa Štera. V idilični gorenjski vasici v Lešah se je pod mentorskim vodstvom Rassa Causeviga zbralo več kot petnajst slikark in slikarjev, ki so združeni v likovni sekciji pri Zvezi paraplegikov Slovenije. Izpopolnjevali so se predvsem v oljni tehniki, nekateri pa tudi v drugih tehnikah: risbi, akvarelu, akrilu in pastelu.

Naši likovni umetniki so tudi tokratno delavnico pod Dobrčo posvetili dnevu državnosti, ki so jo spremljali kulturni dogodki. Med drugim sta njihovo ustvarjanje nekaj časa spremljala tržiški župan Borut Sajovic in predsednica krajevne skupnosti Metka Kokalj, nekaj zanimivih ljudskih pesmi pa so zapele vaščanke Leš, ki so poskrbele tudi za sladke dobrote.

Vaščanke Leš so zapele nekaj ljudskih pesmi.

Popoldne so udeležence delavnice s svojim odličnim nastopom razveselili kitaristi ansambla SVARUN (sestavlja ga kvartet na klasičnih kitarah – oče in njegovi otroci trojčki). Pri tem naj še povemo, da je hčerka Ana zaigrala tudi (za nas) na

nenavaden kitajski instrument – gu čeng dženg. Nato smo ob njihovi spremljavi vsi skupaj zapeli nekaj narodnih in se še nekaj časa zadržali v prijetni družbi.

Jože Globokar

LIKOVNA DELAVNICA S TINO

Kar dolg naslov je, da pridemo do tiste skupine malčkov, ki so sodelovali na likovni delavnici z našo slikarko Tino Pavlovič.

To je bežigrasjski vrtec MLADI ROD, enota Kostanjčkov vrtec, skupina Ježki. Kakor koli že, v atrij članice DP ljubljanske pokrajine Ane na Neubergerjevi 21 v Ljubljani sta vzgojiteljici Majda Stergar - Hauptman in Barbara Vrbinc pripeljali 18 malčkov, ki so skupaj za našo slikarko Tino ustvarjali umetnije na temo iz prometne varnosti z naslovom Najboljši voznik – varen in varčen.

Malčki so se posedli ali počepnili po površinah atrija in risali in risali. Če jim je zmanjkalo navdiha, so skočili do Tine in pogledali, kaj ona slika na platno. Pri tem naj povemo, da je Tina Pavlovič ena izmed štipendistk Mednarodnega združenja slikarjev, ki slikajo z usti ali nogami.

No, nekateri malčki so ob navodilih Tine tudi praktično poskusili, kako nastaja slika, če namesto z roko slikarski čopič držiš z usti. Svoje »umetniže« so razstavili po travi in nastala je prav zanimiva skupinska razstava.

Jože Globokar

Malčki so tudi sami poskusili, kako se slika s čopičem v ustih.

PRELEP DAN Z DRUŠTVOM NORMA 7 V BRJAH

Sodelovanje z Društvom Norma 7 iz Brij v Zvezo paraplegikov Slovenije se pogloblja in postaja vse bolj pristrčno. To trditev potrjuje tudi zadnji obisk, ko je društvo v juniju gostilo skoraj trideset predstavnikov iz treh pokrajinskih društev Zveze – DP ljubljanske pokrajine, DP Gorenjske in DP jugozahodne Štajerske.

Predsednica društva Vlasta Rebek - Dolenc, njena nepogrešljiva sodelavka Majda Birsa in pet mladenk, prostovoljk iz Ajdovščine, so goste iz omenjenih društev razvajale ves dan.

Po sprejemu, ki so ga poimenovali Ko zorijo češnje, in ogledu razstave slikarke in pesnice Mihaele M. Tihelj z naslovom Upam si biti ženska je pesnica DP Gorenjske Ljubica Jančar ob sodelovanju skupine 3M predstavila nekaj svojih literarnih utrinkov. V nadaljevanju kulturnega programa sta se predstavila mla-

da kitarista Maj Peter Pahor in Urban Boljšak, učenca glasbene šole Vinka Vodopivca, vse pa je navdušila komaj štiriletna pevka Mila Ivana.

Konec kulturnega programa sta z izbrano in tenkočutno recitacijo Ferija Lainščka popestrila recitatorja Majda Birsa in predsednik DP Gorenjske Metod Zakotnik.

Seveda ni treba posebej poudarjati, da so vse goste ves čas druženja k pokušini vabile lepe rdeče češnje – kako pa bi sicer brez njih pripravili to naše tradicionalno srečanje! Povezujemo naj še, da je vsem udeležem

Dobrodošlico je gostom zaželela predsednica društva Vlasta Dolenc - Rebek.

cem dobro počutje zaželela tudi predsednica KS Dagmar Čehovin, za nameček pa so gostitelji Mariji, predstavnici ljubljanskega društva, za njen rojstni dan pripravili torto. Ob tej priložnosti so članice društev pripravile tudi zanimivo razstavo ročnih del.

Jože Globokar

MEDNARODNA RAZSTAVA NA JESENICAH

Razstavni salon Dolik Jesenice in Zavod ARS VIVA Podcerkev sta v petek, 23. julija 2010, ob 18. uri odprla razstavo likovnih del slikarjev članov VDMFK – združenja slikarjev, ki slikajo z usti in nogami, ter med drugimi tudi dveh članov Zveze paraplegikov Slovenije.

Do 18. avgusta so se v prelepem razstavnem prostoru predstavljali ISACK ADIR, Izrael, MARIO BARBUJANI, Italija, DRAGICA SUŠANJ in ŽELJKO VERTELJ, Slovenija.

V krajšem kulturnem programu se je pod vodstvom inž. Franca Legata s štirimi skladbami predstavil

kvintet France Prešeren iz Žirovnice. Povzetek likovne kritike razstavljavcev pa je napisal Jože Varl, predsednik KUD Svoboda Jesenice.

Likovnemu salonu Dolik in njenim članom se je za pomoč pri pripravi razstave zahvalil direktor Zavoda Ars Viva Benjamin Žnidaršič. Podžupanja Občine Jesenice Vera Pintar pa je pohvalila razstavo in se zahvalila avtorjem, da razstavljajo na Jesenicah, obenem pa je uradno odprla razstavo.

Benjamin Žnidaršič

Kljub dopustom so si razstavo ogledali številni obiskovalci.

JOŽETU PLEJNŠKU V SPOMIN

Jožeta Plejnška je nesrečna usoda v naše vrste pripeljala pred tridesetimi leti, prav tako nesrečna in ne-

razumljiva pa nam ga je 27. julija 2010 vzela.

Kmalu po končani medicinski rehabilitaciji se je vključil v delo Zveze paraplegikov Slovenije in v več kot dvajsetih letih aktivnega dela pustil neizbrisen pečat. Lahko rečemo, da je bil v tistem obdobju človek za vse. Opravljal je delo socialnega referenta, bil je vodja obnovitvene rehabilitacije, vodja nastanitvenega centra, skrbel je za program prevozov in vozila. Njegovo delo je bilo obsežno, zahtevno in odgovorno. Bil je izredno dosleden in delaven. Nikoli ni gledal na uro, delo pa je vedno dokončal. In nikoli ni rekel ne. Bil je entuziast v pravem smislu bese-

de, zato je v delo vložil veliko odrekovanja, truda in časa. Skupaj smo preživeli veliko lepih trenutkov in prav po njih se bomo Jožeta spominjali. Le malo stvari se je zgodilo brez njega. Za vse je poskrbel, zato smo se nanj vedno lahko zanesli.

Kljub tetraplegiji s precej veliko gibalno oviranostjo je bil zelo spreten in zanesljiv voznik, kar je bila vrlina, ki mu je ostala od dela poklicnega voznika. Zato je bil tudi izredno spreten pri vsakdanjih opravilih in zamislih. Uresničil je veliko praktičnih idej, ki so koristile tudi drugim.

Jožeta bomo ohranili v spominu kot vestnega, delovnega in veselega člana.

Jože Globokar

ZAHVALA

Nenadno je prišel ta dogodek, da komaj verjamemo v njegovo resničnost ...

Ob prerani izgubi našega skrbnega Jožeta se najtopleje zahvaljujemo vsem za izrečena ustna in pisna sožalja, za podarjeno cvetje in sveče ter tako številčno spremstvo na njegovi prezgodnji zadnji poti.

Hvala, da ste bili z nami

Tatjana Plejnšek in otroci

NAŠI UMRLI ČLANI

Anton PREMRL,
član DP Istre in Krasa,
rojen 13. 5. 1935

Otilija KOLENC,
članica DP Istre in Krasa,
rojen 16. 6. 1943

Iztok KILIBARDA,
član DP ljubljanske pokrajine,
rojen 31. 10. 1957

Marija PER,
članica DP ljubljanske pokrajine,
rojena 21. 12. 1967

Jože PLEJNŠEK,
član DP ljubljanske pokrajine,
rojen 18. 3. 1948

Frančiška VERNIK,
članica DP Prekmurja in
Prlekije,
rojena 21. 3. 1925

Maksimiljan RAVŠER,
član DP Koroške,
rojen 6. 10. 1951

OGLASI

Prodajam stojko za invalida paraplegika, s katero samostojno vstaneš, brez privezovanja, se premi-kaš, opravljaš dela na višini, lahko 24 ur stojš (čiščenje ledvic) in

prodajam štirikolesni motor Yamaha 350, 4 x 4, 2100 km, servisiran pri Yamahi, motor je kot nov.

Če je kdo zainteresiran, naj pokliče –

Mirko – 031 275 326.

Iščem oz. potrebujem dobro ohranjen električni voziček. Kdor ga ima in ga ne potrebuje več, naj me lepo prosim pokliče na tel. št.: 051/203 829, **Sonja.**

Prodajam komando za ročno upravljanje vozila – automatic.

Cena 300 €.

Če ste zainteresirani, pokličite na tel.: **041 909-394, Monja**

LAHKO LEPO ZASLUŽITE

Ponujamo poslovno sodelovanje v telefonski prodaji odličnih izdelkov, ki so jih preverili kupci (www.baldrijan.si).

Če v sebi združujete delavnost, komunikativnost, prijaznost, splošno razgledanost in imate t. i. poslovno trgovsko žilico, nas za dodatne informacije v zvezi z delom lahko pokličete na tel.:

040/415-556 ali 059/041-575,

lahko pa nam tudi pišete na:

info@baldrijan.si

Baldrijan d.o.o.,

Ul. M. Vadnova 19,

4000 Kranj

ZAHVALE

Hvala Zvezi paraplegikov Slovenije za pomoč pri obnovitvi moje kopalnice. Resnično še enkrat hvala prav vsem.

Branko Gorjan

Zvezi paraplegikov Slovenije se zahvaljujem za odobreno socialno pomoč, ki mi je vsaj malo olajšala finančno stisko.

Marjan Sovič

Zvezi paraplegikov Slovenije se lepo zahvaljujem za finančno pomoč, ki ste jo odobrili za menjavo oken in nabavo kurjave. Prejeta sredstva so mi prišla izjemno prav. Želim vam uspešno delo še naprej.

Jože Simončič

Zvezi paraplegikov Slovenije in Društvu paraplegikov jugozahodne Štajerske se najlepše zahvaljujem za finančno pomoč pri selitvi. Posebej se zahvaljujem predsedniku g. Janezu Hudeju in tajnici ga. Gordani Kitak za vso pomoč. Zahvala tudi šoferju g. Dominiku.

Zdenka Zdovc

OPRAVIČILO - POPRAVEK

V zadnji številki glasila Paraplegik (št. 121/2010), na strani 29, je v prispevku z naslovom Nova pridobitev v našem društvu objavljeno: »Za idejno zasnovo smo si najprej ogledali kamp v Atomskih toplicah, kjer ima

Društvo distrofikov Slovenije postavljen prilagojen prijeten kontejner.« Informacija ne drži in se iskreno opravičujemo. Društvo distrofikov Slovenije namreč nima v nobenem slovenskem zdravilišču ali kampu počitniških

namestitev, ima pa svoj počitniški dom, to je Dom dva topola v Izoli.

Šeenkrat se iskreno opravičujemo.

Uredništvo glasila Paraplegik

ŠALE IN SMEŠNICE

POŠTAR

Prijatelj za šankom tarna svojemu kolegu:

- Zares sem jo imel rad. Vsak dan sem ji pisal pismo in to dve leti po vrsti!

Ta ga z zanimanjem vpraša:

- In kaj se je zgodilo?
- Poročila se je z poštarjem!

KAMPIRANJE

Sherlock Holmes in Dr. Watson se podata na kampiranje. Šotor postavita pod zvezdnatim nebom in se odpravita k počitku. Sredi noči Sherlock nenadoma zbudi Watsona in pravi:

- Watson, poglej vse te zvezde na nebu in mi povej, kaj lahko sklepaš.

Watson pomisli in reče:

- Na nebu je milijone in milijone zvezd. In tudi če imajo le redke med njimi okrog sebe planete, obstaja verjetnost, da je kateri od planetov podoben Zemlji in na njem obstaja življenje ...

Sherlock ga prekine:

- Watson, bedak, nekdo nama je ukradel šotor!

BREZ ROK

V avto šoli reče inštruktor tečajnikom:

- Ne pozabite. Če boste pili in boste imeli v krvi kakšen promil alkohola, potem roke proč od volana.

Eden od tečajnikov reče:

- Ne razumem! Pijan pa še brez rok ...

VPRAŠAL JE

Fant reče dekletovemu očetu:

- Rad bi se poročil z vašo hčerjo, je to mogoče?

Oče ga vpraša:

- Ali si že vprašal njeno mamo?
- Pravzaprav sem, ampak hči mi je vseeno bolj všeč.

ČAKANJE

V živalskem vrtu je poginil nosorog. Ker je bil direktor na službenem potovanju so ga poklicali v hotel, kjer se je zadrževal in ga vprašali:

- Šef, poginil je nosorog. Ali naj kupimo drugega ali naj počakamo, da se vrnete vi?

ŽVEČILNI GUMI

Kanadčan je sedel v hotelski restavraciji pri zajtrku in jedel rogljičke z marmelado ter pil kavo. Prisedel je Američan, ki je žvečil žvečilni gumi. Nekaj časa je opazoval Kanadčana pri jedi, nato pa ga je vprašal:

- Ali pri vas, če jeste kruh, pojedete cel kos?

Kanadčan mu odgovori:

- Seveda!

Američan pa:

- Pri nas v Ameriki pa pojemo samo sredico, skorjo pa recikliramo in jo pošljemo v Kanado kot rogljičke.

Američan zadovoljen s svojo domisljico, sedi in žveči naprej. Minilo je nekaj minut, nato pa je spet vprašal Kanadčana:

- Ali v Kanadi jeste tudi marmelado?

Kanadčan mu odgovori:

- Seveda!

Američan pa:

- Pri nas v Ameriki pa jemo samo sveže sadje, pa še to le tistega s sočno vsebino. Olupke, gnilo sadje in peške pa recikliramo in izvozimo v Kanado kot marmelado.

Američan spet zadovoljen s svojo domisljico žveči naprej in opazuje Kanadčana. Nato pa se oglasi Kanadčan:

- Ali pri vas v Ameriki seksate?

Američan začudeno:

- Seveda!

Kanadčan pa:

- In kaj storite z rabljenimi

kondomi?

Američan:

- Mečemo jih stran.

Kanadčan razloži:

- Mi v Kanadi pa ne. Rabljene kondome zbiramo v posebnih zabojnikih, jih recikliramo, nato pa izvozimo v Ameriko, kot žvečilne gumije.

HOMOSEKSUALEC

Kmet kupi mladega krepkega petelina, ki takoj nastopi službo v kokošnjaku. Z dvignjeno glavo se sprehaja po dvorišču in glasno kikirika. Medtem se mu približa stari petelin in ga ogovori:

- Veseli me, da si prišel, saj sem se jaz res že zelo postaral. Vendar te prosim, da mi prepustiš vsaj eno putko, ki mi je zelo pri srcu, da bom imel vsaj malo veselja na stara leta. Tebi jih ostane tako in tako še vedno preveč!

Mladi korenjak ga zviška zavrne:

- To ne pride v poštev! Zdaj sem tu jaz glavni in ne maram nobenega barantanja s starci!

Dosedanji kurji šef se upre in doda:

- Saj nisem tako star! No, predlagam ti stavo. Ti mi daš dva metra prednosti, tekla pa bova do konca dvorišča. Če me ne dohitiš, mi prepustiš tisto eno ubogo putko, če me pa ujameš, ti priznam, da si brezpogojno boljši in se odpovem vsemu.

Mladi petelin samozavestno privoli in stari petelin se požene v dir, mladi pa za njim. Že ga dohiteva, zdaj, zdaj ga bo ujel, ko se nenadoma sliši iz kmetovega okna strel iz puške in mladi petelin se zvrne mrtev po tleh, kmet pa začudeno mrmra sam zase:

- Hudiča, za vsakega petelina, ki ga kupim zadnje čase, se izkaže, da je homoseksualec!

KVIZ ZA RAZVEDRILLO

1	4	6	2	12	3	12	8	4	12	5	7	18	10	7	13	17
14	17	16	12	18	17	5	7	8	17	11	10	18	8	9	15	7
		5	17	5	7	10	8	17	5	7	14	10	9	11	7	

Pri vsaki številki so navedeni 3 odgovori. Odločite se za pravilni odgovor in s črko, ki je pri njem, nadomestite povelj v liku tisto številko. Vse črke v liku, brane vodoravno, dajo slovenski pregovor.

1. Bolezen influenza je:

- A - pljučnica
- L - gripa
- S - nahod

2. Katera beseda nima pomena, če zamenjamo samoglasnika?

- P - lopar
- B - mizar
- U - senik

3. Svetovni prvak v nogometu je:

- Č - Nizozemska
- K - Nemčija
- Z - Španija

4. Režiser filma Povest o dobrih ljudeh je:

- J - France Štiglic
- F - Igor Pretnar
- Š - Jože Gale

5. Frajtonarica je:

- K - diatonična harmonika
- H - kromatična harmonika
- M - dolenski harmonika

6. Kateri časopis ima največjo naklado?

- E - Delo
- I - Slovenske novice
- U - Nedeljski dnevnik

7. Začetnik znanstvene vzgoje čebel je:

- L - Lovro Janša
- O - Anton Janša
- N - Janez Janša

8. Kaj je lojtrnik?

- C - vasovalec
- N - kmečki voz
- Ž - vrsta lestve

9. Grška boginja komedije je:

- A - Atena
- S - Hera
- I - Talija

10. Avtor romana Bratje Karamazovi je:

- B - Adam Sienkiewicz
- R - Fjodor Dostojevski
- O - Ernest Hemingway

11. V šopku ključavnic so:

- Š - ciklame
- U - spominčice
- V - narcise

12. Katera kača ni strupena?

- F - naočarka
- E - anakonda
- Z - gad

13. Stavba zunanega ministrstva MLADIKA je delo arhitekta:

- S - Maksa Fabianija
- Č - Jožeta Plečnika
- I - Eda Ravnikarja

14. Katera koča ni v triglavskem pogorju?

- C - Vodnikova
- Z - Staničeva
- P - Cojzova

15. Kaj ima trdosrčnež namesto srca?

- C - kamen
- N - beton
- R - železo

16. Na UNESCOVEM seznamu kulturne dediščine je:

- S - Postojnska jama
- D - Škocjanske jame
- Š - Kobilarna Lipica

17. Slovenski minister za kmetijstvo je:

- T - Rok Žarnič
- L - Boštjan Žekš
- A - Dejan Židan

18. Katero obuvalo je simbol sreče?

- K - škorenj
- E - cokla
- T - podkev

Rešitev kviza iz 121 številke:

ZJUTRAJ JEJ KOT KRALJ, OPOLDNE KOT MEŠČAN, ZVEČER KOT BERAC

Albin Rožman

				Avtor: GEORG GIDER	OBOROŽENO VOJAŠKO SPREMSTVO	PREPROSTA SVETILKA (POGOV.)	ANTONIO VIVALDI	ZADNJI IRANSKI SAH (REZA)	MENH STARE SEKTE ESENOV	OSTANEK IZ STARIH ČASOV	SKANDIN. MOŠKO IME	SEZNAM VREDNOSTI BLAGA	SULTANOV URADNI RAZGLAS			
				POKOJNA SLOVENSKA PRAVLJI- ČARKA												
				SLOVENSKA DRAMSKA IGRALKA (1905-1979)												
				KILOMETER			PEVKA BLAGNE									
				AMERIŠKA IGRALKA STARK			LETOVIŠČE PRI KOPRU								IGOR DEKLEVA	
MEJNA REKA S HRVAŠKO	NEMŠKO MESTO V PORENJU	RAVENA	PROSTOR ZA PRIREĐITVE						DOLENJSKA REKA		VRSTA POLJENIH TESTENIN					
			GLASBENIK DARIAN						OBMOČJE V BLIŽINI ATOMA							
STRANSKA, NAPAČNA POT								DOLOČENI DEL ČESA, DELEŽ				PRIVRŽENKA AGNOSTI- CIZMA	LAIČNA VERSKA SKUPNOST			
							ZVEZDA V ORLU				POJAV NA MORJU					
MESTO NA ZAHODU ROMUNIJE							STARO- ŽIDOVSKI KRALJI				ROMANA ZRNEC					
TITAN		ZIVAL, KI DAJE VOLNO					IBRAHIM RUGOVA		SKRB							
		GOBA, JURČEK							GOROVJE V BOLGARIJU							
GNEZDO, LEGLO (ZASTAR.)			PRAVO, JUS (LAT.)				KRAJ PRI ANKARANU									
			SLOVENSKI PEVEC (ALFI)				IZRAELSKI DIRIGENT SHAMBADAL									
POGOSTO ŽIDOVSKO MOŠKO IME				SVINČEV SUAJNIK							OROŽJE S TETIVO					
				ZADNJA IN PRVA ČRKA							AMERIŠKI IGRALEČ JULIA					
CENENO OKRASJE, NAKIT							IGOR TORKAR		OBLIKA ŽIMENA LARA							
		ENOTA UNIVERZE					SUŠILEC ZA LASE		POL_POLITIK (EDVARD)							
						FRANC OBAL		SVEČANA, PARADNA OBLEKA				TOMAŽ TERČEK				
						POVEZANA SKUPINA PLEZALCEV		VZBRSTENJE				POOBEDEK, POSLEDEK				
ANICA, ANČI (LJUBK.)													SKUPINA OSMIH PEVCEV			
	UDAREC Z DLANJO OB DLAN				ŽIVCI (STAR.)				NEMŠKI AVTO							
					LOPOTANJE				NAVODILO (ZASTAR.)							
PRIMOŽ TRUBAR			PRIPADNIK DRUŠTVA				JAPONSKI BUDIZEM			MADŽARSKI SAHIST (PETER)						
			KLEPANJE							TIMOTEJ PO DOMAČE						
ZDRAVILO			OTAKAR VAVRA				BRITANSKI FILMSKI REZISER ANNAKN				KAČJI GLAS					
			EDVARD (KRAJŠE)								NAPRAVA ZA POPRAVILO LADJU					
KAR SE ODLEPI								KDOR REVIDIRA								
								MAKARSKA								
MORJE MED EVROPO IN AFRIKO																
LUŠKI URAD ZA VARNO POLOVBO, KAPITANJA (STAR.)									NAREK							

ENIGMATKOV
Ugankarski slovar
www.enigmatko.com

SEVER - Sava, dramska igralka, **RELIKT** - ostanek starih časov,
GIEREK - Edvard, poljski politik, **GALENIT** - svetleča rudnina,
ORBITALA - območje v bližini atoma, **LIOR** - izraelski dirigent

Pravilno geslo križanke iz št. 121 se glasi: NEDOSEGLJIVA POT LAHKO POSTANE DOSEGLJIVA

Nagrajenci križanke iz Paraplegika števil. 121: FRANJA KOVAČ, DOBLIČKA GORA 14/B, 8340 ČRNOMELJ, FRANČ REŽEN, TREBINJSKA 10, 1000 LJUBLJANA, JOŽE SIMONČIČ, GOR. VRHPOLJE 85, 8310 ŠENTJERNEJ. Vse tri nagrade so v vrednosti 20,00 EUR.

Pravilno geslo križanke napišite na dopisnico in pošljite najpozneje do 20. novembra 2010 na naslov: Zveza paraplegikov Slovenije, p.p. 5714, 1001 Ljubljana.

ZA ŽIVLJENJE BREZ BOLEČIN... vrhunska rehabilitacija v Termah Zreče

- **Terme Zreče** (naravno termalno zdravilišče z akrotermalno vodo, ki vsebuje kalcij, magnezij in hidrogenkarbonat ter temperaturo 34,5°C na izviru).
- **Rogla, klimatsko zdravilišče** (naravno klimatsko zdravilišče na nadmorski višini 1.517 m).
- **Samoplačniške ambulante** (specialistična ortopedska ambulanta, specialistična internistična srčno žilna ambulanta, specialistična nevrološka ambulanta, specialistična ambulanta za prostatno in erekcijske motnje, specialistična varikološka ambulanta, specialistična revmatološka ambulanta, ambulanta za plastično kirurgijo).
- **Strokovno usposobljeno zdravstveno osebje** (programi zdravljenja in rehabilitacije se izvajajo v sodobno opremljenem medicinskem centru s strokovno usposobljeno ekipo zdravnikov, fizioterapevtov in medicinskih sester).
- **Pohorska šota** (naravni vir zdravja in dobrega počutja ter edinstveno naravno zdravilo, ki ga odlikujejo ekološka čistost ter učinkovitost pri zdravljenju in lajšanju revmatskih in drugih obolenj).
- **Kinezioterapija** (individualne vaje, proprioceptivne vaje, vaje za ravnotežje, raztezne vaje in uporaba posebnih terapevtskih tehnik Cyriax, Mulligan, Trigger).
- **Elektroterapija** (protibolečinska elektroterapija, terapija z DD, interferenčnimi tokovi, elektrostimulacije).
- **Hidroterapija** (vodena vadba v terapevtskem bazenu temperature 36° C ali v rekreacijskem bazenu temperature 32° C, razgibavanje v kadi s terapevtsko vodo, podvodno masažo, biserno kopel, štiricelične kopeli).
- **Mehanoterapija** (terapevtske ročne masaže, limfne drenaže, ultrazvok masažo, mikromasažo oz. hipobarično terapijo Vacusac, motorizirano intermitentno trakcijo, lasersko terapijo in magnetno terapijo).
- **Termoterapija** (fango obloge, šotne obloge in šotne kopeli, parafinske obloge, obloge z ledom ali termo vrečkami).

Terme Zreče

Najdi svoj nasmehek!

PODARIMO

40 minut Tajske masaže

ob nakupu Tajske masaže (50 minut) v Sawaddee, centru tradicionalne tajske terapije v Termah Zreče.

PODARIMO
40 minut
TAJSKE MASAŽE

Kupon velja za 1 osebo.
Veljavnost kupona od 15. 9. do 27. 11. 2010.

Rogla

Najdi svoj nasmehek!

PODARIMO

3 vožnje po sankališču Zlodejevo na Rogli

po sistemu kupiš 3 vožnje,
prejmeš 6 voženj.

KUPIŠ 3,
PREJMEŠ 6

Kupon velja za 2 osebi.
Veljavnost kupona do vključno 27. 11. 2010.

Terme Zreče

Najdi svoj nasmehek!

PODARIMO

1 x šotno oblogo v Termah Zreče

po sistemu kupiš 1 šotno oblogo,
prejmeš 2 šotni oblogi.

KUPIŠ 1,
PREJMEŠ 2

Kupon velja za 1 osebo.
Veljavnost kupona od 15. 9. do 27. 11. 2010.

Rogla | Terme Zreče

Najdi svoj nasmehek!

PODARIMO

50,00 €

pri rezervaciji in plačilu katerega koli
(najmanj 3-dnevnega) programa iz cenika
Poletje, jesen 2010.

PODARIMO
50,00 €

Kupon velja za 2 osebi.
Veljavnost kupona do vključno 27. 11. 2010.

